

ΠΕΡΙ ΤΩΝ

ΕΤΗΣΙΩΣ ΤΕΛΟΥΜΕΝΩΝ

ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ ΛΙΤΑΧΕΙΩΝ

ΤΟΥ Θ. ΛΕΙΨΑΝΟΥ

ΤΟΥ

ΑΓΙΟΥ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ

ΚΑΙ

ΤΗΣ ΕΝ ΕΤΕΙ 1716 ΠΟΛΙΟΡΚΙΑΣ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΤΟΜΗ

ΕΞ ΕΚΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΑΝΕΚΔΟΤΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

ΕΡΑΝΙΣΘΕΙΣΑ

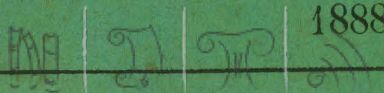
Υπὸ

ΔΑΥΡΕΝΤΙΟΥ Σ. ΒΡΟΚΙΝΗ

ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ:

Τυπογραφεῖον « ΕΡΜΗΣ »

1888

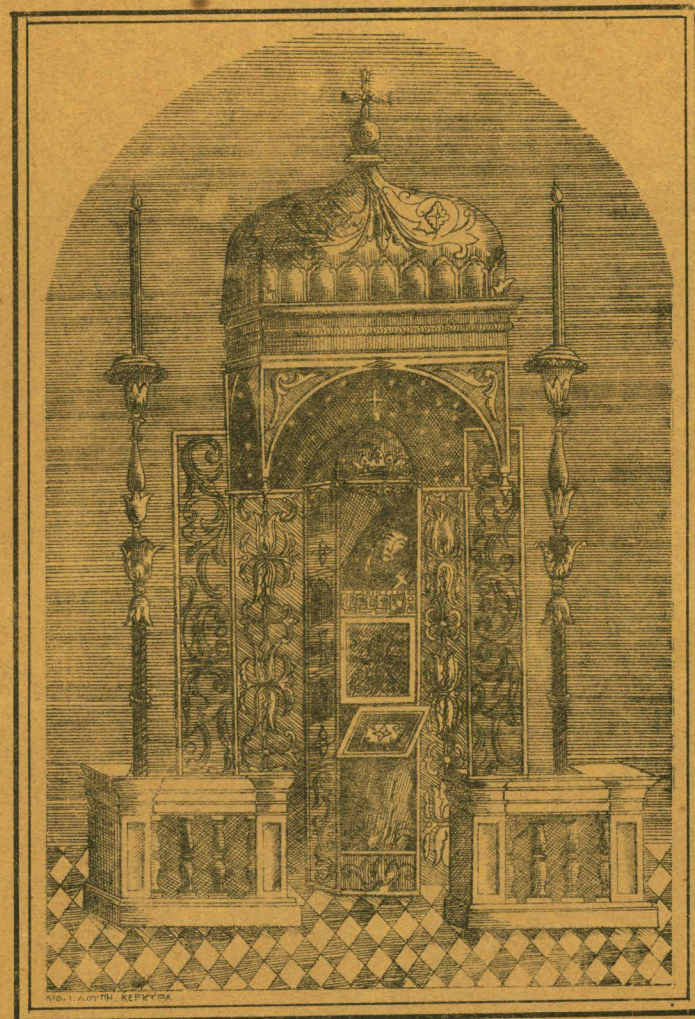
ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΔΗΘΕΟΥΡΙΟΥ

188591
(B13599)

ΙΑΚΩΒΑΤΕΡΑΝΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ
ΕΤΗΣΙΩΣ ΤΕΛΟΥΜΕΝΩΝ

ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ: ΑΙΤΑΝΕΙΩΝ
ΤΟΥ Θ. ΛΕΙΨΑΝΟΥ
ΤΟΥ

ΑΓΙΟΥ ΣΗΥΡΙΑΔΩΝΟΣ

ΚΑΙ

ΤΗΣ ΕΝ ΕΤΕΙ 1716 ΠΟΛΙΟΡΚΙΑΣ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

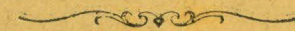
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΤΟΜΗ

ΕΞ ΕΚΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΑΝΕΚΔΟΤΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

ΕΡΑΝΙΣΘΕΙΣΑ

ΥΠὸ

ΛΑΓΡΕΝΤΙΟΥ Σ. ΒΡΟΚΙΝΗ

ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ:

Τυπογραφείον « ΕΡΜΗΣ »

1888

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΑΓΓΕΛΙΑ.

—ο—

Περὶ τῶν ἐτησίως τελουμένων ἐν Κερκύρα λιτανειῶν
τοῦ Θ. Λειψάνου τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος
καὶ τῆς ἐν ἔτει 1716 πολιορκίας
τῆς Κερκύρας

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΤΟΜΗ

ἐξ ἐκδεδομένων καὶ ἀνεκδότων ἐγγράφων
ἐρανισθεῖσα
ὑπὸ

ΔΑΥΡΕΝΤΙΟΥ Σ. ΒΡΟΚΙΝΗ.

Παρακινηθεὶς ὑπὸ πολλῶν ἐπαρειαυμένως καὶ ἰδίως ὑπὸ λογίου
καὶ σεβαστοῦ φίλου, διαπρεπῆ κατέχορτος θέσιν μεταξὺ τῶν κληρικῶν,
ἵνα τὰ περὶ τῶν αἰτιῶν τῆς καθιερώσεως τῶν τελουμένων λι-
τανειῶν τοῦ Θ. Ἀγίου Σπυρίδωνος συνοψίζω, καταστήσω γνῶστὰ
διὰ τῆς δημοσιότητος, ἀγνώστων ὄντων τούτων εἰς τοὺς πλείστον,
προθύμως ἐρέδωκα εἰς τὴν εὐάρμοστον ταύτην προτροπὴν. Διὸ συ-
νέταξα πορημάτιον πάροχον πολλῶν ἀξίων λόγον καὶ περιέργων
εἰδήσεων, ἱκανοποιουσῶν ἀρκοῦντως καὶ αὐτοὺς ἔτι τοὺς μὴ ἐν ἀ-
γνοίᾳ διατελοῦντας τῶν λεπτομερειῶν τῶν λιτανειῶν τούτων, ὅ-
περ προτίθεμαι ἤδη νὰ προαγάγω εἰς φῶς ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον.

Πρὸς κάλυψιν δὲ τῆς ἀναγκαίας τυπογραφικῆς δαπάνης ἐξαι-
τοῦμαι τῆς ἀρωγῆς τῶν ἡμετέρων συμπολιτῶν.

Τὰ περὶ οὗτοῦ λόγου πορημάτιον, διαλαμβάνον πλὴν τῶν ἀλλα-
ΤΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΛΗΜΟΖΕΙ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΒΔΟΜΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

χοῦ ἐκτιθεμένων περὶ τῶν ἀνωτέρω λιτανειῶν γρωστῶν εἰδήσεων,
καὶ ἄλλας σχετικὰς τῷ θέματι νέας καὶ περιέργους εἰδήσεις, φερ' εἰ-
πεῖν περὶ τοῦ καθιδρύματος καὶ τῆς μουσικῆς τῆς Φιλαρμονικῆς,
πλουτίζεται καὶ διὰ συνοπτικῆς ἀφηγήσεως τῶν συμβάντων κατὰ
τὴν ἐν ἔτει 1716 πολιορκίᾳ τῆς Κερκύρας, μετ' ἀλφαριθμητικοῦ κα-
ταλόγου τῶν ἐν τῇ πολιορκίᾳ ἀγωνισθέντων καὶ διακριθέντων Κερ-
κυραίων, παρέχοντος γρῶσιν πολλῶν ἐπίσης ἀγνώστων σπουδαιο-
τάτων καὶ περιεργωτάτων εἰδήσεων, ἀποθησαυρισθεῖσων ἐκ τε δη-
μοσίων καὶ ἰδιωτικῶν ἀξιοπίστων πηγῶν.

Τιμὴ δὲ συνδρομῆς δι' ἑκάστον ἀρτίτυπον, ἀποτελούμενον ἐκ 4
περίπου τυπογραφικῶν φύλλων, ὀρίζεται Δραχμὴ Μία.

Ἐν Κερκύρᾳ τῇ 25 Ἰουλίου 1888.

Α. Σ. ΒΡΟΚΙΝΗΣ.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ

ΕΠΙ ΤΑ ΙΧΝΗ ΤΩΝ ΕΥΚΛΕΩΝ

ΑΥΤΟΥ ΠΡΟΓΟΝΩΝ

ΒΑΔΙΖΟΝΤΑ

ΑΙΔΕΣΙΜΩΤΑΤΟΝ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΝ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ ΒΟΥΛΓΑΡΙΝ

ΤΟ ΑΣΘΕΝΕΣ ΤΟΥΤΟ ΔΕΙΓΜΑ

ΤΗΣ ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΑΣ ΤΟΥ

ΑΦΙΕΡΟΝΕΙ

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ

ΒΑΤΟΦΟΡΟΣ ΛΙΤΑΝΕΙΑ.

Τετράκις τοῦ ἔτους, κατ' ἀρχαίαν συνήθειαν τῆς ἐν Κερκύρᾳ ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, λιτανεύεται ἐνταῦθα τὸ Λεῖψανον τοῦ θαυματοργοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος, εἰς ἀνάμνησιν τῆς διὰ συναγωγῆς τοῦ Ἀγίου τούτου διασώσεως τῶν κατοίκων τῆς νήσου ἐκ πολλῶν δεινῶν. Καὶ ἡ πρώτη, κατὰ χρονολογικὴν ἐντὸς ἐκάστου ἔτους ταξίν, λιτανεία τελεῖται τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων, ἡ δευτέρα, ἣτις εἶνε ἡ πασῶν τῶν λιτανειῶν ἀρχαιοτέρα, τῇ Ἀγίῳ καὶ Μεγάλῳ Σαββάτῳ, ἡ τρίτη τὴν 11|23 Αὐγούστου, ἡ δὲ τετάρτη καὶ τελευταία ἀνὰ πᾶσαν πρώτην. Κυριακὴν τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου. Κατὰ τὰ τέλη ὅμως τῆς παρελθούσης καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐνεστώσης ἐκατονταετηρίδος, ἐτελέσθησαν δύο ἑκτακτοὶ λιτανεῖαι ἐξ ὧν ἡ πρώτη καθιερώθη εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐκ τῆς νήσου ἀναχωρήσεως τῶν Δημοκρατικῶν Γάλλων, ἡ δὲ δευτέρα εἰς πανηγυρισμὸν τῆς μνήμης τοῦ Ἀγίου ὅτε τὸ πρῶτον ἀφίχθησαν οἱ Ῥῶσσοι καὶ χάριν τοῦ Ἀντιναυάρχου Οὐζακώφ καὶ τῆς ὑπ' αὐτὸν Ῥωσικῆς στρατιᾶς (1). Μεγαλοπρεπεστάτη λιτανεία τοῦ Ἀγίου λει-

(1) Περὶ τῶν λιτανειῶν τούτων, ὁ Νικόλ. Ἀρλιώτης σημειώνει τὰ ἐξῆς εἰς τὰς χρονολογικὰς του σημειώσεις αὐτίνες ἐξεδόθησαν ἐνταῦ-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ψάνου ἐκτάκτως ἐγένετο τῇ 9 Φεβρουαρίου τοῦ ἔτους 1743. ἡμέρᾳ τῆς ἑορτοῦ μνήμης τοῦ Ἀγίου Χαραλάμπου, κατ' αἵτησιν τῶν Συνδικῶν τῆς πόλεως, διὰ τὴν συναρωγὴν τοῦ Ἀγίου Λειψάνου διάσωσιν τῆς νήσου ἐκ παντελοῦς καταστροφῆς τὴν ὁποίαν ἠπειλήσεν ὁ κατὰ τὴν εἰρημένην ἡμέραν ἰσχυρώτατος σεισμὸς, ὅστις κατεκρήμνισε τὸ πηλᾶτιον τοῦ Γενικοῦ ἐν Κερκύρᾳ Προβλεπτοῦ, τὸ τοῦ Λατίνου Ἐπισκόπου καὶ τινων ἄλλων τὰς οἰκίας (1).

Ἡ Βασιφόρος Λιτανεία τοῦ Ἀγίου, τελεῖται εἰς ἀνάμνησιν τῆς διὰ θανάτου αὐτοῦ ἀπολυτρώσεως τῆς νήσου ἐκ τῆς πανώλους (θανατι-

θα τῇ 1873, ατῇ 27 (Μαρτίου) τοῦ αὐτοῦ μην' (1779 ἔτους) ἡμέρᾳ Κυριακῇ, ἐτελέσθη λιτανεία τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος, καθιερωθεῖσα διὰ τὴν ἐκ τῆς κυριαρχίας τῶν Γάλλων ἀπελευθέρωσιν· παρενέβη καὶ ὁ Ναύαρχος Οὐζακῶφ, ὅστις εἶχε προηγουμένως λειτουργήσῃ ἐν τῇ αὐτῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἀγίου». Καὶ ταῦτα διαλαμβάνει ὁ Ἀρλιώτης ἐν τῇ 73 σελ. τῶν χρονικῶν του. Ἐν δὲ τῇ 101 σελ. διαλαμβάνει τὰ ἐπόμενα «Τῇ δὲ 12 Δεκεμβρίου (δηλ. τοῦ 1804) ἐτελέσθη μεγαλοπρεπὴς λιτανεία τοῦ Λειψάνου τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος, διαρκούσης τῆς ὁποίας ἦσαν παρατεταγμένα κατὰ τὰς τέσσαρας πλευρὰς τῆς πλατείας καὶ ἐν πλήρει στολῇ ἅπαντα τὰ ῥωσικὰ στρατεύματα. Καὶ ἐν τῇ 83 σελίδι ἀναγράφει τὰ ἐξῆς «Τὴν ἐπιούσαν (δηλ. 4 Μαρτίου 1800) δευτέραν Κυριακὴν τῆς τεσσαρακοστῆς ἐτελέσθη, ὡς τὸ προηγουμένον ἔτος, ἡ διὰ τὴν ἔξωσιν τῶν Γάλλων λιτανεία ἐν ᾗ παρενέβη καὶ ὁ Οὐζακῶφ».

(1) Vol. I. Atti Diversi di Monsr Nani dal 1742—58 pag. 9. Ἐκ τοῦ τόμου τούτου σχετικὴν σημειώσιν ἔδωκεν ἡμῖν Μας προθύμως ὁ λόγιος καὶ σεβαστὸς φίλος Διδ. Κατοικὸς Ἐργέστοι Λαίτγιος.—Vol. 48. Argom. Diversi dal 1743-44 Δεσμ. 5 κα Μordo. Nozioni Miscellanee intorno a Corcyra, σελ. 54-55.

κῶ), ἐξ ἧς σπουδαίως ἐκινδύνευσαν πάντες οἱ κάτοικοι αὐτῆς κατὰ τοὺς μῆνας Ὀκτώβριον καὶ Νοέμβριον τοῦ ἔτους 1629, (δηλονότι πρὸ 259 ἐτῶν) ὅτε ἡ φθοροποιὰ αὕτη νόσος, κατεμάστιζεν ἀπάσας τὰς νήσους τοῦ Ἰονίου πελάγους καὶ ὁλόκληρον τὴν Ἰταλίαν ἐξ ἧς εἶχε μεταδοθῇ καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν νῆσον κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον.

Τὴν νύκτα τῶν Χριστουγέννων τοῦ 1629, διηγείται ὁ ἐκ Κερκύρας Ἱστορικὸς καὶ τῶν τότε γενομένων αὐτόπτης μάρτυς Ἀνδρέας Μαρμαράς, προσεβλήθη αἰφνης ἡ πόλις τῆς Κερκύρας ἐκ 4 κρουσμάτων τῆς ἀσθενείας ταύτης. Ἡ τότε Ὑγειονομικὴ Ἀρχὴ καταβαλοῦσα πᾶσαν δυνατὴν προσπάθειαν πρὸς ἀνακάλυψιν τῆς ἀρχικῆς αἰτίας τοῦ κακοῦ, ἐξιχνίασεν, ὅτι εἰς τῶν ὑπηρετῶν τοῦ Εὐγενοῦς Ὁδηγητρίανου Σαραντάρη ἐξόχου δικηγόρου καὶ μέλους τῆς τότε Ὑγειονομικῆς Ἀρχῆς, (1) εἶχε παραλάβει ἐκ τινος ἐλευθεροκοινωνήσαντος ξένου πλοίου, δύο Τουρκικὰ μάλλινα μανδύλια τὰ ὅποια ἐδώρησεν εἰς τὴν οἰκοδόσποιαν. Αὕτη δὲ παρέδωκεν αὐτὰ διὰ νὰ φυλαχθῶσιν εἰς τινα τῶν ἑαυτῆς θυγατέρων, ἧτις, ἐγκλείσασα ταῦτα ἐντὸς κιβωτίου μετ' ὀλίγον ἀπέθανεν. Οἱ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Σαραντάρη προσδραμόντες φίλοι καὶ συγγενεῖς αὐτοῦ ὅπως συλλυπηθῶσιν αὐτὸν καὶ κηδεύωσι τὴν ἀποθανοῦσαν ἐμολύνθησαν, ἰδίως δὲ αἱ Κυρίαι αἵτινες μεμολυσμένα ἐκείθεν ἐξελθοῦσαι, μετέδωκαν ἀμέσως τὸ μόλυσμα εἰς τὸ μέρος ἐνθα κατέκουν, ὁπόθεν μετεδόθη τούτο καὶ ἀλλαχοῦ τῆς πόλεως.

Μεθ' ὧν τῶν αὐστηροτάτων προφυλακτικῶν μέτρων ἅτινα ἡ ἐγχώριος Διοίκησις μετεχειρίσθη τότε πρὸς καταστολὴν τῆς νόσου, δα-

(1) Τὴν Ὑγειονομικὴν Ἀρχὴν συνίστων τέσσαρες ἐκ τῆς τάξεως τῶν εὐγενῶν ἐκλεγόμενοι πολῖται, ἐξ ὧν οἱ δύο ἦσαν Ἱατροί. Ἐλέγοντο δὲ «Ἡρασιεῖς» ἐπὶ τῆς Ὑγείας. «Εἰς ἐκ τούτων ἦτο τότε καὶ ὁ Σαραντάρης».

ΤΑΚΣΙΒΑΛΙΕΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

πανήσασα χίλια Δουκάτα διὰ τὰς ἐπελθούσας ἀνάγκας, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης διαρκῶς ἀπέθνησκον ἄνθρωποι. Ἄπας ὁ λαὸς προσέδραμεν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος, μετὰ δακρύων δὲ δεηθεῖς εἰς τὸν Ἅγιον τὴν, διὰ τῆς θείας αὐτοῦ παρὰ τῷ Ὑψίστῳ μεσιτείας, διαφύλαξιν τῆς νήσου ἐκ τῆς θανατηφόρου ἐκείνης ἀσθενείας, αὕτη περιωρίσθη τότε εἰς μόνον 60 ἄτομα ἅτινα ἀρχικῶς προσβληθέντα εἶχον ἀποβιώσει. Διηγεῖται δὲ ὁ τότε ζῶν ἱστορικὸς Μαρμαρᾶς, ὅτι πλεῖστοι μεμολυσμένοι ἀσθενεῖς, ἰδόντες κατ' ὄναρ τὸν Ἅγιον ὑποσχόμενον εἰς αὐτοὺς τὴν σωτηρίαν, ἐσώθησαν, καὶ ὅτι καθ' ἃς νύκτας κατεμαστιζετο ἡ πόλις ὑπὸ τῆς ἀσθενείας, ἐφαίνετο ἐπάνω τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀγίου φῶς, ἐν εἶδει λυχναρίου, ὅπερ διαρκῶς ἔβλεπον οἱ εἰς τὰ φρούρια νυκτερινοὶ σκοποί. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὰ κρούσματα ἡλαττώθησαν ἕκτοτε μέχρι τῆς ἡμέρας τῶν Βαΐων, ὁπότε κατέπαυσεν ὁλοσχερῶς ἡ νόσος, οὐδενὸς ἀποβιώσαντος οὐδὲ προσβληθέντος. Διὸ τῇ ἡμέρᾳ τῶν Βαΐων τοῦ ἔτους ἐκείνου, ἐλιτανεύθη ἐκτὸς τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀγίου τὸ λείψανον αὐτοῦ κατ' αἵτησιν τῆς Ἐγχωρίου ἀρχῆς, δηλαδὴ τῶν Συνδικῶν, οἵτινες, συνέλεξαν, κατὰ τὸ λέγειν τοῦ Ἱστορικοῦ Μαρμαρᾶ, πεντακισχίλια Δουκάτα πρὸς ὠφελισμὸν τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀγίου καὶ δι' ἀναφορὰς τῶν πρὸς τοὺς Ἑνετοὺς Διοικητὰς τῆς νήσου, προεκάλεσαν τὸ ὑπὸ χρονολογίαν 21 Ἰουνίου 1630 θέσπισμα περὶ τῆς ἀνὰ ἕκαστον ἔτος λιτανεύσεως τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος:

Τὴν τε ἀναφορὰν τῶν Συνδικῶν καὶ τὴν σχετικὴν ἀπόφασιν, παραθέτομεν ἐνταῦθα ἐξελληνισμέναν ἐκ τῶν πρωτοτύπων Ἰταλικῶν. Τὰ Ἰταλικά πρωτότυπα ἐξεδόθησαν κατ' ἀρχὰς ἐν τῷ ἐπὶ Ἑνετῶν τυπωθέντι βιβλίῳ περὶ τῶν ὑποθέσεων τῆς τε ἐκκλησίας τοῦ Ἀγίου καὶ τῆς οἰκογενείας Βουλγάρων καὶ εἰς τὴν Συλλογὴν τῶν ἐν Ἑπτανήσῳ Ἑνετικῶν Νόμων ὑπὸ Δ. ρος Ποιάγου. Ἀνετυπώθησαν ταῦτα κατὰ τὴν ἐλληνιστὶ εἰς τε τὴν «Ἀληθῇ Ἐκθεσιν περὶ τοῦ ἐν Κερκύρᾳ θαυματουργοῦ Λειψάνου τοῦ Ἀγίου. κτλ» καὶ τὴν «Ἱστορίαν τῆς Ἑπτανή-

σου ἐπὶ Ἑνετῶν ὑπὸ Χιώτου». (Ἐν Τόμ. Γ') Εἶναι δὲ τὰ ἐξῆς.

1630 Ἰούνιος.

Περιφανεστάτη Κυβέρνησις Κερκύρας.

Ἀφοῦ κατὰ διαταγὴν ὑμῶν, περιφανέστατοι κύριοι ἐτελέσθη πάνδημος λιτανεὶα μετὰ τοῦ λειψάνου τοῦ ἐνδόξου Ἀγίου Σπυρίδωνος, τὴν παρελθούσαν Κυριακὴν τῶν Βαΐων, ἕνεκα τῆς πανώλους ἐνσκηψάσης εἰς τὴν πόλιν ταύτην, καὶ θαυμασίως παυσάσης διὰ τῆς χάριτος Κυρίου τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τῆς μεσιτεύσεως τοῦ πολυτιμωτάτου καὶ ἱερωτάτου τούτου λειψάνου τοῦ ῥηθέντος Ἀγίου, ὥστε ἐν ὀλίγῳ καιρῷ ἡλευθερώθημεν. Ἐπειδὴ εἶνε νῦν πρέπον νὰ ἐξακολουθῇ ἡ τέλεσις τῆς ῥηθείσης λιτανείας κατὰ πᾶν ἔτος, τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων, ἵνα ἐν παντὶ χρόνῳ καὶ εἰς ἕνα ἕκαστον, οἰασθήποτ' ἡλικίας ὄντα καὶ ἐσόμενον, τηρηθῇ ἐν τῇ μνήμῃ, τὸ μέγα θαῦμα τοῦ ἡυλογημένου τούτου Ἀγίου, καὶ ἡ ῥηθείσα Λιτανεὶα νὰ τελῇται μετὰ τῆς αὐτῆς μεγαλοπρεπείας, καὶ τὸ ῥηθὲν ἀγιώτατον λείψανον νὰ διέρχεται τὰ μέρη τῆς πόλεως, ὡς ἐγένετο τότε ἀρχομένης τῆς ῥηθείσης λιτανείας ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ὅπου, μέλλει νὰ τελειώσῃ, ζητοῦμεν ἡμεῖς οἱ Σύνδικοι ἐν ὀνόματι τῆς ἐντιμωτάτης ταύτης Κοινότητος, ἀφωσιωμένης δούλης ὑμῶν, περιφανέστατοι Κύριοι, νὰ εὐαρεστηθῇτε νὰ διατάξῃτε, νὰ τελῇται ἡ λιτανεὶα αὕτη κατ' ὃν τρόπον ἐτελέσθη τότε, εἰς δόξαν Κυρίου τοῦ Θεοῦ, εἰς τιμὴν τοῦ ῥηθέντος Ἀγίου Σπυρίδωνος, καὶ πρὸς διάσωσιν τῆς Γαληνοτάτης Πολιτείας.

Ἴνα δὲ, κατ' οὐδένα καιρὸν, οὐδεμίαν τῶν ἀδελφοτήτων ἐκείνων, αἵτινες συνεκρότησαν ἤδη τὴν λιτανεὶαν, δυνηθῇ νὰ ἀποσυρθῇ καὶ προφασισθῇ, ν' ἀποφραγθῇτε ὑποχρεοῦντες αὐτὰς εἰς τὴν ῥηθείσαν λιτανεὶαν κατὰ τὸν ἀνὰ ἕκαστον ἔτος ἐκείνην ἡμέραν, ἐπὶ ποινῇ εἰς οἰανδήποτε τῶν αὐτῶν ἀδελφοτήτων ἡμετέρας ἡμετέρας ἀπακούσῃ, δουκάτων εἴκοσιν, ἅτινα θέλουσι

ληφθῇ ἀπὸ τοῦ ἐπιτρόπου τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τεθῇ εἰς τὸ ταμεῖον τῶν οἰκοδομῶν τοῦ ῥηθέντος Ἀγίου.

Τὸ ἀγιόγραφον (κοινῶς σκόλα) τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος—Τὸ ἀγιόγραφον τοῦ σωματείου τῶν ῥαπτῶν—Τὸ ἀγιόγραφον τοῦ σωματείου τῶν ὑποδηματοποιῶν—Οἱ ἀδελφοὶ τῆς ἐκκλησίας τῆς Υ. Θ. Ἀντιβου-
νωτίσσης. Τὸ ἀγιόγραφον τοῦ Ἀγίου Νικολάου—Ὁ Αἰδεσιμώτατος Πρωτοπαπᾶς μετὰ τοῦ Κλήρου αὐτοῦ.

Ἀπόφασις.

Τῇ 21 Ἰουνίου 1630.

«Ἡ περιφανεστάτη Κυβέρνησις ἐδρεύουσα κτλ.—Θεωρήσαντες τὴν ἀνωτέρω αἵτησιν, γενομένην παρὰ τῶν ἐντιμωτάτων κυρίων Συνδίκων τῆς μεγαλοπρεποῦς ταύτης Κοινότητος, οἱ περιφανέστατοι κύριοι πα-
ρεδέχθησαν καὶ ἐπεδοκίμασαν αὐτὴν ὡς ἔχει καὶ ὑπάρχει, ἀποφαι-
νόμενοι, ἵνα κατ' ἔτος καὶ ἐπὶ παντὸς τελῆται ἡ λιτανεία παν-
δήμως καὶ μετὰ τῶν ἀδελφοτήτων, ὡς ἐν τῇ αὐτῇ αἰτήσει δη-
λοῦται.

Ἰωάννης Πριούλης Βαῖλος Ἰάκωβος Μανιάτης Γραμματεὺς
Νικόλαος Τζάνης Σύμβουλος τῆς Διοικήσεως
Ἰάκωβος Δά-Ρίβας Σύμβουλος Ἀρσένιος Πολίτης Γραμμ. τῆς
Κοινότητος

Ἡ δὲ περιοδεία τῆς λιτανείας ὠρίσθη τότε, ἵνα, ἀρχομένη ἐκ τῆς πρὸς τὸ κωδονοστάσιον τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀγίου θύρας, καὶ προα-
γομένη ἕως τῆς πρὸς τὸ Μανδράκιον πλατείας, φθάνῃ ἕως τῆς οἰ-
κίας τοῦ Φρουράρχου, παροδεύουσα δὲ μέχρι τῶν δρυφάκτων θυρῶν
τοῦ Φρουρίου ἐκπορεύεται μέχρι τῆς οἰκίας Φέστα, ὁπόθεν νὰ ἐπανέρ-
χεται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ὁ Πανιερώτατος Λατῖνος Ἀρχιεπίσκοπος

ἔτι δὲ καὶ ὁ κληρὸς τοῦ ἐξαίρεται τῆς προπομπῆς, ἀνήκει δὲ εἰς τὴν θέλησιν αὐτῶν ν' ἀκολουθήσῃ τὴν Λιτανείαν ὡς ἰδιώταις.

Καὶ τοιαῦτα μὲν τὰ περὶ τῆς Λιτανείας τῶν Βαΐων καθιερωθέντα. Ὁ δὲ Σαραντάρης; συλληφθεὶς τότε ὑπὸ τῆς Ἐξουσίας, ἐσχλη μετ' ἀπάσης τῆς οἰκογενείας του εἰς τὸ νησίδιον τοῦ Λοιμοκαθαρτηρίου (Λαζαρέτο) ἔνθα, διαταγῇ τῆς Διοικήσεως, ὑπέστη τὴν 31 Δεκεμβρίου 1629, ἄνευ νὰ προηγηθῇ οὐδεμία διαδικασία, τὸν διὰ τουφεκισμοῦ θάνατον. Τὸ δὲ πτώμα αὐτοῦ ἐκάθη ἕως οὗ κατέστη τέφρα (fu moschetato ed il suo cadavere arso e reso in cenere), ὡς προκύπτει ἐξ ἐπι-
σήμου ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω χρονολογίαν ἐπιστολῆς τοῦ τότε Διοικητοῦ τοῦ Λοιμοκαθαρτηρίου Νικολάου Κιγάλα πρὸς τὴν Ὑγειονομικὴν Ἀρχήν. Ταύτην τὴν ἐπιστολὴν εἶδομεν ὑπάρχουσαν εἰς τὸν σωζό-
μενον εἰς τὸ Ἀρχειοφυλακεῖον 8.ον Τόμον τῶν διαφόρων τῆς πόλεως (Δεσμ. XI) πράξεων. Τινὲς, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ αὐτὸς ὁ Ἱστορικός Μακμαρᾶς, ἐφρόνουν, ὅτι ὁ Σαραντάρης ἀδίκως ἐθανατώθη, θῦμα τοῦ φθό-
νου γεγόμενος, καὶ θεωρηθεὶς ὡς δὲν ἔπρεπε μεταδοτὴρ τοῦ μολύσματος, ἐνῶ καὶ εἰς τὸ κομίσαν τὰ μανδύλια πλοῖον ὅπερ ἐλευθεροκοινώησεν, οὐδὲν ἔχνος ἀσθενεῖας ἐφάνη, καὶ αὐτὸς ἔτι ὁ ὑπηρέτης αὐτοῦ ὁ παρα-
λαβὼν τὰ μανδύλια δὲν προσεβλήθη ἐκ τῆς νόσου. Λέγων δὲ ὁ Μακμαρᾶς περὶ τοῦ Σαραντάρη, ὅτι ἦτο ὁ πρῶτιστος τῶν ἐν Κερκύ-
ρᾳ δικηγόρων, ἐπιπροσθέτει ὅτι, «ὁ καπνὸς τὸν ὁποῖον ἔρριπτε μετὰ τὴν ἀρητορικὴν του δεινότητα κατὰ πρόσωπον τῶν ἄλλων, ὑπῆρξεν «ἡ κυρία ἀφορμὴ ἧτις τὸν ἀπετέφρωσε» (1).

Εἰς συμπλήρωσιν δὲ τῶν ὅσα ἐξιστορήσαμεν ἤδη περὶ τῆς τῶν Βαΐων Λιτανείας, προσθῶμεν καὶ τὰ ἐπόμενα περὶ τοῦ θαύματος

(1) Ὁ Σαραντάρης ἦτο 45 ἐτῶν ὅτε κατεδικάσθη κατέλιπε δὲ σύζυγον ἐν τειρᾷ ἡλικία καὶ τέκνα ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μεγαλύτερον ἦτο δεκατέσσαρτος.
ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

ἄτινα διαλαμβάνει τὸ Συναξάριον τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος.

«Καὶ ὁ θαυματουργὸς ζῶν Σπυρίδων, θαύμασι πάντας ἐκπλήττει καὶ μετὰ θάνατον καὶ λοιμοῦ τὴν τῶν Κερκυραίων λυμαίνοντος πόλιν, πάντων τε τῶ τοῦ Ἁγίου προστρεχόντων τεμένει ἐν οἷς καὶ αβουβῶσι πολλοὶ συνείχοντο, ἐξ οὗ τὴν πόλιν διὰ μιάσματος διαφθαρεῖναι φύσεως ἔδει νόμοις, οὐδὲν σχεδὸν πέπονθεν ὁ εὐλαβὴς ἐκεῖνος λαὸς, ἀλλ' ἐν τάχει τῆς προτέρας ὑγιεινῆς ἡζιώτο καταστάσεως τῇ τοῦ Ἁγίου μεσιτεία. Ταῦτα δὲ εἰς ἀπλουστέραν φράσιν οὕτως πως μεταφέρει καὶ ὁ κατὰ τὸ 1872 δημοσιευθεὶς Βίος τοῦ Ἁγίου. «὘νῶ λοιμὸς διέφθειρε τὴν πόλιν τῶν Κερκυραίων. προσέτρεχον δὲ πάντες ἀδιακρίτως, εἰς τὸ ἱερὸν αὐτοῦ τέμενος μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ πολλοὶ μεμολυσμένοι ὑπῆρχον, διὰ τὸ ὁποῖον ἔπρεπεν, ἔνεκα τοῦ μιάσματος, κατὰ τοὺς νόμους τῆς φύσεως νὰ διαφθαρῇ ἡ πόλις, οὐδὲν σχεδὸν ὑπέφερον ὁ εὐλαβὴς ἐκεῖνος λαὸς· ἀλλὰ ταχέως πάλιν τῇ τοῦ Ἁγίου, μεσιτεία ἡζιώθη τῆς προτέρας ὑγιεινῆς καταστάσεως.» Καὶ ἐπειδὴ ἐνταῦθα λόγος γίνεται περὶ Λιτανείας τῶν Βαΐων, προσθέτομεν ἐν ἐπιμέτρῳ ὅσα ὁ Νικόλαος Ἀρλιώτης αὐτολεξεῖ ἀναφέρει εἰς τὰς χρονικὰς σημειώσεις του, περὶ τεσσάρων Λιτανειῶν κατὰ διάφορα ἔτη ἐπὶ Ἐνετοκρατίας τελεσθεισῶν τῇ ἡμέρᾳ τῶν Βαΐων. Περὶ τῆς πρώτης σημειοῖ τὰ ἐπόμενα.

«Κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1775 ἐπεκράτουν πολλαὶ ἀσθένειαι ἐν τῇ πόλει, τούτου ἔνεκεν καὶ ἐν τῇ λιτανείᾳ τῶν Βαΐων τῆς 5 Ἀπριλίου, ἔλλειπεν ἡ συνήθης σύβροτὴ τῶν εὐσεβῶν καὶ δὲν παρευρέθησαν οὐτε ὁ Γενικὸς τῆς νήσου προβλεπτῆς, οὐδ' ἄλλος τις ἀντιπρόσωπος τῆς Κυβερνήσεως. Κι αὐτοὶ οἱ παρακολουθοῦντες ἐνοπλοὶ στρατιῶται ἦσαν εὐάριθμοι διότι οἱ πλεῖστοι διετέλουν ἀσθενεῖς». Περὶ τῆς δευτέρας (τῆς τῆν 11 Ἀπριλίου 1778 ἀκριβῶς πρὸ 100 ἐτῶν τελεσθείσης) διαλαμβάνει τὰ ἐξῆς. «Κατὰ τὸ θέρος καὶ τὸ φθινόπωρον, διαδοθείσης τῆς εἰδήσεως ὅτι ἡ πικνὴ ἀλμυρὰ ἐλαμύνετο τὴν

Κωνσταντινούπολιν, ἅπαντες ἐν Κερκύρᾳ διετέλουν ἐν μεγίστῃ ἀνησυχίᾳ καὶ προφυλάξει, ὥστε καὶ αὕτῃ ἡ λιτανεία τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος τῆς 11 Ἀπριλίου (1778) ἐτελέσθη λίαν πρῶτῃ καὶ ὀλίγοι ἦσαν οἱ παρευρισκόμενοι». Περὶ τῆς τρίτης, ἣτις ἐγένετο τὴν 25 Μαρτίου 1795 ἀναγράφει τὰ ἐφεξῆς. «Κατὰ τὴν 25 Μαρτίου, Κυριακὴν τῶν Βαΐων, ὅτε ἡ λιτανεία τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος ἐπλησίασε πρὸς τὴν πύλιν τοῦ παλαιοῦ Φρουρίου, ἐξῆλθεν ὁ γενικὸς προβλεπτῆς Οὐίδμαν καὶ ἠκολούθητεν αὐτὴν ἄχρι τῆς ἐκκλησίας» καὶ περὶ τῆς τετάρτης, ἣτις ἐτελέσθη τῇ 10 Ἀπριλίου 1799—δηλαδή δύο περιποῦ μηνᾶς ἀφ' οὗ πολιορκουμένης τῆς νήσου ὑπὸ τῶν Ῥώσων καὶ Τούρκων συμμαχούντων κατὰ τῶν Γάλλων εἶχον παραδοθῇ, ὑπὸ τῶν τελευταίων τούτων, ἡ πόλις καὶ τὰ φρούρια—σημειώνει τὰδε «Κατὰ τὴν Κυριακὴν τῶν Βαΐων 10 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς (δηλ. Ἀπριλίου 1799) διαρκούσης τῆς λιτανείας ἅπαντα τὰ Ῥωσικὰ στρατεύματα ἦσαν παρατεταγμένα ἐν τῇ πλατείᾳ».

ΛΙΤΑΝΕΙΑ Β'.

Ἡ ΤΟΥ ἉΓΙΟΥ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΑΒΒΑΤΟΥ.

Δευτέρα τῶν ἐνιαυσίως τελουμένων ἐνταῦθα λιτανειῶν, ἔρχεται, μετ' ἐκείνην τῶν Βαΐων, ἡ ἀνὰ πᾶν Μέγα Σάββατον πρὸ πολλῶν χρόνων τελουμένη, εἰς ἀνάμνησιν τῆς διὰ θαύματος τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος ἀπαλλαγῆς τῆς νήσου ἐκ βιαίας σιτοδείας, ἣτις κατεπίεζεν αὐτὴν καὶ ἐφοβέριζε τὴν ἐκ πείνης ἀπώλειαν ἀπάντων τῶν κατοίκων αὐτῆς. «Ἐστερούση γὰρ ποτε τῇ Κερκυραίων νήσῳ τῶν πρὸς τὸ ζῆν» λέγει τὸ Συναξάριον τοῦ Ἁγίου, «λιμῶ τε συνεχομένη βικίῳ, σίτους καὶ πλοίων ὁ Ἅγιος ἐχαρίσατο ἐπιφανεῖς τοῖς ναυκλήροις καὶ τὴν αὐτῆς νήσου, τούτοις, ἐν Ἁγίῳ Σαββάτῳ προμνησάμενος χρεῖαν, διό

προμηθεία». Τούτέστιν, ἐλλείποντος εἰς τὴν νῆσον τοῦ σίτου, κατὰ τινα τοῦ Ἀγίου καὶ μεγάλου Σαββάτου ἡμέραν, ἐφάνησαν εἰς τὸν λιμένα τῆς νήσου κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, σιτοφόρα πλοῖα τὰ ὅποια ἀλλαχοῦ κατευθυνόμενα, ὠδηγήθησαν ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ θαυματουργοῦ Σπυρίδωνος φανέντος κατ' ὄναρ εἰς τοὺς πλοίαρχους καὶ τούτους παραινέσαντος νὰ κατευθυνθῶσιν εἰς Κέρκυραν, ὅπου ἐμελλον νὰ ἐκποιθῶσιν ὁλόκληρα τὰ φορτία των, ἕνεκα τῆς μαστιζεύσεως τὴν νῆσον ἐκείνην ἀσιτίας. Τοιοῦτω δὲ τῷ τρόπῳ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Ἀγίου καὶ Μεγάλου Σαββάτου ὄχι μόνον ἀπηλλάγη ἡ νῆσος τῆς πείνης, ἀλλὰ καὶ λαμπρῶς ἐώρτασεν αὕτη τὸ Πάσχα, τοῦ Ἀγίου προμηθεύσαντος σίτον.

Τὸ ἔτος καθ' ὃ ἐθεσπίσθη νὰ γίνηται ἡ λιτανεία τοῦ Μεγάλου Σαββάτου δὲν εἶνε ἀκριβῶς γνωστὸν, διότι ἄγνωστος τυγχάνει μέχρι τοῦδε καὶ ἡ ἐποχὴ τῆς εἰς τὴν νῆσον ἐπελθούσης μεγάλης σιτοδείας, δι' ἣν ἐγένετο τὸ θαῦμα καὶ συνεπῶς τούτου ἐτελέσθη πρώτην φορὰν ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος λιτανεία. Πλὴν ἡ παράδοσις μας διδάσκει ὅτι εἶνε αὕτη ἡ πρώτη καὶ ἀρχαιοτέρα πασῶν τῶν λοιπῶν λιτανειῶν. Τὸ μόνον γνωστὸν ἐξ ἐγγράφων περὶ τῆς λιτανείας ταύτης εἶνε, ὅτι ὁ Γενικός ἐν ταῖς νήσοις τῆς Ἀνατολῆς Προβλεπτὴς Ἀντώνιος Λορεδάνος, ἐπεκύρωσε κατὰ τὸ ἔτος 1753 δι' ἐπιταγῆς του τῆς 27 Ἀπριλίου ἰδίου ἔτους, τὴν ἀρχαίαν ταύτην λιτανείαν, καὶ ὅτι τὴν ἐπικύρωσιν ἐπεδοκίμασεν ἡ Ἑνετικὴ Γερουσία διὰ θεσπίσματός της ὑπὸ χρονολογίαν 1.ης Ἰουνίου 1753. Τὸ λημνὸν ἤθελεν εἶσθαι ἡ ἀπλὴ ὑπόθεσις, ὅτι ἡ λιτανεία αὕτη ἐτελέσθη ἴσως, τὸ πρῶτον, ἐν τινὶ Μεγάλῳ Σαββάτῳ πρὸ τοῦ 1553, ἢ καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο τὸ ἔτος καθ' ὃ ἡ Ἑνετικὴ Κυβέρνησις—προτάσει τῶν Συνδίκων λαβόντων ὑπ' ὄψιν τὰς ἐπερχομένας κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους συχνὰς ἐλλείψεις σίτου ἐν τῇ νήσῳ καὶ βουλομένων νὰ προβλέψωσι περὶ τούτου,—ἀπεφάσισε κατὰ τὸ 1553 μετὰ τὴν δεινὴν σιτοδείαν τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, νὰ συστήσῃ δημοσίᾳ Σιταποθήκας. Δι

ἀποθῆκαι αὗται ἐλέγοντο κοινῶς «φόντεγα». Τοιαύτη δὲ μεγάλη ἀποθήκη, ἥτοι ὁ Σιτοβολῶν, ὠκοδομήθη τὸ πρῶτον περὶ τὸ 1560, ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ ὑπὸ χρονολογίαν 23 Ἰουλίου τοῦ ἰδίου ἔτους συμβολαίου τοῦ Δημοσίου συμβολαιογράφου Κερκύρας Ζαχαρίου Μεταξᾶ, συνδίκων τότε ὄντων τῶν Ἀντωνίου Δαμωδοῦ, Ἀνδρέου Χαλκιοπούλου καὶ Ὁκταβιανοῦ Κερτάνου.

Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος λιτανεία ἐξερχομένη (τῇ 9 πρωϊνῇ ὥρᾳ) ἐκ τῆς παρὰ τῷ κωδωνοστασίῳ θύρας τοῦ ναοῦ, διέρχεται τὴν ὁδὸν Φιλαρμονικῆς καὶ ἐρχομένη διὰ τοῦ ἐν τῷ κέντρῳ τῆς ἀγορᾶς κατ' εὐθείαν δρόμον, στρέφεται τὴν ὁδὸν Θεάτρου καὶ κατευθύνεται διὰ τοῦ ἀνὰ μέσον τῶν δύο πλατειῶν κεντρικοῦ δρόμου, πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν πύλην τοῦ Φρουρίου τῆς Ἀκροπόλεως. Ἐνταῦθα δὲ σταματᾷ ἐφ' ὀλίγον ἡ προπομπή, ὅπως διὰ δεήσεως ἀπανεμηθῇ εὐχαριστίᾳ τῷ Ὑψίστῳ, μετὰ τὴν ὁποίαν προχωρεῖ εἰς τὸν ἐξωθεν τοῦ Ἀνθωνος (Μποσκίτο) δρόμον, ἀνέρχεται ὑπὸ τὰ Ἀνάκτορα καὶ διὰ μικρᾶς στροφῆς κατέρχεται τὸν παρὰ τῇ Πύλῃ Ἀγίου Γεωργίου δρόμον, καὶ ἐπ' ἀνέρχεται διὰ τῆς ὁδοῦ Νικηφόρου εἰς τὸν φερώνυμον τοῦ Ἀγίου Ναόν (1). Καὶ γνωστὸν τοῖς πᾶσιν εἶνε, ὅτι μετὰ τὸ τέλος τῆς λιτανείας ταύτης, τὸ ἱερὸν λείψανον τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος δὲν ἐναποτίθεται ἐν τῇ Λάρνακι, κλειόμενον, ἀλλὰ μέχρι τοῦ ἀπογεύματος τῆς τρίτης ἡμέρας τῆς Διακαινησίμου ἐβδομάδος, ἐκτίθεται ἡμέρας καὶ νυκτός, εἰς γενικὸν προσκύνημα τῶν πιστῶν καὶ ἰδίως τῶν μακρὰν τῆς πόλεως χωρικῶν, ὅσοι, ἕνεκα τῆς ἀποστάσεως, ἢ ἄλλων αἰτίων, δὲν ἠδυνήθησαν ν'

(1) Εἰς τὴν λιτανείαν ταύτην, ἐπισκιασθεῖσαν πως ὑπὸ τοῦ Ἐπιταφίου, μεθ' οὗ συγχωρεῖται, ἀφ' ὅτου δὲν ἐξέρχεται γερικὴ λιτανεία Ἐπιταφίου, προηγεῖται τὸ ἱερὸν λείψανον τοῦ Ἀγίου ἀσκεπὲς χωρὶς οὐρανίας (Μπαλδακίου), κατόπιν δ' ἔρχεται ὁ Ἐπιταφίος ὑπὸ τῇ οὐρανίᾳ.
 ΤΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
 ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ

ἀσπασθῶσι τὸ ἱερὸν σκῆνος κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς μνήμης αὐτοῦ, (12 Δεκεμβρίου ἔ. π.) καθ' ἣν καὶ τότε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐκτίθεται τοῦτο εἰς προσκλήνυμα. Σημειώσεως ἄξιον εἶναι, ὅτι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους συνήθεια ἦτο νὰ καταδιώκονται οἱ χωρικοὶ ὀφειλέται οἵτινες ἤρχοντο εἰς τὴν πόλιν χάριν τοῦ Ἀγίου, καὶ νὰ φυλακίζωνται ὑπὸ τῶν πρισωτῶν των. Ἀλλ' ἢ ἐν Κερκύρᾳ διοικήσεις θεωρήσασα ἄτοπον τὸ τοιοῦτον, δι' ἀποφάσεως αὐτῆς 12]24 Δεκεμβρίου 1694 ὥρισεν, ἵνα τοῦ λοιποῦ καθ' ἃς ἡμέρας ὑπάρχει ἐκτεθειμένον τὸ ἱερὸν σκῆνος τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος διὰ τὴν ἐπίτειον τῆς ἑορτίου αὐτοῦ μνήμης, νὰ μὴ συλλαμβάνονται καὶ φυλακίζονται οἱ διὰ πολιτικὰ χρεῖα, ἢ καὶ ποινικῶς καταδιωκόμενοι πολῖται. Ταύτην δὲ τὴν ἀπόφασιν ἐπεκύρωσε, τῇ 12]24 Δεκεμβρίου 1695 καὶ ὁ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο γενικὸς προβλεπτής καὶ ἐξελεγκτὴς ἐν ταῖς Ἀνατολικαῖς νήσοις Ἀντώνιος Μολῖνος (1).

Τὸ ἔθιμον τῆς εἰς προσκύνημα ἐκθέσεως τοῦ Ἀγίου, ὡς γίνεται ἐνταῦθα δις τοῦ ἔτους, δηλονότι κατὰ τὴν ἑορτίον αὐτοῦ μνήμην καὶ κατὰ τὸ Πάσχα, φαίνεται ἐπικρατήσαν ἐξ ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς προγενεστέρας καὶ αὐτῆς τῆς ἐν ἔτει 1456 μετακομιδῆς αὐτοῦ εἰς Κέρκυραν. Ἡ Ἀσιμίνη Καλοχαιρέτη Βούλγαρη (2) ἐν τῇ ὑπὸ χρονολογίαν 25 Νοεμβρίου 1571 διαθήκη αὐτῆς, δι' ἧς μετεβίβασε τὰ ἐπὶ τοῦ

(1) Ἰδὲ τὴν ὑπὸ Ποιάρχου ἐκδοθ. Συλλογὴν Ἐγκυρίων Ἐρετικῶν νόμων ἐν ταῖς Ἱστορικαῖς Νήσοις Τόμ. Α'. σελ. 365.

(2) Αὕτη ἦν ἀρεσφιά τοῦ Λουκά Ἱερέως Καλοχαιρέτου τοῦ τῷ 1453 ἐκ Κωνσταντινουπόλεως μετενεγκότος εἰς Παραμυθίαν τὸ Λεῖψανον, ὁποῦθεν τῷ 1456 ἐκομίσθη τοῦτο εἰς Κέρκυραν. Νυμφευθεῖσα δὲ κατὰ τὸ 1521 ἔτος τὸν Σταμάτιον Βούλγαριν ἔδωκε εἰς τοῦτον προῖκα πρὸς τοὺς ἀλλοίους καὶ τὸ ἱερὸν Λεῖψανον τοῦ Ἀγίου.

Λεῖψανου καὶ τῆς ἐκκλησίας δικαιώματά της εἰς τοὺς υἱοὺς καὶ κληρονόμους αὐτῆς, ἀναφέρει αὐτὸ τοῦτο τὸ ἔθιμον ἐπικρατοῦν τότε ἐνταῦθα. Διὸ ἀναντίρρητον, ὅτι εἶνε τοῦτο ἔθιμον ὅπερ καὶ ἐν Κερκύρᾳ ἀμετάβλητον ἐτηρήθη, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν τὸ ἱερὸν λείψανον ἦτο ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐνθα, κατὰ τὰ ἱστορούμενα ἐν τῷ πονηματίῳ «Ἀληθῆς Ἐκθεσις περὶ τοῦ ἐν Κερκύρᾳ λείψανου τοῦ Ἀγγίου Σπυρίδωνος κτλ.» (1), «ἐξετίθετο κατ' ἔτος πρὸς τοὺς πιστοὺς ἐν τῇ Βασιλευούσῃ τῶν πόλεων, καὶ συρρέοντος τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ μετέβαινεν ἐκεῖσε αὐτὸς ὁ Βασιλεὺς, καὶ τῇ συμμεθέξει τοῦ Πατριάρχου, πτελουμένης μεγαλοπρεπῶς τῆς θείας μυσταγωγίας, ἐώρταζεν ἡ ἀγία νεκρίνη καὶ χριστιανικωτάτη Αὐτοκρατορία χαρμοσυνοτάτην πανήγυριν». Μαρτυροῦνται δὲ ταῦτα ἐκ τοῦ ὁκατήχου ἐκείνου Ὑμνου τοῦ ποιηθέντος παρὰ Ἐμμανουὴλ Χρυσολωρᾶ Δουκὸς τοῦ Χρυσάφης, ὁστις ἔζη καὶ ἤκμαζε κατὰ τοὺς χρόνους Ἰωάννου Β' τοῦ Παλαιολόγου Βυζαντινοῦ Αὐτοκράτορος (1419—1448). Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος ὕμνος, ψαλλόμενος ἐνώπιον τοῦ Ἱεροῦ λειψάνου, οὐτινος ἡ σύναξις ἐτελεῖτο ἐν τῷ σεπτῷ Ἀποστολείῳ τοῦ Ἀγίου καὶ κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων Πέτρου τῷ συγκειμένῳ τῇ Ἀγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, εἶνε ὁ ἑξῆς.

«Θεαρχίῳ νεύματι, πάντοθεν τὰ τῶν ἀνθρώπων συστήματα ἀπὸ νοικείων δωματίων φερόμενα, καταλαβόντα τὴν πανέντιμον τοῦ λειψάνου σου θήκην ἀξίως ἀσπάζονται· αἱ δὲ ὑπέρταται τῶν ἐπὶ γῆς ἄξιαί, σὺν Βασιλεῖ ἡγεμόνι παρταγνόμεναι τὸ θεοφόρον καὶ ἀξιώπαινον σκῆνος ἐξάδουσαι, τῷ δέει κρατούμεναι, ὑπὲρ ἐπίνου καὶ ποιοῦμεναι· καὶ ὁρατῶς ἐκβοῶσι τὴν τῶν ἁγμάτων σοι μελω-

(1) Τὸ πονημάτιον τοῦτο ὑπὸ τοῦ σοφοῦ ἀνδρὸς Νικολάου Βουλγάρεως ἰταλιτικῇ συγγραφῇ καὶ τυπωθὲν τῷ 1669, ἐξελληνίσθη καὶ ἐκδόθη ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ 1857 ἔτος πολὺ ἀκριβῶς ἀντετυπώθη.

«διάν, ἰδοὺ ὁ θαυμάσιος Σπυρίδων νῦν προτίθεται. Ἄρωμεν τοίνυν τὸν ὕμνον, καὶ κατὰ δύναμιν ὑμνήσωμεν τῶν ἀρχιερέων »τὸ μέγα κλέος. Διὰ τούτου γὰρ ἡ παγγενὴς Κωνσταντιανῶν »σωτηρία γίνεται κτλ.» (Ἰδὲ τοῦτο ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Καθ. Παπαγεωργίου ἐκδοθείσῃ Συλλογῇ τῶν Ἀκολουθιῶν καὶ Συναξαρίων τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος Ἀθῆν. 1883).

ΛΙΤΑΝΕΙΑ ΤΡΙΤΗ.

Ἡ ΤΗΣ 11. ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ.

Τρίτη κατὰ χρονολογικὴν τάξιν λιτανεία τοῦ Θαυματουργοῦ λείψανου τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος, εἶνε ἡ κατὰ τὴν 11 Αὐγούστου ἐκάστου ἔτους τελούμενη, εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀπαλλαγῆς τῆς νήσου ἐκ τῆς ἀπειλησάσης αὐτὴν Τουρκικῆς ἀλώσεως, διὰ θαύματος τοῦ Ἀγίου τούτου, ὅπερ ἐγένετο κατὰ τὴν εἰρημένην ἡμέραν τοῦ ἔτους 1716. Καθιερώθη δὲ ἡ περὶ τῆς ὁ λόγος λιτανεία, δυνάμει ἀποφάσεως τοῦ τότε Ἐνετοῦ Γενικοῦ Καπετάνου Κερκύρας Ἀνδρέου Πιζάνη ἀπὸ 19|30 Μαρτίου 1717 (1). Ἡ ἐκ τῆς Ἰταλικῆς φωνῆς μετάφρασις τῆς ἐν λόγῳ ἀποφάσεως εἶνε ἡ ἐπομένη.

ΑΠΟΦΑΣΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΚΑΠΕΤΑΝΟΥ ΠΙΖΑΝΗ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΛΙΤΑΝΕΙΑΣ ΤΗΣ 11 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

Ἐπὶ τῆς πολιορκίας τοῦ φρουρίου τούτου τῶν Κορυφῶν, ὁρατὴ ὑπῆρξεν ἡ προστασία τοῦ ἐνδόξου Ἀγίου Σπυρίδωνος ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν μεσιτεύσεων τοῦ ὁποίου, κινηθεῖσα ἡ θεία εὐσπλαγχνία, ἠθέλησε νὰ

(1) Ἰδὲ τὴν ὑπὸ Γ. Ποιάγου ἐκδοθ. Συλλογὴν τῶν ἐγγράφιων Ἐρετικῶν νόμων (Σύγγραμμα ἰταλικῶν) σελ. 420. — 27 τόμ. Α΄.

ποιήσῃ τόσον λαμπρότερον τὸ θαῦμα, ὅσον καθ' ἣν ὥραν ἦτο μάλιστα ἐπικείμενος ὁ κίνδυνος, διὰ ἀπροσδοκίτου εὐτυχοῦς μεταβολῆς ἡκολούθησεν ἡ ποθητὴ ἐλευθέρωσις τοῦ αὐτοῦ φρουρίου, κατεσπευσμένως τῶν πολεμίων ἀράντων τὸ στρατόπεδον καὶ ἐγκαταλιπόντων τὸ πυροβολικόν, τὰ πολεμοφόδια καὶ τὴν ἀποσκευὴν. Πρὸς τὴν ἐνέργειαν τοσούτου θαύματος, πᾶσα καρδία καὶ πᾶσα διάνοια ὀφείλει νὰ προσπέσῃ προσευχομένη καὶ ἐν ταπεινότητι τὰς εὐχαριστίας αὐτῆς ἀποδίδουσα, νὰ καταδείξῃ τὸ μέγεθος ἅμα τῆς ἐνεργείας καὶ τοῦ κοινοῦ ὀφειλήματος. Καὶ ἐπειδὴ εἰς ταῦτα πρέπει νὰ προστεθῶσι τὰ ἀποτελέσματα δημοσίας εὐλαβοῦς εὐγνωμοσύνης, κρίνει εὐλογον ἡ ἐξουσία αὕτη, νὰ καθιερώσῃ διηνεκῶς ἐπέτειόν τινα μνημόνευσιν τῆς εὐτυχοῦς ἐκείνης ἡμέρας, καθ' ἣν εἶδομεν καταβεβλημένας τὰς προσπάθειας, ἐξητυλισμένην τὴν ὑπερφηάνειαν, καὶ τοὺς βαρβάρους ὑπ' αὐτοῦ τοῦ φόβου αὐτῶν τραπέντας εἰς φυγὴν ὅτε μᾶλλον ἤλπιζαν νὰ ἐπιθέσῃσι σκληρὸν ζυγὸν εἰς τοὺς λαοὺς τούτους καὶ νὰ ὑπερνικήσωσι φρούριον, ὅπερ ἐξασφαλίζει τὴν Χριστιανοσύνην κατὰ τῶν εἰσβολῶν αὐτῶν. Εἰς δόξαν λοιπὸν Θεοῦ τοῦ Κυρίου, καὶ εἰς τιμὴν τοῦ Ἀγίου ἀντιλήπτορος, δυνάμει τῶν παρόντων καὶ τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ ἡμετέρου Γενικοῦ Καπιτανάτου ἀποφασίζεται, ὅτι κατὰ πᾶν ἔτος, τὴν ἀξιομνημόνευτον ἡμέραν τῆς 22 Αὐγούστου ἔ. ν., δηλαδὴ, 11 ἔ. π., μέλλει νὰ ἐκτίθεται τὸ θαυματουργὸν λείψανον τοῦ αὐτοῦ Ἀγίου, καὶ μετὰ τὴν τέλει τῆς λειτουργίας νὰ φέρεται ἐν λιτανείᾳ κατὰ τὴν πόλιν, συνοδευόμενον ὑπὸ τοῦ κλήρου, τῶν δημοσίων παραστατῶν, καὶ τῶν ἀρχῶν τῆς αὐτῆς πόλεως μετὰ τῆς μεγίστης τοῦ λαοῦ ἀκολουθίας, ἵνα πάντες ἐπικαλῶνται διηνεκεῖς τὰς αὐτοῦ εὐλογίας, ὅπως καὶ κατὰ τὸ μέλλον προστατεύσωσι καὶ ὑπερασπίζωσι κατὰ τῶν ἐπιβουλῶν τῶν ἀπίστων, τὴν πόλιν καὶ τὴν νῆσον. Πρὸς τὴν ἡμέραν δὲ λαμπρότητα καὶ χαρμοσύνην, πρέπει κατὰ τὴν ἀρχαίαν καὶ παλαιὰν ἑθιμὴν τοῦ Ἀγίου λείψανον νὰ χαιρετᾶται παρὰ

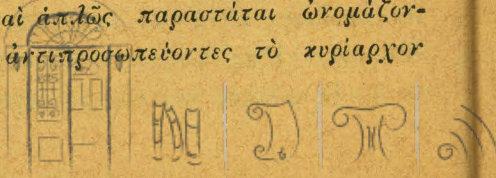
τῶν φρουρίων καὶ παρὰ τῶν τυγχανόντων πλοίων, διὰ τῶν εἰς τὰς ἄλλας λιτανείας τοῦ αὐτοῦ Ἀγίου συνήθων πυροβολισμῶν, εἰς ἀθάνατον μαρτυρίαν τῆς ἔνεκα τοσοῦτον εὐτυχοῦς συμβάντος δημοσίας εὐγνωμοσύνης.

Ἀφιέρωσεν ἡ ἐξοχωτάτη Σύγκλητος μεγάλην λαμπάδα ἀργυρᾶν, ἵνα ὑπάρχῃ πάντοτε ἀναμμένη ἐνώπιον τοῦ Ἀγίου, καὶ πρὸς συντήρησιν θέλει προμηθευθῇ παρὰ τοῦ Δημοσίου, ἀπὸ ἔτος εἰς ἔτος τὸ ἀπαιτούμενον ἔλαιον. Πρὸς δὲ τούτοις, ἀναγνωρίζοντες ἡμεῖς εὐλογον ἐπίσης τὴν ἐξάσκησιν ἔργου τινὸς ἐλεημοσύνης πρὸς τοὺς πτωχοὺς, ὅπερ εἶναι ἡ πράξις ἡ μᾶλλον εὐπρόσδεκτος πρὸς τὸν Θεόν, θεσπίζομεν νὰ ληφθῶσι κατ' ἔτος ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου, βεβαία ἑκατὸν πεντήκοντα οἰουδὴποτε νομίσματος, ἵνα διανεμηθῶσιν εἰς τοὺς πτωχοὺς τόσον Λατίνους ὅσον Γραικοὺς, εἰς τοὺς κατὰ τὴν πόλιν ἐπαιτοῦντας, καὶ εἰς τοὺς μένοντας εἰς τὰς ἐαυτῶν κατοικίας, παραδιδόμενου τοῦ ἐνὸς ἡμίσεως τῶν χρημάτων τούτων εἰς τὸν περιφανέστατον κύριον Ἀρχιεπίσκοπον (*), τοῦ δὲ ἐτέρου εἰς τὸν κύριον Πρωτοπαπᾶν, ἵνα ὁ μὲν πρῶτος ποιήσῃ τὴν διανομὴν εἰς τοὺς πτωχοὺς τῶν Λατίνων, ὁ δὲ δεύτερος εἰς τοὺς πτωχοὺς τῶν Γραικῶν τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς λιτανείας ἐνώπιον τῶν παραστατῶν (**), ἵνα ἐφελκυσώμεν πάντοτε μᾶλλον τὰς εὐλογίας τοῦ Ὑψίστου, καὶ τὴν μεσίτευσιν τοῦ Θαυματουργοῦ αὐτοῦ Ἀγίου, ὑπὲρ τῶν δημοσίων ὀπλων καὶ ὑπὲρ τῆς διηνεκοῦς διασώσεως τοῦ φρουρίου τούτου καὶ τῆς νήσου, ὑπὸ τὸ κράτος τῆς Γαληνοτάτης Πολιτείας.

Τῶν παρόντων διατάττομεν τὴν ἐγγραφὴν ὅπου δεῖ, καὶ ἰδίως ἐν

(*) Ἐρροεὶ τὸν Λατινεπίσκοπον.

(**) Δημόσιοι παραστάται, καὶ ἀπλῶς παραστάται ὡνομάζοντο οἱ Βερετοὶ Κυβερνῆται, ὡς ἀπὸ τοῦ προσηγορευτοῦ τὸ κυρίαρχον Κράτος.

τῇ δημοσίᾳ τούτῃ Ταμείῳ διὰ τὴν ἐπὶ παντὸς ἐκτέλεσιν αὐτῶν. Πρὸς πιστοποιήσιν τούτων, κτλ.

Κέρκυρα τῇ 30 Μαρτίου 1717.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΙΖΑΝΗΣ

Γενικὸς Καπιτάνος.

Καὶ τοιοῦτον μὲν τὸ περὶ τῆς λιτανείας τῆς 11 Αὐγούστου θέσπισμα τοῦ Γενικοῦ ἐν Κερκύρᾳ Καπιτάνου. Ἦδη δὲ πρέπον θεωροῦμεν νὰ παραθίσωμεν ἐνταῦθα τὰ περὶ τοῦ θαύματος, ὡς ἀναφέρονται ταῦτα εἰς τὸ Συναξάριον τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος. «Τὸ δὲ ἔσχατον, καὶ ἐν ταῖς καθ' ἡμᾶς ἡμέραις καὶ πρὸ τῶν ἡμῶν ὀφθαλμῶν ἀξιόκουστον πάνυ καὶ ἀξιόγαστον. Ἐν γὰρ τῷ ἐνεστώτι ἔτει χιλιοστῷ ἐπτακοσιοστῷ δεκάτῳ ἔκτῳ, Ἰουλίου εἰκοστῇ τετάρτῃ, μετὰ λυσσώδους ὁρμῆς τῶν ἀθείων Ἀγαρηνῶν διὰ τε γῆς καὶ κθαλάσσης ἐπιδραμόντων, καὶ τὴν πόλιν ἡμῶν Κέρκυραν δεινῶς κακταπολεμούντων, οἱ πιστοὶ πάντες εἰς τὴν τοῦ κοινού Πατρὸς προστασίαν καὶ σκέπην, μετὰ πολλῆς εὐλαβείας κατέφυγον· ἀλλὰ καὶ «τοῦ σκοποῦ οὐκ' ἀπέτυχον· ἐπειδὴ ἐξάπινυ ὑπὲρ λόγον, καὶ πᾶσαν ἐλπίδα οἱ ἀντίδικοι, καὶ περικαθήμενοι, ὡς ἀστραπαὶ ἠφάνισθησαν, ἐκτρεπόμενοι εἰς ὀξυτάτην φυγὴν κατὰ τὴν πρώτην καὶ «δεκάτην Αὐγούστου, μηδενὸς τότε αὐτοὺς διώκοντος, εἰμὴ μόνον «τῆς ἀοράτου δυνάμεως τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, διὰ τῶν δρακστικοτάτων εὐχῶν τοῦ Ἀγίου, ὅθεν καὶ ἡ εὐγνώμων τῶν θεοφρουρῆτων ἡμῶν Ἀριστοκρατούντων εὐσέβεια, ἀργυρότευκτον λυχνίαν «πολύφωτον εἰς τὸν πάνσεπτον αὐτοῦ ναὸν εὐθίως ἀπέστειλε, καὶ «κοινῷ βουλευμάτι διετάξατο Λιτὴν ἐνικύσιον μετὰ τοῦ θεσπεσιωτάτου «Λειψάνου, κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς ἐλευθερώσεως γίγνεσθαι, «καὶ ΚΕΡΕΤΑ ΤΕΘΕΛΕΣΑΝ νομίσματα ταῖς πτωχοῖς διανέμεισθαι

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

«πικρά τε τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καὶ τοῦ Ἀρχιεπισβυτέρου τῆς ἀπόλεως.»

Τὸ σύντομον μὲν, πλὴν πολλῶν ἐμφαντικῶν χωρίων τοῦτο τοῦ ἀρχαῖζοντος Συναξαρίου, οὕτω πως μεθερμηνεύει εἰς ἀπλουτέραν φράσιν ὁ κατὰ τὸ 1872 ὀγδόην ἐκδοσιν μετρῶν Βίος τοῦ Ἀγίου.

«Πολέμου καὶ μάχης ὑπαρχούσης μεταξὺ Ἑνετῶν καὶ Ὀθωμάνων μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Πελοποννήσου, ἐφάνη εὐλογον εἰς τὴν εὐτολμίαν τοῦ στρατηγοῦ τῶν δυσσεβῶν Ἀγαρηνῶν, νὰ καταδουλώσῃ καὶ τὴν Κέρκυραν. Ὅθεν κατὰ τὸ χιλιεστὸν ἐπτακοσιοστὸν δέκατον ἑκτὸν σωτήριον ἔτος, τῇ εἰκοστῇ τετάρτῃ Ἰουνίου, ἐπιδραμόντες οἱ σκληροὶ οὗτοι ἐπολιόρκησαν ἐξαίφνης τὴν πόλιν διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης. Ἀφοῦ δὲ ἤρχισεν ὁ βαρβαρικός πόλεμος, μὲ πῦρ καὶ μὲ σιδηρὸν κατέθλιβον τὴν πόλιν καὶ τοὺς πολίτας καὶ μετὰ παρέλυσιν πεντήκοντα ἡμερῶν, ἐν αἷς σφροδραὶ μάχαι εἰχον γίνεσθαι, βάρβαροὶ ἐβουλεύθησαν νὰ συγκεντρώσῃ τὰς δυνάμεις των καὶ νὰ ἐπανέλθωσιν ἐπὶ τὸ τῆς Κερκύρας ἄστυ. Πάντες δὲ οἱ πιστοὶ μὲ στεναγμούς καὶ δάκρυα ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ τὸν Ἱεράρχην ἐκίτευον. Ὅθεν τὰ τῶν Ἀγαρηνῶν στρατεύματα, ἐπανελθόντα ἐπὶ τὸ ἀκρότειχον τῆς πόλεως μετ' ὀλίγον πολλοὶ ἐξ αὐτῶν κακῶς ἠφανίσθησαν καὶ διὰ τῶν πρεσβειῶν τοῦ Ἱεράρχου διεσκορπίσθησαν. μετὰ τοῦτο δὲ, μεγαλητέραν σκληρότητα καὶ ἀπάνθρωπον φόνον ἔπνεον οἱ βάρβαροι, ἐπαπειλοῦντες τῇ πόλει ἄλλην ἐπιδρομὴν καὶ πανώλεθρον αἰχμαλωσίαν καὶ θάνατον. Αἱ δεήσεις δὲ καὶ αἱ προσηυχαὶ ἀπὸ τῶν πιστῶν δὲν ἔλλειψαν, διὰ τῶν ὁποίων μετὰ πολλῆς εὐλαβείας, ἐπεκαλοῦντο τὴν τοῦ κοινοῦ πατρὸς προστασίαν καὶ σκέπην διὸ καὶ τοῦ σκοποῦ δὲν ἀπέτυχον. Ἐνῷ λοιπὸν οἱ Κερκυραῖοι περιέμενον τὴν ἐκ τῶν βαρβάρων παντελῆ ἀπώλειαν, φαίνεται ὄρθρῳ βαθέως πρὸς τοὺς ἐχθροὺς, ὁ μέγας πατὴρ ἡμῶν Σπυρίδων μετὰ πλήθους στρατιᾶς οὐρανόθεν καὶ ἐπέχων εἰς τὴν δε-

ξιὰν ἀστρατόμορφον ξίφος, ἐδίωκε μὲ θυμὸν αὐτοῦς. Τοιοῦτον λοιπὸν παράδοξον ἰδόντες οἱ Ὀθωμανοὶ στρατιῶται, εὐθὺς ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, καὶ σπρωχνόμενοι μεταξὺ τῶν ἐφοβοῦντο μήπως ἀράτως πληγῶθωσιν. Ἐφυγον λοιπὸν καὶ συνετρίβησαν ἀπὸ φόβου, ἄνευ πολέμου, ἢ πυρὸς, ἢ μαχαίρας, ἢ ἄλλου τινος διώκοντος, εἰμὴ μόνως τῆς ἀοράτου δυνάμεως τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, διὰ τῶν θερμοτάτων εὐχῶν τοῦ θαυματούργου Σπυρίδωνος. Ἀφοῦ λοιπὸν ἀνεχώρησαν τὰ πεζικὰ καὶ ἱππικὰ τάγματα, ἀπέπλευσε καὶ ὁ στόλος αὐτῶν· οὕτως δὲ διέμενεν ἐλευθέρα ἡ Κέρκυρα. Τὸ δὲ πρῶτ' ἐνῷ περιέμενον οἱ πολῖται τὴν συνήθη μάχην, δὲν εἶδον οὐδένα εἰμὴ σιωπὴν καὶ ἀσχόλειαν. Περιέργοι λοιπὸν ἐπελθόντες εἰς τὰς σκηνὰς τῶν ἐχθρῶν, ἐνόησαν τὸ θαῦμα καὶ σκιρτῶντες μετ' εὐφροσύνης, ἠγάλλοντο διὰ τὸ καινὸν καὶ παράδοξον, ἐπειδὴ ὄχι μόνον ἔβλεπον τοὺς Ἰσλαμλίτας φυγόντας, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν ἐλαφυραγῶγησαν· οἵτινες καὶ ἐν τῷ φεύγειν ἀναφανδὸν ὡμολόγουν, ὅτι ἀπὸ τίνα σεβάσμιον μοναχόν, δηλαδὴ τὸν Σπυρίδωνα, ὅστις ἀνεφάνη εἰς τὸν αἰθέρα μὲ ἐνδοξον στόλον στρατιᾶς οὐρανόθεν, ἐτράπησαν εἰς ταχυτάτην φυγὴν. Ἐδραμον δὲ πάντες μετ' εὐλαβείας εἰς τὸν τοῦ Ἀγίου ναὸν δοξάζοντες τὸν Θεὸν καὶ εὐχαριστοῦντες τὸν Ἱεράρχην. Καὶ τοιαῦτα τὰ περὶ τοῦ θαύματος ἐκ τε τοῦ Συναξαρίου καὶ τοῦ Βίου τοῦ Ἀγίου. Νῦν δὲ ἃς διαλάβωμεν περὶ τινῶν ἄλλων σχετιζομένων πρὸς τὴν λιτανείαν τῆς 11 Αὐγούστου οὐκ ἀναξίων λόγου ἀντικειμένων, ἐπιφυλασσόμενοι εἰς τὸ τέλος τῶν περὶ Λιτανειῶν κεφαλαίων τῆς παρούσης διηγήσεώς μας, νὰ διαλάβωμεν συντόμως καὶ περὶ τῶν πολεμικῶν περιπετειῶν τῆς νήσου κατὰ τὴν ἐπὶ τεσσαράκοντα ὀκτὼ ἡμέρας δεινὴν αὐτῆς πολιορκίαν, (ἀπὸ 24 Ἰουνίου — 11 Αὐγούστου) ἐν ᾗ καὶ τὸ θαῦμα ἠκολούθησε (1).

ΔΗΜΟΒΑΤΕΙΟΝ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

ἡ παρὰ τῆς ἐκτῆς σημειῶσαι ληφθεῖσαν ἐκ τῶν ἐγγράφων

Ὁ Νικόλαος Ἀρλιώτης εἰς τὰς χρονικάς του σημειώσεις μνείαν ποιούμενος τῆς τελεσθείσης τῇ 11 Αὐγούστου 1797 λιτανείας, δηλαδή, τέσσαρας περίπου μῆνας μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατίας καὶ τὴν ἔλευσιν τῶν Δημοκρατικῶν Γάλλων ἐν Κερκύρᾳ, λέγει

τῆς οἰκογ. Μ. καὶ Α. Θεοτόκη «1716 Ἰουρίου 24, ἦλθε ἡ ἀρμάδα τοῦ Τούρκου εἰς τοὺς Κορφοὺς διὰ τὰ τοὺς πολέμησεν καὶ ἐπολέμησε, ἔκαμε δεσπάρχο καὶ ἐπῆγε εἰς τὴν ἀγαφονίτρα καὶ ἐσταμάτησεν ἕως ταῖς 11 τοῦ Αὐγούστου κ' ἔφυγε «κακῶς τοῦ κακοῦ». Τοιοῦτου εἶδους χρονολογικαὶ σημειώσεις, ὑπάρχουσιν οὐκ ὀλίγαι εἰς διάφορα ἐκ τῶν βιβλίων τῶν Ἐκκλησιῶν ὅτινα εὐρίσκονται εἰς τὸ Ἀρχιεπισκοπ. Ἀρχειοφυλακεῖον. Ἐκ τούτων σημειούμεν μόνον τὰς ἐφεξῆς, ἐκ τοῦ βιβλίου τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀγίων Πατέρων καὶ Ἀρσερίου ἐξαχθείσας, γραφείσας δὲ παρὰ τοῦ ἐφημερίου τοῦ αὐτοῦ ραοῦ Πέτρου Ἱερέως Φακιοῦλα. — «3 Αὐγούστου 1716 ἔθαψα διάφορα παιδιά ἀρσερικὰ καὶ θηλυκὰ καὶ γυναικάς, τοὺς ὁποίους δὲν τοὺς ἐνοτάρισα διὰ τὴν καταδρομὴν τοῦ πολέμου, ἐπειδὴ καὶ τὸ μαγιστράτο ἐσηκώθη καὶ δὲν ἦτο ὑποψία παρούχλας.—

ΠΕΤΡΟΣ ΙΕΡΕΥΣ ΦΑΚΙΟΛΑΣ ΕΦΗΜΕΡ.

Ὁ αὐτὸς Ἱερεὺς τὰς τοῦ μηνὸς Αὐγούστου ἀποβιώσεις σημειῶν προσθέτει καὶ τὰ ἐξῆς. «Ἦλθεν ὁ Τζάριμου Χόντζας εἰς τὰς 24 τοῦ Ἰουρίου μὲ ὄλην τὴν ἀρμάδα τοῦ Τούρκου εἰς τὸ κατὰ τῶν Κορφῶν καὶ ὁ Σερασκιέρης μὲ πλεον παρὰ πενήντα χιλιάδες λαοῦ, κ' ἐπολέμησαν τοὺς κορφοὺς ἕως εἰς τὰς 11 τοῦ Αὐγούστου, μὰ δὲν ἔκαμαν τίποτα, μάλιστα ἔφυγαν μὲ μεγάλην ἐντροπὴν καὶ ἄφησαν 120 κανόνια, ἄλλα ἀμέτρητα κ' ἄλλο πρᾶγμα τοῦ πολέμου καὶ φαγητὰ πολλοτάτα.» προστίθεται δὲ εἰς ταῦτα δι' ἄλλον χαρακτήρος «καὶ Βουδάλα 500».

αὐτολεξεῖ τὰ ἐξῆς: «Τῇ δὲ 11 Αὐγούστου ἐτελέσθη ἡ συνήθης λιτανεία τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος ἄνευ ὁμῶς τῆς συμμεθέξεως τῶν δημοσίων ἐπαγγελματικῶν».

Η ΛΙΤΑΝΕΙΑ ΤΗΣ 11 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1837

ΚΑΙ

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΗΣ ΦΙΛΑΡΜΟΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ.

Τοῦ λόγου ἤδη ἐξακολουθοῦντος περὶ τῆς ἐνιαυσίου λιτανείας τῆς 11 Αὐγούστου, καταλληλοτάτην νομίζομεν τὴν εὐκαιρίαν ἵνα ἐν περιλήψει εἰπώμεν τινὰ καὶ περὶ τοῦ σώματος τῆς ἐγχωρίου μουσικῆς, τοῦτέστι τῆς μουσικῆς τῆς Φιλαρμονικῆς Ἑταιρείας. Διότι ἐξ ὧς τυχαίου ἐπεισοδίου, συμβάντος ἐν τῇ λιτανείᾳ τῆς 11 Αὐγούστου τοῦ 1837 ἔτους, προήλθον ἡ τε σύστασις τοῦ μοναδικοῦ ἐν Ἐλλάδι Φιλαρμονικοῦ τῆς Κερκύρας καθιδρύματος καὶ ὁ καταρτισμὸς τοῦ σώματος τῆς ἐκείνου μουσικῆς. Αὕτη ἡ λιτανεία ἀφετηρία ἐγένετο καὶ ἀρχικὴ αἰτία εἰς τὴν σύστασιν ἀμφοτέρων τούτων. Ἐν ἄλλαις λέξεσι ἀποτόντα τῆς Λιτανείας τῆς 11 Αὐγούστου 1837 εἶναι ἡ Φιλαρμονικὴ Ἑταιρεία καὶ ἡ μουσικὴ αὐτῆς». Ἰδοὺ δὲ τίνι τρόπῳ.

Ἡ Ἀγγλικὴ ἐν Κερκύρᾳ Κυβέρνησις κατ' ἀρχαῖον ἔθιμον, ὅπερ ἔνεκα τῆς πολυχρονίας του κατέστη σχεδὸν νόμος, ἐπικρατῆσαν δ' ἐνταῦθα ἀπὸ τῶν προκατόχων αὐτῆς ξένων Κυβερνήσεων, ἔστελλεν εἰς τὰς ἐτησίως τελουμένας λιτανείας τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος, τιμητικὸν λόχον Ἀγγλῶν στρατιωτῶν μετὰ μουσικῆς, ἵνα πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀγίου παρακολουθῶνται αὐταὶ ὑπὸ τούτων. Αὐτὸ τοῦτο τὸ ἔθιμον σεβομένη ἡ προρρηθεῖσα Κυβέρνησις, ἐξηκολούθησε στέλλουσα τὸν τιμητικὸν λόχον καὶ τὴν μουσικὴν ἕως τοῦ 1837 ἔτους. Ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, αὕτη, ἐπιταγὴ τῆς Βασιλίσσης, κοινοποιηθεῖσα διὰ τοῦ τότε ἐν Ἐκτακτῇ, ἡ Ἀντιπροσώπου αὐτῆς Δούγλας τῷ Ἀρχη-

γῶ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας Μητροπολίτη Χρυσάνθω, κατήργησεν αἰφνης τὸ ἔθιμον τοῦ ν' ἀκολουθῶσιν ὅτε λόχος καὶ ἡ μουσικὴ τὰς ξένων θρησκευμάτων Ἐκκλησιαστικὰς τελετάς. Τὸ ληφθὲν τοῦτο γενικὸν μέτρον ἐπενεγχόν τὴν ἐκ τῶν Λιτανειῶν ἀναίτιον ἄρσιν τοῦ τε τιμητικοῦ λόχου καὶ τῆς μουσικῆς, μετ' ἀγανακτήσεως πολλῆς ὑπέμεινεν ὁ Κερκυραϊκὸς λαὸς, ὅστις ἐξέλαβεν αὐτὸ ὡς προσβολὴν τῆς Ἀγγλικῆς Ἀρχῆς, καὶ, ἵνα μὴ τι ἄλλο εἴπωμεν, ἀσέβειαν πρὸς τὰς ἐκκλησιαστικὰς αὐτοῦ τελετάς τὰς παρ' Ἑνετῶν, Δημοκρατικῶν Γάλλων, Ρώσων, Τούρκων, Αὐτοκρατορικῶν Γάλλων καὶ παρ' αὐτῶν ἔτι τῶν Ἀγγλῶν, ἕως τοῦ 1837 ἔτους, τιμηθείσας (1). Πολλῶ δὲ μᾶλλον διότι μετὰ τὸ μέτρον τοῦτο, ἐδέξασεν ἵνα ἡ λιτανεὶα τῆς 11 Ἀγούστου 1837 καὶ ἅπασαι αἱ κατόπιν αὐτῆς λιτανεῖαι, τελεσθῶσιν ἄνευ οὐδεμιᾶς μουσικῆς. Τοῦτο παρώργισεν ἐπὶ τοσοῦτον τοὺς Κερκυραίους, ὥςτε κατὰ τὴν ἄνευ μουσικῆς τελεσθεῖσαν τὴν πρώτην λιτανεῖαν ταύτην, ἀπεφάσισαν, ἵνα ἐκδικούμενοι τὸν Ἀρμοστήν δηλώσωσι πρὸς αὐτὸν τὴν δυσἀρέσκειάν των ταύτην. Πράγματι δέ, τινὲς ἐκ τῶν τὴν εἰρημένην λιτανεῖαν ἀκολουθούντων, ἐνωθέντες μετὰ τινῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, προσεπάθησαν νὰ ἐμποδίσωσι τὴν διάβασιν αὐτῆς ὑπὸ τὸ παλάτιον τοῦ Ἀρμοστοῦ, ὅπως μὴ γίνωσιν αἱ συνήθεις καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ ἀσκεποῦς ἱσταμένου ἐν τῷ ἐξώστῳ τοῦ Ἀρμοσταίου δεήσεις, ὑπὲρ τῆς προστατευούσης Ἀνάσσης,

(1) Σημειωτέον ὅμως ὅτι ἡ Ἀγγλικὴ Ἐξουσία καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐν Ἑπταήσῳ διαμοῆς αὐτῆς, ἀπέδιδε τῷ Ἀρίῳ τὰς διὰ καλονοβολισμῶν τιμὰς αὐτῆς καὶ σήμερον ἀπορέμονται. Μόνον δὲ κατὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον ἀπῆτησεν αὕτη παρὰ τοῦ ἰδιοκλήτου τοῦ ναοῦ Ἀγ. Σπυρίδωνος, τὴν ἄρσιν τοῦ ἤδη ἐκτεθειμένου ἐν τῷ ναῷ Αὐτοκρατορικοῦ τῆς Ρωσσίας στέμματος, ἣτις καὶ ἐνηργήθη.

καὶ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῆς. Ἀλλὰ διχογνωμίας ἐπελθούσης ὡς πρὸς τὸ διαῖτημα τοῦτο, μεταξὺ μερικῶν μὴ ὁμοφωνούντων ὑπαλλήλων καὶ ἄλλων τοιούτων φιλελευθερωτέρων, οὔτινες εἶχον συνηγόρους πολλοὺς ἐκ τοῦ λαοῦ, ἐνῶ ἡ λιτανεὶα ἐπροχώρει ὑπὸ τὸ παλάτιον εἰς τοῦ ὁποίου τὸν ἐξώστην ἔστατο ἀσκεπῆς ὁ Ἀρμοστής μετὰ τοῦ ἐπιτελείου του, οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἠναγκάσθησαν ἐπιδεικτικώτατα νὰ ἀπέλθωσι τῆς λιτανείας, ἀφοῦ ὀργισθέντες ἐρρίψαν ὑψηλὰ καὶ κατὰ πρόσωπον τοῦ Ἀρμοστοῦ τὰς ἑαυτῶν λαμπάδας. Ἡ ἀρχικὴ αἰτία τοῦ ἐν λόγῳ ἐπεισοδίου ἀφ' ἐνός, καὶ ἡ ἕνεκα τούτου τιμωρία τῶν ταραξάντων διὰ τῆς συμπεριφορᾶς των τὴν λιτὴν ὑπαλλήλων, ἀπολυθέντων τῶν θέσεών των ἀφ' ἐτέρου, γενικὴν ἐντύπωσιν προξενήσασαι τότε, ἤγειρον δικαίως πρὸς τὴν ἀγανακτῆσει καὶ τὴν φιλοτιμίαν ἐννέα ἐκ Κερκύρας φιλομούσων νέων, ταχθέντων ὑπὲρ τῶν παυθέντων ὑπαλλήλων μεθ' ὧν διὰ συγγενείας συνεδέοντο, οἵτινες νέοι συνέλαβον αὐθωρεῖ τὴν ἰδέαν περὶ τῆς ὅσον τάχιστα συστάσεως συνεταιρισμοῦ πρὸς καταρτισμὸν μουσικῆς διὰ τὰς τελετάς καὶ πανηγύρεις τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος (1). Ἐκτοτε δὲ κατ' ἰδίαν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον

(1) Ὁ πρῶτος συλλαβὼν τὴν ἰδέαν ταύτην ἦτο ὁ Λουκιάρδος Καλογεράς, τῆς μουσικῆς τέχνης ζηλωτῆς καὶ μέχρις ἐσχάτων τοῦ βίου του μουσικοδιδάσκαλος ἱκανός. Οὗτος μετέδωκεν αὐτὴν εἰς ἐννέα νέους οἵτινες ἐρασιτέχναι καὶ ζηλωταὶ τῆς θείας ταύτης τέχνης καὶ ἐπιστήμης ὄντες, προθύμως ἀπεδέχθησαν τὴν ἰδέαν, καὶ αὐτὴν ταύτην τῇ πρωτοβουλίᾳ καὶ ἐνεργείᾳ των μετ' ὀλίγον ἐπραγμάτωσαν, προσλαβόντες κατόπιν (μετὰ τὴν 12 Ἰουλίου 1840) καὶ ἄλλους διαπρεπεῖς συμπολίτας καὶ ἰδίως τὸν κλεινὸν Μάρτζαρον, εἰς ὃν ἀρετὴ ἡ ἰσόβιος προεδρεία ἐπὶ τοῦ ἐπιστημοῦ καὶ τεχνικοῦ τμήματος τῆς Ἑταιρίας, τὸν Φραγκῶσκον Ριβέλην ἐκλεχθέντα Γραμματεῖα καὶ τὸν Ἰωσήφ Λιβεράλην ἀναδεχθέντα

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΔΗΕΟΥΡΙΟΥ

μετὰ ζήλου συνεργασθέντες, καὶ τοῦ χρόνου προϊόντος (1838-1840) καὶ ἄλλους συνεργάτας καὶ ἀρωγούς προσλαβόντες οὗτοι, συνέστησαν τὴν γνωστὴν Φιλαρμονικὴν Ἑταιρίαν, ἣτις κατῴρθωσε μέχρι τῶν ἀρχῶν Σεπτεμβρίου τοῦ 1841 ἔτους, νὰ καταρτίσῃ καὶ ἰδίαν μουσικὴν. Καὶ τοῦ Καθιδρύματος αἱ μὲν θύραι ἠνεῳχθησαν τὴν 12 Σεπτεμβρίου 1840, ἀξιωματημένον τὴν ἡμέραν καθ' ἣν κατεβλήθησαν ἐπισήμως τὰ θεμέλια αὐτῆς, ἡ δὲ μουσικὴ ἐντελέστατα καταρτισθεῖσα ἠκολούθησε πανηγυρικώτατα καὶ ἐν τῇ γενικῇ τῶν πολιτῶν εὐφροσύνῃ, πρῶτην φορὰν, τὴν πλήρη καινουργὴ στολὴν αὐτῆς φέρουσα, τὴν λιτανεῖαν τῆς 2[14 Νοεμβρίου 1841, (1) καὶ ἀπὸ τῆς 12 Σεπτεμβρίου ἕως τέλους τοῦ Ὀκτωβρίου 1840 τῇ πρωτοβουλίᾳ τῶν εἰρημένων ἐννέα νέων, προσυπεγράφησαν ὡς ἐταῖροι εἰς τὸ ἐν λόγῳ καθίδρυμα, 212, ἕκαστος τῶν ὁποίων ὑπεχρεοῦτο νὰ συνεισφέρει μηνιαίως τὰλλ. ἐν ἐπὶ ἐν ἔτος. Ἐνεκὰ δὲ πάντων τούτων τότε Κατάστημα τῆς Φιλαρμονικῆς καὶ ἡ μουσικὴ, διατελοῦσιν ὑπὸ τὴν σκέπην καὶ προστασίαν τοῦ Θαυματουργοῦ καὶ Προστάτου Κερκύρας, εἰς οὗτινος τὰς ἐνιαυσίους τελετάς, καὶ πανηγύρεις δωρεὰν προσέρχεται ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος μουσικὴ. Κατ' ἐκείνους δὲ τοὺς χρόνους μέχρις ἐσχάτων ἡμερῶν τῆς Προστάσιος, ἡ ἀστικὴ χωροφυλακὴ τῆς τότε ὑψηλῆς Ἀστυνομίας μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν

μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του τὸν καταρτισμὸν τῆς μουσικῆς. Οἱ κυρίως ἐννέα πρῶτιστοι θεμελιωταὶ εἰσὶν οἱ ἐξῆς· Σπυρίδων Ξύνδας — Στάμος Παμαρδᾶς — Νικόλαος Καδόσιλας — ὁ καθηγητὴς Ἀρδρέας Μανρομμάτης (ὁ ἐλληνιστὴς καὶ μαθηματικὸς) — Ἰωάννης Φραγκοῦλης — Γουλιέλμος Μέξας — Νικόλαος Μακρῆς — Ἀρτῳριος Λιβεράλης καὶ ὁ καθ. Πέτρος Καρτάρος ὁ καὶ πρῶτος ἐκλεχθεὶς πρόεδρος τῆς Ἑταιρίας.

(1) Ἐκ τῶν ἀνεκδότων χρονικῶν σημειώσεων Σπυρ. Πορφύρη.

αὐτῆς καὶ ἑνοπλὸς ἐν ἐρρυθμισμένῳ βήματι—προπορευομένης τῆς μουσικῆς παιανίζούσης τὸ ἐθνικὸν ἔσχα «Μὴν φοβεῖσθε Γραικοί», ἀπάντων δὲ φερόντων τὰς παρεμπερεῖς στολάς τῶν ἐκ χρωμάτων τοῦ στέμματος, τῆς σημαίας καὶ τοῦ στρατοῦ τῆς ἐν Ἑπτανήσῳ συστηθείσης μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀ' ἐλληνικῆς αὐτονόμου ἐπικρατείας ὑπὸ τὸν τίτλον Ἑπτανήσου Πολιτείας—ἐπορεύετο ἐν μέσῳ ἀπεριγράπτου τῶν κατοίκων ἐνθουσιασμοῦ, εἰς τὰς ἑρᾶς τοῦ Ἀγίου τελετάς (1).

Η ΛΙΤΑΝΕΙΑ ΤΗΣ 11 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΤΟΥ 1858

ΚΑΙ ΟΙ ΠΕΝΤΕ ΕΠΑΡΧΙΑΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ

ΚΕΡΚΥΡΑΣ.

Ἐκτὸς τοῦ περιγραφέντος ἐπεισοδίου καὶ ἑτέρον τοιοῦτον συνέβη κατὰ τὴν λιτανεῖαν τῆς 11 Αὐγούστου 1858, οὐκ ἀνᾶξιον μνηίας, ὁπερ, ζήτημα ὑψίστης πολιτικῆς σημασίας γενόμενον, ἐξοχὸν κατέχει θέσιν εἰς τὴν περὶ τῆς ἐν Ἑπτανήσῳ ἀποστολῆς τοῦ Γλαθστωνος ἐπίσημον διακοίνωσιν τοῦ ἐπὶ τῶν Ἀποικίων Ὑπουργοῦ τῆς Ἀγγλίας Βούλθερτ Λύττων, ὡς μία τῶν πρωτίστων αἰτιῶν αἵτινες προε-

(1) Σημειωτέον, ὅτι ἡ λιτανεῖα τῆς 11 Αὐγούστου 1837 καὶ ἅπασαι αἱ κατόπιν αὐτῆς λιτανεῖαι, μὴ ἐξαίρουμένης καὶ ἐκείνης τῆς 11 Αὐγούστου 1841, ἐτελέσθησαν ἄνευ μουσικῆς. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς τελευταίας ταύτης λιτανείας, ἐνῶ ἦτο κατεστειμένη ἡ μουσικὴ δὲρ ἡδὲν ἔρατο τὰ ἀκολουθήσῃ τὴν λιτανεῖαν ἀνέτοιμος οὖσα κατὰ τὴν ἐνδυμασίαν, ἐπαιάρισε ἐκ τῶν παραθύρων τοῦ καταστήματος αὐτῆς καθ' ἣν στιγμὴν διήρχετο ἡ λιτανεῖα ὑπὸ τὸ κατάστημα. Τότε δὲ ἠκούσθησαν πρῶτην φορὰν αἱ μέλεις τῆς ἐγχωρίου μουσικῆς.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

κατέβησαν, δὴθεν, τὴν ἐν Ἑπτανήσῳ ἑκτακτον ἐκείνην ἀποστολὴν, ἐνῶ ἡ καταλήξιμα εἰς τὸ νῦν ἐνώση τὴν Ἑπτανήσον μετὰ τῆς Ἑλλάδος πολιτικῆ τοῦ Γλάδστωνος ἀποστολῇ, κυρίως ἐσκόπει τὴν τότε βελτίωσιν τῶν μετὰξὺ προστατίδος καὶ προστατευομένου Ἑπτανήσιου λαοῦ πολιτικῶν δεσμῶν. Τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο, ὁ σεβαστὸς γέρον καὶ ἀρχαῖος τοῦ πρῶην Ἰονίου Κράτους πολιτευτῆς Ἰππότης Ἀντώνιος Λευκόκοιλος Δούσμηνης, ἐν τῷ περισπουδάζοντι αὐτοῦ πονήματι «Περὶ τῆς ἐν ταῖς Ἰονίοις Νήσοις ἀποστολῆς τοῦ ἐντιμωτάτου Οὐίλλιαμ Εὔαρθ Γλάδστωνος», οὕτω πως ἐξιστορεῖ. (σελ. 36 -37 καὶ ἐφεξῆς.) «Πάντες Ἑπαρχιακοὶ Σύμβουλοι Κερκύρας, στερηθέντες ἐπιταγῇ τῆς »Γερουσίας τῆς θέσεως ἣν κατὰ τὰς ἐπισήμους θρησκευτικὰς λιτανείας πάντοτε κατεῖχον, καὶ εἰς ἣν ἐφρόνουν ὅτι εἶχον δικαίωμα, »κατὰ τὴν 11-23 Αὐγούστου 1858, τελευταῖοι καὶ ὡς ἰδιωτεύοντες »πολιταὶ ἠκολούθουν ἐπίσημον τοῦ λειψάνου τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος »λιτανεῖαν, ἥτις κατ' ἔτος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τελεῖται ἐν Κερκύρᾳ. »Ἐνῶ ἡ λιτανεῖα ἵστατο ὑπὸ τὰ ἀνάκτορα τῶν Ἀγίων Μιχαήλ καὶ Γεωργίου, οἱ πέντε ἐκεῖνοι ἀνεχώρησαν σιωπηλῶς καὶ ἡσυχῶς.

Ἀπεχώρησαν τῆς λιτανείας δυσκαρστηθέντες διότι εἶδον τινὰς εἰς τὸν ἐξώστην τοῦ παλατίου, ὅπου ὁ Ἀρμοστής καὶ ἄλλοι Ἄγγλοι εὐρίσκοντο, λίαν ἀτημελῶς ἐνδεδυμένους, μὴ ἀνεχόμενοι νὰ βλέπωσιν ἱστάμενον ὑπὸ τοὺς πόδας θνητῶν τὸ ἱερόν λειψάνον, τὸ ὁποῖον ἐπισήμως ἐν λιτανείᾳ περιεφέρετο, μὴ ὑποφέροντες ν' ἀκούωσι προσκαγομένας δεήσεις πρὸς τὸν Ὑψιστον κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὑπὲρ ἀνθρώπων, οἵτινες, οὔτε τὴν γλῶσσαν ἡννόουν διὰ τῆς ὁποίας αἱ δεήσεις ἐγίνοντο, οὔτε εἰς τὴν ἀγιότητα τοῦ λειψάνου ἐπίστευον. Καταφθάνουσιν οἱ Ἑπαρχιακοὶ σύμβουλοι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τὴν λιτανεῖαν καὶ λαμβάνουσι μέρος εἰς τὰς ἐκεῖ τελουμένας δεήσεις ὑπὲρ τῆς προστατίδος ἀνάσσης, τοῦ ἐν Ἑπτανήσῳ ἀντιπροσώπου αὐτῆς καὶ τῆς Ἰονίου Κυβερνήσεως. Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἡμερῶν, τῇ συναινέσει

τοῦ Ἀρμοστοῦ καὶ τῆς Γερουσίας δι' Ἀρχιεπισκοπικῆς διαταγῆς ὠρίζετο, ὅπως μὴ ἵστανται εἰς τὸ ἐξῆς αἱ θρησκευτικαὶ λιτανεῖαι ὑπὸ τὰ ἀνάκτορα, αἱ δὲ ἐπίσημοι δεήσεις γίνωνται μόνον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

Ἀρμοστής καὶ Γερουσία εἶχον ἀνακαλύψει, ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, ὕβριν κατὰ τῆς Α. Μ. τῆς προστατίδος ἀνάσσης παρὰ τῶν πέντε τούτων Ἑπαρχιακῶν συμβούλων ἀπευθυνθεῖσαν, διὸ ἡ Γερουσία αὐστηρῶς ἐπετίμησεν αὐτοὺς. Δι' ἡτιολογημένων ἐκκλήσεων παρεπονούντο οὗτοι ἐνώπιον τοῦ ἐπὶ τῶν Ἀποικιῶν Ὑπουργοῦ τῆς Ἀγγλίας, ὅστις δικάζων οὐδεμίαν εὔρεν ὕβριν ἐν τῇ διαγωγῇ τῶν συμβούλων. Τὴν ἀπὸ τῆς λιτανείας ἀποχώρησιν τούτων, ἐθεώρει ὁ Ὑπουργὸς ὡς ἀπρομελέτητον στιγματίζειν ἐπιδείξιν «κατὰ τῆς ἀποφάσεως τῆς Γερουσίας, τῆς ἀποστερησάσης αὐτοὺς τῆς προσηκούσης τῇ ἀξιοπρεπεῖα τοῦ ἐπισήμου χαρακτῆρός των θέσεως, καὶ κατὰ τῆς παρημελημένης ἐθιμοταξίας ἐκείνων, οἵτινες μετὰ τοῦ ἁρμοστοῦ ἵσταντο εἰς τὸν ἐξώστην, ὡς ἐνδεδυμένων εἰς τρόπον οὐδόλως ἀρμόζοντα πρὸς τὴν ἐπίσημόν φύσιν τῆς τελετῆς, ἥς ἐκεῖθεν ἐγένοντο θεαταί». Καὶ ἐπειδὴ οἱ Ἑπαρχιακοὶ σύμβουλοι παρευρέθησαν εἰς τὰς δεήσεις αἵτινες ὑπὲρ τῆς προστατίδος ἀνάσσης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐγένοντο, ὡς ἐκ τούτου καὶ ὡς ἐκ τοῦ περιεχομένου τῆς ἐκκλήσεως αὐτῶν, ὁ Ὑπουργὸς οὔτε κἀν σκιὰν προσβολῆς κατὰ τῆς Ἀνάσσης ἀνεύρισκεν.— «Ἐὰν δὲ ἄλλως ἤθελε μοι προκύψει», ἔλεγε προσέτι ὁ Ὑπουργός—«οὐδὲν ἄλλο θὰ μοι ἀπέμενε νὰ πράξω, εἰμὴ νὰ ἐκδώσω τὴν αὐστηροτέραν ἀπόφασιν ἣν τὸ σύνταγμα ἤθελε μοι ἐξουσιοδοτήσῃ νὰ ἐκφέρω». Καὶ τοιαύτη ἡ τοῦ ἐπεισοδίου ἐν τῇ λιτανείᾳ τῆς 11 Αὐγούστου 1858 ἐξιστόρησις, ἣν ἐκθέτομεν ἀρμόζοντι ἐκ τοῦ προειρημένου συγγράμματος (1).

(1) Α. Α. Δούσμηνης. *Ἡ ἐν ταῖς Ἰον. Νήσοις ἀποστολὴ τοῦ ἐντιμ. Οὐίλλιαμ Ε. Γλάδστωνος* σελ. 36, 37, 38. *Κέρκυρα. Τυπ. Ναχαμοῦλη* 1875.

ΛΙΤΑΝΕΙΑ ΤΕΤΑΡΤΗ.

Η ΤΗΣ Α' ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΕΚΑΣΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ.

Τετάρτη καὶ τελευταία, κατὰ χρονολογικὴν τάξιν, τῶν ἐνιαυσίων λιτανειῶν τοῦ Ἀγίου καὶ Θαυματουργοῦ Σπυρίδωνος εἶναι, ἡ ἀνὰ πᾶσαν πρώτην Κυριακὴν τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου τελουμένη. Καθιερώθη δὲ αὕτη τῇ 1673 δι' ἀποφάσεως τῆς ἐν Κερκύρᾳ Ἑνετικῆς διοικήσεως ὑπὸ χρονολογίαν 29 Ὀκτωβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, διὰ τὴν ἀντιλήψει τοῦ θαυματουργοῦ καὶ προστάτου τῆς νήσου Ἀγίου Σπυρίδωνος ἐκ νέου ἀπαλλαγὴν αὐτῆς ταύτης ἐκ τῆς πανώλους, (θανατικῆς), ἧτις δις εἶχεν ἐνσκήψει κατὰ τὸ εἰρημένον ἔτος. Ἰδοὺ δὲ τί διαλαμβάνει περὶ τοῦ θαύματος τούτου τὸ Συναξάριον τοῦ Ἀγίου. «Ἐν δὲ τοῖς πικρῶν ἡμᾶς χρόνοις, τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ἑβδομηκοστῷ τρίτῳ πτωτήριῳ ἔτει, λοιμώδους πάλιν μιάσματος ἀγροῦς καὶ πόλιν καὶ κώμας λευμασμένου, ὥστε πᾶσιν ἀφεύκτως ὦμόν ἐπικρέμασθαι θάνατον προσχρόν τε πᾶσαν ἀπολωλέναι τὴν νῆσον (καὶ ταῦτα γὰρ δις κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος) ὁ θαυματουργὸς οὗτος τὴν νόσον ἰάσατο, ἐξ ἀσθενείας ὡς πτάχιστα πάντας ἀναλαβὼν ἄρδην τε ἀνερώσθαι ποιήσας. Καὶ μέγα ἦν τῇ ἡμέρᾳ τῆς πανηγύρεως τοῦ ἐν τῷ τυφλῷ Θεοδώρῳ γεγονότος ὑπὸ τοῦ Ἀγίου θαύματος, δεκάτῃ τρίτῃ Ἰουλίου τοὺς ἤδη ἡμιθανεῖς πρηκτέῃ λοιμώττοντας ἐν ἀκαρεῖ κατιδεῖν καὶ τὸ δεύτερον αὐτῇ τῇ πτωτῶν Βαίῳ ἡμέρᾳ, τῆς ἐτησίου Λιτῆς τοῦ μεγάλου Σπυρίδωνος, πεπαυμένον ἤδη θεάσασθαι, ὃ τοῦ θαύματος, τὸν λοιμόν.» Καὶ τοῦ ἀποσπασματίου τούτου ἡ εἰς ἀπλουστέραν φράσιν μεταβολὴ εἶναι ἡ ἐπομένη. «Εἰς δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας κατὰ τὸ 1673 τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἔτος, ἐνῶ πάλιν θανατηφόρον μίasma (θανατικόν) ἠφάνιζε καὶ χώρα καὶ πόλιν καὶ πρόσταια, εἰς τὸν τρόπον ὥστε πάντες ἐκινδύνευον ἀφεύκτως ν' ἀποθάνωσιν ἐκ σκληροῦ θανάτου καὶ παρ' ὀλίγον ν' ἀ-

κολουθήσῃ καταστροφῇ εἰς ὁλόκληρον τὴν νῆσον, (καὶ τοῦτο δύο φορές κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος) ὁ θαυματουργὸς οὗτος, (δηλ. ὁ Σπυρίδων) ἐθεράπευσε τὴν ἀσθενείαν καὶ ἐποίησε πάντας τοὺς ἐξ αὐτῆς προσβληθέντας διὰ μιᾶς ν' ἀναλάβωσι καὶ ἰατρευθῶσι. Καὶ πράγματι μέγα ἦτο τὸ θαῦμα τῇ ἡμέρᾳ τῆς πανηγύρεως διὰ τὸ γινόμενον θαῦμα τῆς ὁμολώσεως τοῦ τυφλοῦ Θεοδώρου, τῇ 13 Ἰουλίου (δηλ. 1673) νὰ ἴδῃ τις τοὺς ἡμιαποθαμμένους, διὰ μιᾶς μὴ μεμιασμένους καὶ ἐκ δευτέρου κατ' αὐτὴν τῶν Βαίῳ τὴν ἡμέραν, τῆς ἐτησίου λιτανείας τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος, ὃ τοῦ θαύματος, εἶδον πάλιν οἱ ἄνθρωποι πεπαυμένην τὴν ἀσθενείαν». Τοιοῦτον δὲ καὶ οὐχὶ ἄλλο τὸ θαῦμα τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος διὰ τὸ ὁποῖον ἐξέρχεται ἡ τῆς πρώτης Κυριακῆς ἐκάστου Νοεμβρίου λιτανεία τοῦ αὐτοῦ Ἀγίου.

ΤΕΚΜΗΡΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟ ΙΕΡΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΛΕΙΨΑΝΟΝ ΣΕΒΑΣΜΟΥ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΕΝΕΤΩΝ.

Ὁ εἰς τὸ πάνσεπτον λείψανον τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος σεβασμὸς τῶν κατὰ καιροὺς ἐν Κερκύρᾳ Ἑνετῶν κυβερνητῶν καὶ λοιπῶν στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν ἀρχηγῶν, ἦν μέγας. Πλεῖστα τεκμήρια τοῦ σεβασμοῦ τούτου ὑπάρχουσι μέχρι τοῦδε ἐντὸς τοῦ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀγίου τιμωμένου ναοῦ.

Ὁ Γενικὸς προβλεπτὴς Κερκύρας Α. Βαλιέρος, διὰ θεσπίσματός του τῆς 9 Ἀπριλίου 1675, ἐχορήγησε τῷ Ἀγίῳ τὸ ὑπὲρ τῆς ἐτησίου ἀπαλλαγῆς ἐκ τῶν δεσμῶν δύο καταδικῶν προνόμιον, ἐφ' ὧν τῆς ἐκ μέρους τούτων προσφοράς εἰς τὸν Ἅγιον 100 λιτρῶν κηρίου. Ὁ Γενικὸς προβλεπτὴς Φρ. Γριμάνης, ἠνάγκασε δι' εἰδικοῦ διατάγματος 16 Μαΐου 1707 τοὺς ἐν τέλει, νὰ φέρωσιν εἰς τὰς Λιτανείας τοῦ Ἀγίου τὴν Οὐρανίαν, ἐπὶ ποιῆν προστίμου 5 Ἀργυρῶν δρουκάτων δι' ἐκάστην φοράν. Ἡ Ἑνετικὴ Γερουσία τῇ 1727 ἀφιέρωσεν εἰς τὸν Ἅγιον, ὡς

ἡλικιωσὶν ἄνθρωπον, διὰ τὴν ἀντιλήψει αὐτοῦ διάσωσιν τῆς Κερκύρας ἀπὸ πανώλους καὶ λοιμώδους μιάσματος.
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ

κύρας ἐκ τῆς ἐν ἔτει 1716 ἀπειλουμένης Τουρκικῆς ἀλώσεως, ἐπτά-
 φωτον ἀργυρᾶν κανδύλαν. Ὁ Γενικὸς Προβλεπτὴς Κουερίνης τῷ
 1772 ἐδώρησεν ἐπίσης ἀργυρᾶν κανδύλαν. Ἡ ἐν Κερκύρᾳ Ἑνε-
 τικὴ Διοίκησις ἀφιέρωσε τῷ Ἁγίῳ, διὰ τὴν ἀντιλήψει αὐτοῦ ἀ-
 πόκρουσιν τῶν κατὰ τὸ 1716 ἐπὶ 22 ἡμέρας πολιορκούντων τὴν
 νῆσον Τούρκων, μεγάλην ἀργυρᾶν κανδύλαν. Ὁ ἀρχηγὸς τῶν κατὰ
 τὴν πολιορκίαν ταύτην στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν δυνάμεων τῆς
 Ἑνετικῆς Δημοκρατίας Α. Πιζάνης, ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὸν Ἅ-
 γιον κινούμενος, ἐδώρησεν ἐκ μέρους τοῦ Ἑνετικοῦ στόλου, με-
 γίστην ἀργυρᾶν κανδύλαν. Ὡρίσε δὲ εἰς τὸ Δημόσιον, τὴν ἐτη-
 σίαν χορηγίαν τοῦ σχετικοῦ ἐλαίου ὅπως διατηρεῖται αὕτη ἀ-
 κοίμητος.

Πλὴν τῶν εἰρημένων ἀφιερωμάτων καὶ ἕτερα Ἑνετικὰ θεσπί-
 σματα ἀφορῶντα τὸ θαυματουργὸν τοῦ Ἁγίου Λεῖψανον, καὶ δει-
 κνύοντα τὸν πρὸς τοῦτο σεβασμὸν τῶν Ἑνετῶν, ἀναφέρει ἡ κατὰ
 τὸ 1880 ἐν Ἑνετίᾳ ἀνατυπωθεῖσα «Ἀληθὴς Ἑκθεσις κτλ.», ἐξ ἧς ἀρ-
 κούσας τῶν ἤδη ἐκτεθεισῶν εἰδήσεων ἠρύσθημεν. Ταῦτα παραλεί-
 ποντες, κρίνομεν ἀναγκαιότερον νὰ προσθῶμεν ἄλλας τινὰς ἀγνώστους
 μέχρι τοῦδε εἰδήσεις, ἀφορώσας εἰς τὸν ἐξωτερικευθέντα πρὸς τὸν ἅγιον
 σεβασμὸν ἄλλων περιφανῶν προσώπων.

Ὁ Ἑνετὸς Χρονογράφος Ἀλέξανδρος Λοκατέλλης, ὁ διηγη-
 θείς τὰς ἐναντίον τῶν Τούρκων νίκας τοῦ γενικοῦ στρατάρχου Φραγ-
 κίσκου Μοροζίνη εἰς τοὺς ἐν τῇ Ἀνατολῇ πολέμους, (*Racconto
 storico della Veneta guerra in Levante*. Τόμ. Α'. σελ. 104
 105—6, 180—192 καὶ 317) ἀναφέρει, ὅτι κατὰ τὴν ἐν Νοεμ-
 βρίῳ τοῦ 1685 τρίτην ἔλευσιν τοῦ εἰρημένου Στρατάρχου εἰς Κέρ-
 κυραν, πρώτη τοῦτου φροντίς ἦν ἀποδιδοσθέντος τοῦ πλοίου
 ὑπῆρξεν ἐκεῖνη τοῦ νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν ναὸν τοῦ πολιούχου Κερκύ-
 ρας Ἁγίου, ἔνεκεν ἰδιαιτέρας πρὸς τὸ ἱερὸν λείψανον εὐλαβείας. Ἡ

κολούθησε δὲ οὗτος καὶ τὴν τῆς πρώτης Κυριακῆς τοῦ Νοεμβρίου τοῦ
 ἔτους τούτου λιτανεῖαν, ἧς εἵποντο καὶ πάντες οἱ λοιποὶ Ἑνετοὶ πολιτικοὶ
 καὶ στρατιωτικοὶ ἀρχηγοὶ τῆς νήσου, καὶ ἐπιστήμως παρέστη μετὰ
 τούτων, εἰς τὴν ἐν Δεκεμβρίῳ τοῦ αὐτοῦ ἔτους τελεσθεῖσαν ἐν τῷ
 ναῷ τοῦ Ἁγίου ἀκολουθίαν τῆς μνήμης αὐτοῦ.

Ἐπίσημον τεκμήριον τοῦ πρὸς τὸν ἡμέτερον Ἅγιον σεβασμοῦ
 τῆς Ἑνετικῆς Κυβερνήσεως, δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ καὶ αὕτη ἡ
 μεταξὺ τῶν πλοίων τοῦ Ἑνετικοῦ στόλου διαρκὲς ὑπαρξίς, πλοίου
 τινος φέροντος τὸ ὄνομα τοῦ «Ἁγίου Σπυρίδωνος.»

Διηγεῖται, πρὶς τούτοις, ὁ ῥηθεὶς Χρονογράφος, ὅτι κατὰ τὴν
 διάρκειαν τῶν ἐκάστοτε τελουμένων λιτανειῶν τοῦ Ἁγίου, τὰ μὲν
 πλοῖα τοῦ Ἑνετικοῦ στόλου, μετακινούμενα ἐκ τοῦ λιμένος Γου-
 βίου, ἐνθα ἡγκυροβολημένα διεχίμαζον, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐν
 καιρῷ εἰρήνης, προέβαινον μέχρι τοῦ παλαιοῦ φρουρίου, ὡς συνο-
 δία, οὕτως εἰπεῖν, τῆς Λιτανείας καὶ πολὺ πλησίον τῶν τει-
 χῶν τῆς πόλεως διερχόμενα, ἐπυροβόλουν συγχρόνως μετὰ πάντων τῶν
 φρουρίων. Ὁ δὲ στρατὸς τῆς ξηρᾶς παρατασσόμενος ἐν τῇ πλα-
 τεῖᾳ, ἀπέδιδεν ἐπίσης διὰ πυροβολισμῶν τὰς προσηκούσας εἰς τὸν
 Ἅγιον τιμὰς.

Εἰς τὰ ἤδη ἐκτεθέντα προσθετέον καὶ τὸ ἐφεξῆς περιέργον
 ἔγγραφον, δι' οὗ μαρτυρεῖται καὶ ἡ τοῦ ἐν Κερκύρᾳ Λατινεπισκόπου
 Κουίρινη ἐξωτερικευθεῖσα πρὸς τὸ Ἅγιον Λεῖψανον εὐλάβεια. Τὸ
 πρωτόγραφον τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἔγγραφου, ὑπάρχει εἰς φύλλ. 36-
 38 τῆς «Δέσμης Πρωτοπαπαδικῶν θεσπισμάτων καὶ ἄλλων» τοῦ ἐν
 τῷ ἡμετέρῳ Ἀρχιεπισκοπικῷ σωζομένου Τόμου, ὑπὸ τὴν ἐξωτερι-
 κὴν ἐπιγραφὴν, N.o 8 Spiridion Primo Bulgari Grande Pro-
 topapà di Corsù, Filza Diversorum dal 1715 al 1725.

Δόξα τῷ ἁγίῳ Θεῷ.

ἸΑΚΩΒΑΚΑΤΕΡΙΟΣ. Ἐ. π. Τυχόντος ἐμοῦ τοῦ ὑπογεγραμ-
 ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

μένου ιερογραφείως τῆς πρωτοπαπαδικῆς ἀξίας, κεκλημένου παρὰ τοῦ ἐορτάζοντος τὴν μνήμην τοῦ Θαυματουργοῦ Σπυρίδωνος, ὡς ψάλτου εἰς τὴν αὐτὴν ἐορτὴν, ἔτυχε (καὶ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν ὡς γραφεὺς καὶ ὡς ψάλτης ἔχω), νὰ γένω καὶ ἀκροατὴς καὶ θεατὴς τῆς παρατάξεως ὁποῦ εἰς τὴν αὐτὴν ἐορτὴν ἔγινεν ὅθεν εἰς αἰεδῖον τοῦ πράγματος μνήμην, ἠθέλησα φιλαλήθως νὰ τὴν περιγράψω, διατὶ τὸ ἔκρινα ὡς χρέος μου μερικόν».

α' Ἀρχιερατεύοντος τῶν ἐν Κερκύρᾳ Λατίνων τοῦ πανιερωτάτου Μητροπολίτου κ.ο.υ. Ἀγγέλου Μαρία Κουερίνου, Σοφωτάτου οὐ μόνον ἐν ἀμφοτέραις ταῖς διαλέκτοις, Ἑλληνικῆς δηλονότι καὶ Λατινικῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν Γαλλῶν καὶ Ἑβραϊκὴν ἀκριβῶς ἐπισταμένου διάλεκτον, ἠθέλησε, καὶ ὡς εὐλαβούμενος τὸ Θαυματουργικώτατον ἅγιον Λείψανον, καὶ ὡς τῷ ὄντι φιλέλλην, νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν ἐορτὴν τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος. ταύτην τὴν εὐλαβητικὴν του ἐπιθυμίαν φανεράν ποιήσας, οὐ μόνον εἰς πολλοὺς καὶ ἱερωμένους καὶ τῶν εὐγενῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν παναιδεσιμώτατον ἡμέτερον αὐθέντην καὶ Μέγα Πρωτοπαπᾶ κ.ο.ν. Σπυρίδωνα τὸν Βούλγαρι, δὲν ἐφάνη δυσάρεστος· ἐπειδὴ καὶ ὡς ποιμαίνων τοὺς λατίνους μόνους, δὲν ἔδιδε καμίαν οὔτε ἐλάττωσιν, οὔτε ἐνόχλησιν τοῦ ἡμετέρου ποιμένου, οὔτε εἰς τὰ τῆς ἀξίας, οὔτε εἰς τὰ τῆς διοικήσεως, μάλιστα διάγωσιν ἀδελφικὴν ἀγάπην, ὡς καθὼς εἰς πολλοὺς τὸ εἶπεν ὁ αὐτὸς φιλέλλην ἀρχιερεὺς Λατίνος, καὶ τὸ ἤκουσα καὶ ἐγὼ, τὸ ἔδειξε μὲ τὸ ἔργον, διατὶ δὲν ἠθέλησε νὰ ἔλθῃ ἐπιτατικῶς νὰ ἀνέβῃ εἰς τὴν πρωτοπαπαδικὴν Καθέδραν, ὡς καθὼς (ἐκ παραδόσεως ἔχω) ὅ τε πανιερώτατος Λάβιας, ὅστις ἤρχετο μὲ ἔνδυμα ἁπλοῦ Κανονικοῦ καὶ ἀνέβαινεν εἰς τὸ προεδρικὸν στασίδιον ἥτε θρόνον· ἀλλ' αὐτὸς ἔστησεν ὑποκάτωθεν τοῦ ὁμῶνος, ἀντικρυ τοῦ ὑψηλοτάτου Γενεράλ Κορράρου, ἕνα ὁμοιον Baldachin μὲ ἐκείνου τοῦ Γενεράλ, ἀπὸ Δαμάσκου ἄσπρον, διὰ νὰ μὴν δώσῃ (λογιάζω) ἐνόχλησιν οὔτε κἂν τῶν ψαλλόντων εἰς τὸν δεῦτερον χορὸν· ἐτζί μὲ ἄ-

γάπην ἐτάθησαν τὰ πρὸ τοῦ ἐρχομοῦ του εἰς τὴν ἐορτὴν καὶ μὲ εἰρηνικὴν κατὰστασιν.

Ἡ ἐβδομάς τῆς ἐφημερίας τῆς ἐορτῆς τοῦ ἁγίου ἔτυχε τοῦ ρηθέντος παναιδεσιμωτάτου Βούλγαρι, ὁ ὁποῖος θέλωντας νὰ λειτουργήσῃ, ὡς καθὼς καὶ ἄλλην φορὰν ὁποῦ ἦτον ἡ ἐβδομάδα του, μὲ τὴν παρτάξιν τῆς ἀξίας του, ἔδωκεν ἀφορμὴν νὰ ὑποπτεύσουν οἱ συνεφημέριοι καὶ ἰουσπατρονάτοι, πῶς τοῦτο θέλει γένῃ νόμος, ὅτι οἱ κατὰ καιρὸν πρωτοπαπᾶδες νὰ λειτουργῶσι τὴν ἡμέραν τοῦ ἁγίου. Τοῦτο ἔκαμε καὶ τὸν ἴδιον πρωτοπαπᾶ νὰ στέκῃ ἀμφίβολος νὰ λειτουργήσῃ ὕστερα ὅμως σκεψάμενοι ἐσυμφώνησαν, ὅτι νὰ λειτουργήσῃ ὁ παναιδεσιμωτάτος πρωτοπαπᾶς, καθὼς ἐβδομαδάριος Βούλγαρις, μὲ τὴν παρτάξιν τῆς ἀξίας του, καὶ τοῦτο ἐπειδὴ νὰ εἶναι ἡ ἐβδομάδα του ἦτον ὅμως συλλειτουργοὶ οἱ λογιώτατοι ἐφημέριοι καὶ ἰουσπατρονάτοι κ.ο.ς Ἰωάννης Βούλγαρις ὁ τοῦ αἰδεσιμωτάτου Σκαελλαρίου, καὶ κ.ο.ς Χριστόδουλος Βούλγαρις, ὅστις εἶχε καὶ τὰ δεξιὰ ἀπὸ τὸν κ.ο.ν. Ἰωάννην, ὡς ἐνεργεῖα ἐφημέριος, ἐπειδὴ καὶ ὁ προρρηθεὶς κ.ο.ς Ἰωάννης ἀγκαλὰ καὶ προχειροτονημένος ἱερεὺς καὶ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τάγματος, μ' ὅλον τοῦτο κατὰ τὴν τάξιν ὁποῦ ἔχουν εἰς τὸν ἅγιον, ὅτι ζῶντες ἐφημερίου τοῦ πατρὸς, ὁ υἱὸς νὰ μὴν ἔχῃ ἐβδομάδα, ἀγκαλὰ καὶ ἱερεὺς, εἰς τὴν ἐορτὴν τοῦ ἁγίου ἐφυλάχθη μὲ ἀκρίβειαν τὸ αὐτὸ ἱεὺς χωρὶς καμίαν ἐναντιότητα. Ἦτον καὶ δύο ἱεροδιάκονοι ὁ ἕνας ὁ τοῦ παναιδεσιμωτάτου Πρωτοπαπᾶ κύρ. Ἰάκωβος Χοῦμνος, καὶ ὁ ἄλλος κῆποιος Στέφανος Παριζῶτος, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐσυμφωνήθη τὸ συλλειτουργῶν. Τὸ ἐσπερινὸν ἐψάλλθη κατὰ τὴν τάξιν ὡς πάντοτε ἦτον ὁ ὑψηλότατος Γενεράλ καὶ οἱ αὐθένται καὶ ἡ σύγκλητος, μὰ ὁ Μητροπολίτης δὲν ἦλθεν· ἔγιναν ὕστερα αἱ συνήθεις φῆμαι παρὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου κ.ο.υ. Γρηγορίου Φλώρου, τῆς Γαληνοτάτης Ἀριστοκρατείας καὶ τοῦ Γαληνοτάτου Δουκὸς τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου καὶ τοῦ ὑψηλοτάτου προβλεπτοῦ Γενεράλ, καὶ ἀκολούθως τῶν ἐξοχω-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

τάτων αὐθεντῶν γῆς καὶ θαλάσσης, καὶ ταῦτα ἔγιναν τὸ βράδυ εἰς τὸν ἑσπερινόν.

Τὸ ταχὺ ὅταν ἐσίμωσαν ὁ καιρὸς τῆς λειτουργίας, λαβόντες καιρὸν οἱ ῥηθέντες ἐφημέριοι καὶ διάκονοι ἀπὸ τὸν πρωτοπαπᾶ, ἐβόησαν καὶ ἔκαμαν τὴν συνήθη προσκομιδὴν, καὶ μετὰ ταῦτα ἔφθασαν ὁ ὑψηλότατος Γγεναράλ Κορράρος σμίγωντας μετὰ τοῦ πανιερώτατου Κουαρίνου, καὶ τοὺς συνώδευον οἱ γῆς καὶ θαλάσσης ἄρχοντες καὶ ἡ σύγκλητος, τοὺς ὁποίους ἐδέχθη ὁ παναιδεσιμώτατος Μίγ. πρωτοπαπᾶς εἰς τὸν διατεταγμένον παλαιόθεν τόπον, ἔπειτα ἐπῆγεν εἰς τὸν διορισμένον του θρόνον· ὁ Μητροπολίτης Λατίνος ὁ ῥηθείς, ἦλθεν ἐνδεδυμένος μὲ Rochetin καὶ μὲ Gappa Magna, καὶ εἰς τὴν κεφαλὴν, ἔξω ἀπὸ τὸ Galotin ἐβάστα καὶ τὴν Quadrata. Τοῦ ἐβάστα καὶ ἑνας κληρικὸς λατίνος τὸν σταυρὸν ὅπου προπορεύεται ὅταν περιπατῇ, καὶ ἐρχόμενος εἰς τὸ ῥηθέν Baldachin δὲν ἔστησε τὸν σταυρὸν ὡς κάνει εἰς τὴν ἐκκλησίαν του, ἀλλὰ τὸν ἔθεσεν ἐκεῖ εἰς ἕνα μέρος τοῦ Baldachin ἀποθωμένον. ἦτον πλῆθος πολὺ ἀναριθμητὸν Ῥωμαίων καὶ Λατίνων· καὶ εὐθὺς γονατίζοντες ὁ Ἀρχιερεὺς Λατίνος καὶ ὁ αὐθέντης ὁ Γγεναράλ, ἐπροσηύχοντο, ἦτον σιμὰ τοῦ Ἀρχιερέως ὁ λογιώτατος ιεροδιδάσκαλος Κλαπατζαράς, ὅστις τοῦ ἀπεκρίνατο εἰς ὅσα εἰς διαφόρους καιροὺς τῆς ιερᾶς λειτουργίας τὸν ἡρώτα ὁ Ἀρχιερεὺς, ὁ ὁποῖος εἶχεν εἰς χεῖρας του τὴν λειτουργίαν τοῦ Χρυσοστόμου ἑλληνικὴν, καὶ ἔβλεπεν εὐλαβῶς τὰς τάξεις μας, ὁμοίως καὶ ὁ ὑψηλότατος Γγεναράλ τὴν εἶχε γραικολατίναν.

Καὶ εὐθὺς ἐξῆλθεν οἱ ιεροδιάκονοι ἐνδεδυμένοι τὰς ιεροδιακονικὰς ιερὰς στολὰς, κρατοῦντες ὁ μὲν δικήριον, ὁ δὲ τρικήριον καὶ ἀμφότεροι θυμιατὰ, καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ ιερεῖς φορεμένοι, οἱ συλλειτουργοὶ, καὶ ἔνδυσαν μὲ ἀρχιερατικὴν τάξιν τὸν παναιδεσιμώτατον Πρωτοπαπᾶν ἀρχὴ τὸ στοιχάριον, ἐπιτραχήλιον, ζώνην, ἐπιμανικὰ, φαιλώνιον, ἐπιγονάτιον, τὴν ἐν κεφαλῇ χρυσοκεντημένην περικεφαλάν, ἐν ᾧ ἦν, ἥτε

περιστερὰν ὅπου ἡ μεγάλη Ἐκκλησία ἐχάρισε τῆς ἀξίας, ἔπειτα τοῦ ἐδόθη ἡ ποιμαντικὴ ῥάβδος τὴν ὁποίαν διδωντάς την ἐνὸς τῶν συλλειτουργῶν, ἔλαβεν εἰς χεῖρας του τὸ δικήριον καὶ τρικήριον καὶ εὐλογῶν ἔκαμε μικρὸν σχῆμα προσκυνήματος εἰς τὸν πανιερώτατον λατίνον Μητροπολίτην, καὶ αὐτὸς εὐθὺς, εὐχάνωντας τὴν Quadrata ὅπου ἐβάστα εἰς τὴν κεφαλὴν, τὸν ἀντεπροσκύνει μικρὸν, καὶ οὕτως εὐλόγα πάντοτε εἰς τοὺς διωρισμένους καιροὺς ὁ παναιδεσιμώτατος πρωτοπαπᾶς, ψάλλοντες ἡμεῖς «Εἰς πολλὰ ἔτη Δέσποτα».

Ἀρχισεν ἡ ιερὰ Λειτουργία προφωνήσαντος κατὰ τὴν τάξιν τοῦ ιεροδιακόνου Ἰακώβου καὶ ἐκφωνήσαντος τὸ «Εὐλογημένη κτλ.» τοῦ λογιωτάτου Χριστοδούλου, τὰ δὲ δικήρια καὶ τρικήρια τὰ ἐκρατοῦσαν οἱ ιεροδιάκονοι καὶ ὁ πρωτοπαπᾶς στέκοντας εἰς τὸν θρόνον του, ἀνεγίνωσκεν εὐλαβῶς καὶ μυστικῶς, τὰς τῶν ἀντιφώνων εὐχὰς, παρισταμένου τοῦ λογιωτάτου Ἰωάννου μετὰ τῆς ιερᾶς λειτουργίας. Εἰς τὴν μικρὰν εἴσοδον ἦλθον ὅλοι οἱ συλλειτουργοὶ, καὶ κλίναντες τὰς κεφαλὰς, εἶπεν ὁ παναιδεσιμώτατος τὴν εὐχὴν τῆς εἰσόδου καὶ ἀσπασάμενος τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον ἐξεφωνήθη τὸ «Σοφία ὀρθή,» καὶ ψάλλον ὁ πρωτοπαπᾶς τὸ «Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ τὰ ἐξῆς,» εἰσῆλθεν εἰς τὸ Ἅγιον βῆμα, καὶ ἐψάλη ἡ φήμη τοῦ παναγιωτάτου αὐθέντου καὶ δεσπότου ἡμῶν Οἰκουμενικοῦ πατριάρχου καὶ τοῦ παναιδεσιμωτάτου αὐθέντου ἡμῶν πρωτοπαπᾶ, ὡς ἡ τάξις· καὶ εἰς τὸ «Ὅτι ἅγιος καὶ τὰ ἐξῆς» εὐλόγησεν ὁ πρωτοπαπᾶς μετὰ δικηρίου καὶ τρικηρίου, ὡς ἐπροέγραψα, καὶ εἰς τὸ «Δύναμις,» σταθεῖς εἰς τὴν θύραν ὁ πρωτοπαπᾶς μετὰ δικηρίου καὶ τρικηρίου εἶπε τὸ «Κύριε ἐπίβλεψον ἐξ οὐρανοῦ καὶ τὰ ἐξῆς», καὶ εἰς τὸ ὕστερον τῆς εὐλογίας, τοῦ ἐψάλαμεν «Εἰς πολλὰ ἔτη καὶ τὰ ἐξῆς»· εἰς τὸν ἀπόστολον εἶπε τὸ «Εἰρήνη πᾶσιν» ὁ πρωτοπαπᾶς· ἀφοῦ ἀνεγνώσθη τὸ εὐαγγέλιον ἀπὸ τὸν ιεροδιάκονον ἐψάλη τὸ «εἰς πολλὰ ἔτη καὶ τὰ ἐξῆς,» εὐλογούντος τοῦ παναιδεσιμωτάτου, ὡς ἐγράφη τὸ ἡσπᾶσθαι πρῶτος ὁ Ἀρχιερεὺς, δεύ-

τερος ὁ αὐθέντης Γγενεράλ καὶ τρίτος ὁ παναιδεσιμώτατος τοῦ ὁποίου ἡσπάσατο τὴν χεῖρα ὁ διάκονος. Εἰς τὴν μεγάλην Ἑξόδον ἐδέχθη τὰ ἅγια ὁ πρωτοπαπᾶς εἰς τὸ "Ἅγιον βῆμα, καὶ ἐξεφώνησαν οἱ συλλειτουργοὶ τὸ «Πάντων ἡμῶν καὶ τὰ ἐξῆς,» καὶ τὸ «τῆς ἱερᾶς Προεδρίας σου» μόνον, καὶ ὁ πρωτοπαπᾶς δεξάμενος τὸ ἱερὸν στοκάριον καὶ ὑψώνοντάς το ἐξεφώνησε «Τῆς ἱερωσύνης ὑμῶν καὶ τὰ ἐξῆς» ἔπειτα, τὸ Ποτήριον λαβὼν, ἐξεφώνησε τὸ «Μνησθεῖν Κύριος ὁ Θεὸς πάντων ἡμῶν κτλ.» Εἰς τὴν τελείωσιν τῶν φρικτῶν Μυστηρίων ἔμεινεν ἀσκαπῆς ὁ παναιδεσιμώτατος ἕως τέλους, καθὼς λέγει ἡ πατριαρχική του ἐκδοσις. «Ἐν πρώτοις» εἶπεν ὁ πρωτοπαπᾶς «τοῦ Οἰκουμενικοῦ» καὶ οἱ συνεφημέριοι «Ἐν πρώτοις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν καὶ τὰ ἐξῆς», καὶ εὐθὺς ὁ διάκονος, τὰ διπτύχα τοῦ οἰκουμενικοῦ, τῶν ἐτέρων τριῶν πατριαρχῶν καὶ τοῦ πρωτοπαπᾶ. Καὶ εἰς τὸ «Μετὰ φόβου καὶ τὰ ἐξῆς» ὁ πρωτοπαπᾶς εἶπε, «Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου καὶ τὰ ἐξῆς,» καὶ εὐλόγησε χωρὶς δικήρια, καὶ ἀφοῦ ἀποθώθησαν τὰ ἅγια εἰς τὴν πρόθεσιν, ἔβαλε πάλιν εἰς τὴν κεφαλὴν τὴν περιστεράν καὶ ὅταν ἔλεγεν ὁ ἐφημέριος τὴν ὁπισθὰμβωνον, εὐλόγησε πάλιν ὁ πρωτοπαπᾶς μὲ τὴν τάξιν ὅπου ἐπροέγραψα, μετὰ δικηροτρικηρίου. ὅταν πάλιν ἔλεγε τὴν ἀπόλυσιν εὐλόγησε πάλιν ὁ πρωτοπαπᾶς λέγοντες ἡμεῖς τὸ, «τὸν παναιδεσιμώτατον καὶ τὰ ἐξῆς» τὸ Ἀντίδωρον ἐστάλη μὲ ἓνα ἐφημέριον καὶ τὸν ἱεροδιάκονον κρατῶντας ὁ Ἀναγνώστης τὸ Ἀντίδωρον, καὶ ἐπῆρεν ὁ Ἀρχιερεὺς, ὁ Γγενεράλ, οἱ αὐθένται καὶ μετ' αὐτοὺς ἡ σύγκλητος ἀπὸ τοῦ χέρι τοῦ ἱερέως, εἰς τὸ μεταξὺ ἀναβαίνωντας ὁ παναιδεσιμώτατος εἰς τὸ στασίδιόν του φορεμένος, ἀντεπροσκύνηε μικρὸν τὸν Μητροπολίτην καὶ τοὺς αὐθέντας ὅπου ἤρχοντο καὶ ἐπροσκύνουν τὸ ἅγιον Λεῖψνον, καὶ ἀπελθόντων τούτων, ἦλθον οἱ ἐφημέριοι καὶ ἐγδυσαν εἰς τὸ στασίδιόν του πάλιν τὸν προεστῶτα. — Καὶ πάλιν.

Τὸ ἀπόγευμα, ἔλθων ὁ πανιερώτατος Ἀρχιερεὺς κεκλημένος ἀπὸ τὸν λογιώτατον ἱεροδιδάσκαλον Κλαπατζαρά, ὁπότες ὕστερον τῶν ἐ-

καμεν ἓνα ἑλληνικὸν ἐγκώμιον, ἐψάλλθη ὁ ἑσπερινὸς μὲ τὴν τάξιν ὅπου ψάλλομεν ὅταν εἶναι παρὼν ὁ πρωτοπαπᾶς· τὸ θυμίαμα ἐδόθη πρῶτον τοῦ Ἀρχιερέως, (καὶ ἐπειδὴ δὲν ἦτον οἱ αὐθένται) δεύτερον τοῦ πρωτοπαπᾶ καὶ ὕστερον τῆς συγκλήτου. Ἵστερα ἀπὸ τὸν ἑσπερινὸν ἐγένινεν ὁ ῥηθεὶς λόγος, καὶ μετὰ τοῦτον συνοδεύσας ὁ παναιδεσιμώτατος πρωτοπαπᾶς τὸν Ἀρχιερέα ἕως μέσα εἰς τὴν πόρτα τῆς Ἐκκλησίας, ἐχωρίσθησαν ἐν εἰρήνῃ.

Ταύτης τῆς παρατάξεως ὡς αὐτόπτης καὶ αὐτήκοος γεγονώς, ἠθέλησα νὰ τῆς γένω καὶ συγγραφεὺς, διὰ νὰ εὐρίσκαται εἰς τὸ ἐξῆς καὶ οἱ ἀναγινώσκοντες μνημονεύετε τοῦ ταπεινοῦ ὑμῶν ἀδελφοῦ καὶ πρεσβυτέρου Νικολάου τοῦ Λαρδέως, Ἱερογράφους τῆς πρωτοπαπαδικῆς ἀξίας.

αψκδ'. Δεκεμβ. ου ιδ'.

«Η ΕΝ ΕΤΕΙ 1716 ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ».

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΤΟΜΗ.

Ἡ κατὰ τὴν 7 Φεβρουαρίου 1700, μετὰ τὴν εἰς Κάρλοβιτζ σύνοδον, ὑπογραφεῖσα εἰς Ἑνετίαν εἰρήνη τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατίας καὶ τῆς Τουρκίας, ἦτο πεπωμένον νὰ διαρρηχθῇ τῇ 1715. Ἡ Τουρκία, μὴ δυνάμενη παντάπασιν νὰ ὑποφέρῃ τὴν ἀπώλειαν τῆς Πελοποννήσου καὶ τῶν Ἀνατολικῶν νήσων, ἅτινα κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον οἱ Ἑνετοὶ εἶχον κυριεύσει, κακοπίστως δὲ ἔχουσα πρὸς τὴν Δημοκρατίαν μ' ὅλον ὅτι οὐδεμίαν ὑπῆρχε τότε αἰτία πολέμου, τὴν 7 Δεκεμβρίου τοῦ 1715, διὰ τοῦ τότε ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευτοῦ τῆς Δημοκρατίας ἐκήρυξεν εἰς αὐτὴν ἐπισήμως τὸν πόλεμον (1). Διὸ μετ' ὀλίγον

ΙΑΚΩΒΟΣ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ εἰς τὴν κατὰ τὴν Ἀνατολικὴν περιήγη-
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

(Μάϊον 1715) αὐτὸς ὁ Μέγας Βεζύρης Ἀλλῆς, ἐπὶ κεφαλῆς 100,000 ἀνδρείων μαχητῶν καὶ ὁ Καπετὰν Πασσᾶς, ἦτοι Στόλαρχος, Τζανούμ Μεχμέτ Κότζας μὲ 62 μεγάλα πλοῖα (Σουλτάνες) καὶ πλῆθος μικροτέρων καὶ ἄλλων φορτηγίδων, ἀφοῦ εἰσῆλθεν ὁ μὲν εἰς μὲ χερσαῖον στρατὸν διὰ τοῦ Κορινθιακοῦ ἰσθμοῦ εἰς τὸν Μωρέαν, ὁ δὲ ἕτερος ἐπολιορκῆσε διὰ θαλάσσης Ναύπλιον, Μονεμβασίαν, Κορώνην, Μεθώνην, Πάτρας, καὶ Κύθηρα, κατέκτησαν ὁλόκληρον τὴν Πελοπόννησον καὶ μέγα μέρος τῆς Κρήτης. Μάτην ἡ Ἑνετικὴ Δημοκρατία ἔνεκα τοῦ ὀλιγίστου καὶ ἀσυντάκτου στρατοῦ τῆς καὶ τῆς ἐν γένει καταπτώσεως καὶ ἀδυναμίας αὐτῆς, προσεπάθει ν' ἀντισταθῇ ἐναντίον τοῦ πολυχρήθμου καὶ ἐμπειροπολέμου Τουρκικοῦ στρατοῦ καὶ στόλου, ἀπειλούντων νὰ κυριεύσωσι τὰς εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος Ἑνετικὰς κτήσεις καὶ ἰδίως τὴν Κέρκυραν. Ὁκτὼ χιλιάδες στρατοῦ ὑπῆρχον τότε ἐν τῇ χερσονήσῳ τοῦ Μωρέα καὶ ἐκ τούτων μέγα μέρος ἦσθениσμένον. Τὴν δὲ Κέρκυραν ἐφρούρου 2442 στρατιῶται συμπεριλαμβανομένων ἀξιωματικῶν, ὑπαξιωματικῶν, αὐλητῶν καὶ τυμπανιστῶν. Εἶχε πλεον ὑπὸ πᾶσαν ἐποψίν παρακμᾶση τότε ἡ Ἑνετικὴ Δημοκρατία. Ὁ εἰκοσιπενταετής πόλεμος τῆς Κρήτης, ὅστις ἐστοίχισεν εἰς τὴν πολιτείαν 120 ἑκατομμύρια χρυσῶν δουκάτων, τουτέστι 390 ἑκατομμύρια καὶ 600 χιλιάδας φράγκων, καὶ εἰς ὃν ἐχάθησαν πλείονες τῶν 200 χι-

σιν τοῦ Αὐστριακοῦ Διαδόχου Ῥοδόλφου, «Die Orientreise des Kronprinzen Rudolph» λέγεται, ὅτι εἰς τὴν κατὰ τὸ 1716 πολιορκίαν τῆς Κερκύρας προέβη ὁ Καπετὰν Πασσᾶς Κότζας, πρὸς ἐμπαθὴ ἐρωτικὴν ἐκδίκησιν Κερκυραίου τιμῶς «Πάριδος». Τὸ γοῦριμον φαντασίας περιέργου τοῦτο προῖον, ὅπερ πρῶτος Γερμανιστὶ ἐδημοσίευσεν ὁ πρῶν ἐνταῦθα Αὐστριακὸς πρόξενος Κ. Βάρσβεργ, εἰς τὰ «Ὀδυσειακὰ» αὐτοῦ «ἄτοπα», ἐξελλήρισθαι κατεχωρίσθη εἰς τὴν «Ἑστίαν» (Ἀρ. 508-509 Ἰουλίου 1885).

λιάδων ψυχῶν καὶ αἱ ἄλλαι πολεμικαὶ περιπέτειαι τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου, σφόδρα συνετέλεσαν εἰς τὴν οἰκονομικὴν κατάρπτωσιν αὐτῆς μὴ δυναμένης ἔκτοτε, ἢ μετὰ πλείστων καὶ ἐπαισθητῶν θυσιῶν, μόλις νὰ συντηρῇ τὰ εἰς τὰς κτήσεις τῆς ἤδη παντελῶς ἡμελημένα καὶ ἐλλειπῇ τῶν ἀναγκαίων στρατοῦ καὶ πολεμοφοδίων φρουρία.

Ἄμα ἐγνώσθη εἰς Ἑνετίαν, ὅτι ὁ Σερασκιέρης Καρᾶ Μουσταφᾶ Πασσᾶς ἐπὶ κεφαλῆς 30,000 πεζοῦ στρατοῦ καὶ 3,000 ἵππέων, μὲ πλῆθος πυροβόλων, πολεμικῶν μηχανῶν καὶ ἀπείρων προμηθειῶν πολέμου καὶ τροφῶν, καὶ ὁ Καπετὰν Πασσᾶς Τζανούμ Μεχμέτ Κότζας μὲ 62 μεγάλα πλοῖα, ἐκτὸς ἄλλων μεσαιῶν καὶ τινων μεταγωγικῶν, ἐσκόπουν νὰ ἐπιπέσωσι κατὰ τῆς Κερκύρας, ἡ Ἑνετικὴ δημοκρατία στρατολογήσασα Ἰταλοὺς τινὰς καὶ Γερμανοὺς στρατιώτας καὶ προσκαλέσασα ὡς ἀρχηγὸν τῶν ἐν τῇ ἀνατολῇ στρατιωτικῶν δυνάμεων τῆς, τὸν ἀνδρεῖον καὶ ἱκανὸν Σάξονα στρατηγὸν Ἰωάννην Ματθίαν Κόμητα Σχούλεμβουργ, (55 ἐτῶν τότε ὄντα) μὲ ἐτήσιον μισθὸν 10,000 χρυσίνων, (Τζεκίνια) τοὺς μὲν στρατιώτας κατεγίνετο νὰ ἐκγυμνάσῃ, τὸν δὲ Σχούλεμβουργ ἐπέμφεν εἰς Κέρκυραν. Φθάσας ἐνταῦθα ὁ Στρατάρχης κατὰ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1716, δηλαδὴ 4 σχεδὸν μῆνας πρὶν τῆς πολιορκίας, ἐταράχθη σφόδρα, διότι ἐπιθεωρήσας τὰ φρούρια εὗρε ταῦτα ἡμελημένα καὶ ἐλλειπῇ ὅλων τῶν πρὸς ἄμυναν ἀναγκαίων μέσων, καὶ μὲ μόνην φρουρὰν 2442 στρατιωτῶν. Ὁ τότε ἀντισυνταγματάρχης εἰς τὸν Ἑνετικὸν στρατὸν καὶ ὑπασπιστὴς τοῦ Στρατάρχου Σχούλεμβουργ, Ἀντώνιος Στρατηγὸς ἐκ Κερκύρας, (1) εἰς ἐκτετα-

(1) Οὗτος ἦν ἡ δεξιὰ χεὶρ τοῦ Στρατάρχου κατὰ τὴν πολιορκίαν. Εἶπε τὸ γένος ἐκ Κρητικῆς οἰκογενείας ἀποκαταστάσης εἰς Κέρκυραν πρὶν τοῦ πολέμου τῆς Κρήτης. Οἱ πρόγονοι αὐτοῦ κατοικήσαντες εἰς Μαρδούκιον, προσεπωνυμοῦντο «Τζεντιλόμμοι» πρὸς διάκρισιν ἀλλῶν τινῶν τῆς αὐτῆς οἰκογενείας διακλαδώσεων, μία

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΔΗΟΥΡΙΟΥ

μένην ἐπιστολιμαίαν ἔχθεσιν του, σταλεῖσαν πρὸς τὸν δῆθεν Ἑνετὸν Ἱστοριογράφον καὶ τότε Γερουσιαστὴν Πέτρον Γαργάνην (1), (οὐχὶ Γαρτζώνην, διότι οὗτος δὲν ἔζη τότε), εἰς τὴν ὁποίαν διηγεῖται τὰ

τῶν ὁποίων ἐπιλεγομένη «τοῦ Λάζου,» (ἦτοι τοῦ Λαζάρου), εἶχε κτητορικὸν δικαίωμα ἐπὶ τοῦ ἐν Μαρδουκίῳ ναοῦ τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου, ὅστις ναὸς καὶ σήμερον ἐπονομάζεται «τοῦ Λάζου». Προϋόντος δὲ τοῦ χρόνου ἡ τοῦτου οἰκογένεια μετῴκησεν ἐκ Μαρδουκίου εἰς τὴν πόλιν καὶ εἶτα εἰς τὸ παλ. φρούριον.

(1) Τὴν ἔχθεσιν ταύτην, συνταχθεῖσαν 12 ἔτη μετὰ τὴν πολιορκίαν καὶ τυπωθεῖσαν τῷ 1846 ἐνταῦθα, ὁ Στρατηγὸς λέγει ὅτι ἔγραψε βοηθούμενος ἐκ τῶν χρονολογικῶν σημειώσεων ἃς ἐτήρει ὁ Στρατάρχης. Τὸ ἐπιθετὸν «Γαργάνης» εἶναι φαντασίας ἐπιρρήσις. Ὁ οὐκ ἀμερολήπτως περιγράφας τὴν πολιορκίαν συμπολίτης μας οὗτος, ὅχι μόνον ἐκ τρισχιλίων καὶ ἐπέκεινα Κερκυραίων (οὓς μέχρι τοῦδε ἀνιχνεύσαμεν, ἐνῶ ἦσαν πλείους) συνδραμόντων μὲ τὴν ζωὴν καὶ τὰ χρήματά των τότε τοὺς Ἑρετοὺς, οὐδ' ἓνα ἀναφέρει ὀνομαστί, ἀλλὰ περὶ τούτων, οὓς μὲ μαῦρα χρώματα ζωγραφίσας δὲν ἠθέλησεν οὔτε νῦν παραβάλλει πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας, λέγει «ὅτι αἱ ἐπαρειλημμέναί φωναὶ, παρακλήσεις καὶ ἰκεσίαι τῶν Ἑρετῶν ἀρχηγῶν πρὸς τοὺς ἐγγωρίους, ὅπως συνδράμωσιν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀγῶνα, μόλις εὔρον ἡχώ εἰς τὰ ὦτα μόνων τῶν Ἑβραίων, οἵτινες, ἐπὶ τέλους, ἐνδύσαντες προσῆλθον». Εὐτυχῶς ὁμως ταῦτα πάντα διαψεύδονται ἐπισημότατα ἐκ πολυαριθμῶν γραπτῶν πιστοποιήσεων, (ἐκτὸς ἄλλων ἐγγράφων) ἀπάντων τῶν τότε ἀρχηγῶν καὶ ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν τοῦ στρατοῦ τῆς Δημοκρατίας, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ Στρατάρχου. Αἱ πιστοποιήσεις αὗται ἐδίδорτο εἰς τοὺς λαδόντας μέρος καὶ διακριθέντας εἰς τὴν πολιορκίαν. Ἐκ τῶν πολυαριθμῶν τούτων πιστοποιήσεων, συνέλεξαμεν μετὰ κόπον καὶ δαπάνης

περὶ πολιορκίας Κερκύρας, ῥητῶς ὁμολογεῖ τὴν τότε κατάστασιν τῶν

νης, ἐπέκεινα τῶν 200 ἐπασχοληθέντες εἰς τὴν συλλογὴν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ 1870. (Ἰδὲ Α'. Τόμ. ἡμετέρων Βιογραφικῶν Σχεδარიῶν εἰς σε.λ. 101 στίχ. 12, σε.λ. 104 στίχ. 15 καὶ 16 καὶ σε.λ. 127). Καὶ πολλὰ μὲν ἀντίγραφα καὶ πρωτότυπα εὑρομεν ἐξετάσαντες τὰ ἀρχεῖα τῶν οἰκογενειῶν. Περικλ. Τριβώλη, Ἱερ. Κ. Βουλγάρεως, Μαρτζάρου, Βλατᾶ, Μαρῖου Πιέρη, Λέσση, Κόμ. Γεωργ. Τζαγκαροῦ, (παρὰ τῷ Ἀναγνώστῃ Μπαρίκα ποτὲ σωζομένων), Γορέμη, Γ. Κἀποδιστρίου Σούφη, Νικολάου Βασιλᾶ (Πέλεκα), Δόκτ. Ποιάγου, κληρονομίας Μπαρμπάτη, κληρ. Δημ. Ρίκκη, οἰχογ. Γιαλλινᾶ, Ροδοστάμου Νικ. κληρ. Γιουστιτιάρη, Βερεδ. Λάρδου, Μιχ. Ρίκκη, Βασιλ. Μυλωνοπούλου, Σπυρίδ. Ρίκκη, Δρ. Ι. Πιέρη Χαλικοπούλου, Ἀλεξ. καὶ Μάρκου Θεοτόκη, Στεφ. Θεοτόκη Ἀνδρουτσέλη, Μάρκου Δραξίρου, Ἀντ. Μαρ. Καποδιστρίου, Ἀλεξ. Τριβώλη, Δημ. Σπαροπούλου, Σπυρ. Κ. Μπρυνάκου. Ἀλλὰ δὲ οὐκ ὀλίγα εὑρομεν εἰς τοὺς ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ Τόμους τῶν διαφόρων πράξεων τῆς πόλεως, καὶ ἰδίως εἰς τὸ αὐτόθι σωζόμενον καὶ οὕτω πως Ἱταλιστὶ ἐπιγεγραμμένον Βιβλίον. «Βιβλίον προωρισμένον διὰ τὰ καταγραφῶσι τὰ πιστοποιητικὰ τῶν «Κερκυραίων, τὰ ἀπαγεθέρτα εἰς μαρτυρίαν τῆς ἐαυτῶν πίστεως «ἐνδειχθείσης κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς πολιορκηθείσης πόλεως ὑπὸ τοῦ «βαρβάρου ὁθωμανοῦ, ὁ ὁποῖος ἐνεφανίσθη εἰς τὸ κανάλιον τὴν 24 «Ἰουνίου 1716 καὶ μὲ ἰσχυρὸν στράτευμα τῆς ξηρᾶς ἐπολέμησεν «ἕως τῆς 11 Αὐγούστου τοῦ εἰρημένου ἔτους, ἡμέραν τῆς κατὰ θαῦμα ἀπολυτρώσεως, καὶ συλλεγόντα παρ' ἐμοῦ Βερεδίκτου Τριβώλη Γραμματέως τῆς πόλεως, διὰ τὰ φυλάσσονται εἰς παρτοτιανὴν μνήμην.» Αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος πιστοποιήσεις, ἐξελέγχουσιν ψευδέστατα τὰ ἐν τῇ ἐπιστολιμαίᾳ ἔχθεσι τοῦ Συνταγματάρχου Δ. Στρατηγικοῦ κατασκευασθέντα ὡς πρὸς τὸν παρικὸν φόβον καὶ τὴν μὴ συμμε-

Κερκυραϊκῶν φρουρίων διὰ τῶν ἐξῆς λέξεων. «Ἐσπάνιζον ταῦτα τῶν ἀναγκαιῶν πρὸς ἄμυναν πολεμοφοδίων, τροφίμων, πολεμικῶν μηχανῶν, ἀνδρῶν καὶ γενναιότητος. Ἀνοικταὶ ἦσαν αἱ θύραι τοῦ ἐξωτερικοῦ περιτειχίσματος (Ἀθαντζάδας). Τὰ πυροβόλα ἐκείντο ἐπὶ τοῦ αἰετῶν ἀνευ κραυγῶν καὶ χρεωδῶν ἐπίπλων. Τὰ ἐξωτερικὰ καὶ ἐσωτερικὰ ἔργα, ἦσαν τοσοῦτον ἀτελῆ καὶ προσβατὰ, ὥστε αἰετῶν ἡδύνατό τις νὰ διέλθῃ ἐκ τῶν ἄκρων τῆς Πούντας Περπέ-ατουκας, τοῦ Σκάρπωνος (Κρημνοῦ) (1) καὶ τῆς Πόρτας Ῥαϊμόνδου

τοχὴν τῶν Κερκυραίων ἐν τῇ πολιορκίᾳ, ῥητῶς ἀποδεικνύουσιν ὅ-
λας τὰς διαρκούσης τῆς πολιορκίας ἐκείνης, προσωπικὰς καὶ χρημα-
τικὰς αὐτῶν τοῦτων θυσίας. Ὑπὲρ τῶν Κερκυραίων συνηγορεῖ ἀρ-
κούντως καὶ ἡ ἐν ἰταλικῇ χειρογράφῳ ἔτι ἀνεκδότῳ σωζομένη «Εὐ-
ρεῖα περιγραφή τῆς πολιορκίας τῆς Κερκύρας, ἐν εἰδει ἐπιστολῆς
πρὸς ἀνώνυμον φίλον σταλεῖσα, παρ' ἀνώνυμου ἀλλοδαποῦ πε-
ριηγητοῦ τυχόντος τότε ἐν Κερκύρᾳ», ἥτις, πλὴν μικρῶν ἐνιαχοῦ
ὑπερβολῶν καὶ τιμῶν χρονολογικῶν ἀνακριβειῶν, εἶναι κατὰ τὰ
λοιπὰ ἀξία πίστεως. Αὕτη δὲ, κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν, γραφεῖσα
τῷ 1716 παρὰ τινοῦ Κερκυραίου καλυφθέντος μὲ τὸν τίτλον τοῦ ἀλ-
λοδαποῦ περιηγητοῦ, χρησιμεύει ὡς ἀντίρρῳσις εἰς μερικά ἐκ τῶν
ἐν τῇ ἐπιστολιμαίᾳ ἐκθέσει τοῦ Δημ. Στρατηγοῦ γραφομένων, ἧς
ἐκθέσεως, ἀνεκδότου τότε οὖσης, ἔγγραφε ἡ πόλις ἀντιγράφων ἐν χει-
ρογράφοις. Τῆς εἰρημένης τοῦ ξένου περιηγητοῦ «ἐπιστολῆς,» διά-
φορα ὑπάρχουσιν ἀντίγραφα. Καὶ ἐν μὲν σώζεται παρὰ τῷ Γυ-
μνασιάρχῃ κ. Ῥωμανῷ, ἄλλο δὲ διασώζει ὁ Κ. Ι. Πιέρης Χαλκιόπου-
λος Δικηγόρος, ἕτερον κατέχεται παρὰ τοῦ Δικηγ. Βασιλ. Μυλωνοπού-
λου καὶ ἕτερον εὕρεται παρ' ἡμῶν.

(1) Ὁ ἀκριβὲς ἀπέρῃς τοῦ Πτόχοχομέιου μέγας προμαχῶν
τῶν ἐξωτερικῶν ἔργων τοῦ νέου φρουρίου.

«καὶ οὕτω καθ' ὅλον τὸ μῆκος τοῦ Ἀντικρήνου καὶ τῆς διπλῆς τά-
φρου». Συστήσας δὲ ὁ Στρατάρχης εἰς τὸν τότε Γενικὸν Καπετάνον
τῆς νήσου Δολφῖνον τὰ δέοντα, πρὸς τὴν ὅσῃ δυνατόν ταχυτέραν
προπαρασκευὴν τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων, ἐπορεύθη εἰς Πάργαν καὶ
Ζάκυνθον ἵνα ἐπιθεωρήσῃ καὶ τὰ ἐκεῖ φρούρια. Πλὴν ἡ ἐκτέλεσις ἀπάντων
τῶν ἔργων τούτων ἀρξαμένη διεκόπη αἰφνης, ὅτε κατὰ τὰς ἡμέρας
ἐκείνας, διαταγῇ τῆς Ἑνετικῆς Γερουσίας, τὸν ἐν Κερκύρᾳ Γενικὸν
Καπετάνον Δολφῖνον ἀντικατέστησεν ὁ Ἀνδρέας Πιζάνης, ὅστις ἐξ
ἀνασκοπῆς πρὸς ἐκείνον μὴ ἀναχωρήσαντα εὐθὺς ἐκ Κερκύρας, προέ-
βαλεν εἰς τὴν Γερουσίαν τὴν παραίτησίν του.

Ἀπὸ τῆς 24-25 Ἰουνίου ἔ. π. παρετήρουν οἱ ἐν Κερκύρᾳ, κίνησιν
τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ πρὸς πολεμικὴν κατὰ τῆς νήσου προπαρασκευ-
ὴν εἰς τὰ τῆς ἀπέναντι Ἡπείρου μέρη τοῦ Βουθρωτοῦ καὶ τῆς Σαγια-
δος. Τῇ δὲ 30 Ἰουνίου ὁ Στρατάρχης ἐπανῆλθεν ἐκ Ζακύνθου εἰς
Κέρκυραν. Ἄμα τῇ ἐνταῦθα ἀφίξει του ἐνασχολήσας οὐκ ὀλίγους ἐν-
τοπίους παρεσκεύασεν, ἐφ' ὅσον ἐπέτρεπον ἡ βία καὶ αἱ τότε οἰκο-
νομικαὶ δυσχέρειαι, τὰ ἀμυντικὰ καὶ ἐπιθετικὰ τῆς πόλεως μέσα.
Ἔως οὐ δὲ φθάσωσιν αἱ ἀναμενόμεναι ἐπικουρίαι, διαιρέσας εἰς σώ-
ματα τὴν τότε ὑπάρχουσαν ἀνεπαρκῆ στρατιωτικὴν δύναμιν τῶν Ἑ-
νετῶν, ἀποτελουμένην ἐκ 1030 Γερμανῶν, 393 Ἰταλῶν, 726 Δαλμα-
τῶν (Nazionali) καὶ 293 καλῶς συντεταγμένων Ἑλλήνων, ἐτοποθέτησεν
αὐτὴν ὡς ἐνόμιζε καταλληλότερον, ἀσφαλίσας τὸν περίβολον τοῦ τεί-
χους μὲ πυροβόλα, δοκοὺς καὶ λίθους. Κατεβύθισε δὲ πλοῖα καὶ πασσά-
λους πλησίον τῶν παραλίων τῆς Σπηλαίας, ὅπως ἀντὶ προχωμάτων
χρησιμεύσωσι πρὸς κώλυσιν ἐνδεχομένης Τουρκικῆς ἀποβάσεως, καὶ οὐ-
δὲν τῶν ὑπὸ τοῦ κινδύνου καὶ τῶν περιστάσεων ἀπαιτουμένων πραγ-
μάτων παρημέλησε. Ταῦτα δὲ πάντα ἐπραττεν εἰς τὴν ἀβεβαιότητα
τῶν ἐχθρῶν, καὶ τὸν ἄνθρωπον μὴ γνωστοῦ εἰσέτι ὄντος ἐκ τῶν κινήματων
αὐτῶν, ὡς καὶ ἐκ τῆς ἀντιπροσβολῆς ἐμελλε νὰ γίνῃ διὰ ξηρᾶς
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ

ἢ διὰ θαλάσσης, τοῦθ' ὅπερ ἠνάγκαζε τὸν Στρατάρχην νὰ διαθέτῃ τὰ πράγματα κατὰ γενικὴν, οὕτως εἰπεῖν, μέθεδον ἀμύνης. Ἐνῶ δὲ ὁ Στρατάρχης δραστηρίως ἡσχολεῖτο εἰς ταῦτα, περὶ τὰς 4 μ. μ. ὥρας τῆς 5 Ἰουλίου ἔτους π. ὁ Τουρκικὸς στόλος εἰσελθὼν τὸν Δυτικὸν πορθμὸν τῆς νήσου, παρετάχθη ἐν εὐθείᾳ γραμμῇ ἐκ Βουθρωτοῦ κατὰ πλάτος τοῦ πορθμοῦ ἕως τοῦ αἰγιαλοῦ τῆς Ἡπείρου, πρὸς ἐπιβίβασιν τῆς διὰ τὴν ἐκπόρθησιν τῆς νήσου ὁρισθείσης στρατιωτικῆς δυνάμεως, ἣτις συνέκειτο, ὡς ἐρρήθη, ἐκ 33 χιλιάδων ἐμπειροπολέμων ἀνδρῶν. Εἰς τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου ὁ τῶν κατοίκων καὶ τῆς φρουρᾶς τῆς πόλεως φόβος ἦν ἀπερίγραπτος. Ἡ ναυτικὴ δύναμις τῶν Ἑνετῶν, κατὰ πολὺ τῆς Τουρκικῆς ἀσθενεστέρα, διηρεῖτο εἰς ἐλαφρὸν στόλον (λιανὴν ἀρμάδα) συγκείμενον ἐκ 15 νηῶν, 2 τριήρων καὶ τινων μικροτέρων πλοίων καὶ ἀρχηγούμενον ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Καπετάνου Ἀνδρέου Πιζάνη, καὶ εἰς βαρὺν στόλον (χονδρὴν ἀρμάδα) ἐκ 35 μικρῶν καὶ μεγάλων πλοίων τῆς γραμμῆς ἀποτελούμενον, καὶ διοικούμενον ὑπὸ τοῦ ἐκτάκτου Γενικοῦ Καπετάνου Ἀνδρέου Κορνάρου ὅστις ἀνυπομόνως περιεμένετο ὅπως ἀντιμετωπίσῃ τὸν ἐχθρικὸν στόλον. Ὁ ὑπὸ τὸν Πιζάνην στόλος, ἀποφάσει τοῦ Στρατηγικοῦ Συμβουλίου, ἐγκαταλιπὼν τὸν λιμένα καθ' ἣν ἡμέραν ἐφάνη εἰς τὸν πορθμὸν ὁ ἐχθρικὸς στόλος, κατηυθύνθη εἰς τὰς νήσους Μερλέρας, ὅπως συναντῶν τὸν ὑπὸ τὸν Κορνάρου στόλον ἐπανερχόμενον ἐκ Ζακύνθου καὶ ἔξω τῆς νήσου πλέοντα πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ μετὰ προμηθειῶν ἐξ 80,000 φλωρίων, 1,000 στρατιωτῶν καὶ 1,000,000 παξιμαθίων ἀναμενομένου πλοίου «Λεαίνης», ἀναγγείλῃ αὐτῷ τὴν ἐντὸς τοῦ Κερκυραϊκοῦ πορθμοῦ ἐμφάνισιν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου καὶ τὸν ὡς ἐκ τούτου κίνδυνον ὃν διέτρεχε τὸ πλοῖον τοῦτο, ἐὰν πλησίον ἐβαινεν ἐντὸς τοῦ λιμένος. Ἡ ἀναχώρησις τοῦ ἐλαφροῦ στόλου καταλιπούσα ἔρημον τὸν λιμένα, ἐπὶ τοσοῦτον ηὔξησε τὸν φόβον, ὥστε πολλοὶ ἐκ τῆς Πόλεως, τοῦ Ποταμοῦ, τοῦ Μανδουκίου, τῆς Γαρότζης καὶ τοῦ Ἀγίου Ρόκου ἐντρομοί

κατέφυγον πρὸς φύλαξιν εἰς τὸ παλαιὸν φρούριον. Καὶ δικαίως ἀπληπίσθησαν βλέποντες τὴν ἐλεεινὴν τῶν φρουρίων κατὰστασιν, ἐλλειπῶν ὄντων ζωοτροφίῶν, πολεμοφοδίῶν καὶ τῶν ἀναγκαίων μέσων ἀμύνης, τὸν πενιχρὸν ἀριθμὸν τῶν στρατιωτῶν ἐν παραβολῇ πρὸς τὸν πολυαριθμότερον, ἐμπειροπόλεμον καὶ αἰείποτε νικηφόρον ἄλλαχοῦ ἀναδεικνυόμενον ἐχθρικὸν στρατόν, τὴν ἀβεβαιότητα τῆς παρὰ τῶν συμμάχων ὑποσχεθείσης βοηθείας, καὶ ἀναλογιζόμενοι τὰς ἐν Ναυπλίῳ σφαγὰς διακροῦντος τοῦ ἐν Πελοποννήσῳ πολέμου καὶ τὴν ἔνεκεν ἀβεληνείας τῶν Ἑνετῶν ἀρχηγῶν αἰχμαλωσίαν 20-25,000 Κερκυραίων κατὰ τὴν ὑπὸ Μπαρμπάρσα (1537) πολιορκίαν τῆς νήσου, καὶ ἐν τέλει τὰς πρὸς ἀπελπιστικὴν σωτηρίαν προτροπὰς ἐνὸς τῶν τότε Ἑνετῶν Διοικητικῶν συμβούλων, δημοσίᾳ κραυγάζοντος «πᾶς ὁ δυνάμενος, ὡς σωθῇ», καὶ τὸν Σχούλεμβουργ, ὅστις ἐν ἀκρατήτῳ ἀπογνώσει ῥίπτων βιαίως ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ λευκὸν μανδύλιον, ἐκραύγαζεν «Ἐδολοφονήθην, ἐδολοφονήθην, πλὴν γνώτω νὰ διαφυλάξῃ τὴν τιμὴν καὶ τὴν ζωὴν μου» (1). Τὴν πρωΐαν τῆς 8 Ἰουλίου, οἱ Τοῦρκοι, τῇ βοηθείᾳ τοῦ στόλου, ἤρχισαν ν' ἀποβιβάζωσι τὸ πεζικὸν καὶ ἱππικὸν αὐτῶν μετὰ

(1) Ταῦτα ἔλεγε ὁ Στρατάρχης μετὰ τὴν ἐκ Ζακύνθου ἐπιστροφὴν του, ἐν ἀγανακτήσει, διότι συστήσας τὴν ἐκτέλεσιν τῶν πρὸς ἀμυντὰς προπαρασκευαστικῶν ἔργων εἰς τὸν Δολφῖνον πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του, οὐδὲν εὔρε τετελεσμένον κατὰ τὴν εἰς Κέρκυραν ἐπάρουσαν αὐτοῦ, ὅχι μόνον, ἀλλὰ καὶ μὴ πραγματοποιηθείσας τὰς ἐκ μέρους τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατίας, περὶ ἀποστολῆς τοῦ διὰ τὴν ἀμυντὰς ἀναγκαίου στρατοῦ, πρὸς αὐτὸν ὑποσχέσεις της, ὅτε οὗτος ἀνεδέχθη τὴν πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς Κερκύρας εὐθύνην. Διὸ γνωρίσας τὴν κατάστασιν τῆς νήσου οὐδεμίαν μὲντος του ἠθέλησε ν' ἀναδεχθῇ ἀρχηγικὰς ἐκτελέσεις, ἀλλὰ ἐπέστησε διὰ τὴν ἐκβασιν εὐθύνης. (Ἐκ τῆς τοῦ ξέλου ἀποστολῆς διὰ τὴν ἐκβασιν εὐθύνης).

ΓΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΛΕΩΝΤΙΝΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ

τηλεβόλων, ὀλμων, ζωοτροφιῶν εἰς τοὺς ὄρμους τοῦ Γουβίου καὶ Ὑ-
ου βορειοδυτικῶς τῆς πόλεως κειμένων καὶ δύο ἡμισυ περίπου λεύγας
ἀπ' αὐτῆς ἀπεχόντων. Ἔσπευσαν δ' ἐκεῖ τότε αὐθορμήτως πολλοὶ
Κερκυραῖοι, ὅπως δυνηθῶσιν ἂν οὐχὶ νὰ ἐμποδίσωσι, τοῦλάχιστον νὰ
παρενοχλῶσι τοὺς ἀποβιβαζομένους. Μεταξὺ δὲ τούτων ἀναφέρονται
εἰς πιστοποιητικὰ, οἱ Νικόλαος Βούλγαρις υἱὸς τοῦ πρωτοπαπᾶ Σπυρί-
δωνος, Σπυρίδων Κοτζιλιάνας πτ. Καπ. Νικολάου λεγόμε. Βοηλᾶς καὶ
οἱ προϋχοντες Ποταμοῦ Ἱερώνυμος Ἀρμένης, Ἀντώνιος Μουρμουρά-
κης πτ. Ῥαλλῆ καὶ Ἀναστάσιος Μουχλιανίτης, ἕκαστος τούτων ἀκο-
λουθούμενος παρ' ἱκανοῦ ἀριθμοῦ ἐνόπλων ἀνδρῶν ἕκ τε τῆς πόλεως
τοῦ Ποταμοῦ καὶ πάντων τῶν πέριξ μερῶν, οἵτινες ἄνευ οὐδεμιᾶς δημοσίας
δαπάνης ὀπλισθέντες καὶ μέχρι τέλους τῆς πολιορκίας συντηρηθέντες
μετὰ καρτερίας ἡγωνίσθησαν (1). Διαρκούσης δὲ τῆς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύ-
τῃ ἀποβιβάσεως τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ, ὁ Καπετάν Πασσᾶς Τζανούμ
Μεχμέτ Κότζας ἐπεμπε δι' ἀκατίου κήρυκα κομιζοντα πρὸς τὸν Ἑνε-
τὸν Προβλεπτὴν καὶ Καπετάνον Δαμόστον ἐπιστολήν, δι' ἧς οὗτος
τὸν προσεκάλει νὰ παραδώσῃ εἰς αὐτὸν φιλικῶς καὶ ἄνευ αἵματοχυ-

(1) Ἐκ τοῦ ἐν τῷ Ἀρχιεποβλαχείῳ Βιβλίου «Libro destinato
per registrare li attestati de' Corsiotti rilasciati in testimo-
nio della loro fedeltà, nel tempo dell' attaccata piazza dal
barbaro Ottomano, raccolti da me Benetto Trivoli Cancellier
della città. Ὁ Κοτζιλιάνας, κατὰ τινα ἀπὸ 31 Αὐγούστου 1716, πι-
στοποιήσιν τοῦ ἐπὶ τῶν ὀπλῶν Προβλεπτῶ Ἰωάν. Γαλεάτζου, διέ-
σωσεν ἐκ τῶν ἐχθρικῶν χειρῶν δύο φορτηγὰ ζῶα μὲ σάκκους
πλήρεις σφαιρῶν καὶ πυρίτιδος, καταληφθέντα ὑπὸ τῶν ἐγγχωρίων
κατὰ τινα ἐν Ὑψῷ ὑποχώρησιν τῶν. Κατ' ἄλλην δὲ τοῦ Δαμόστον
πιστοποιήσιν τῆς 31 Δεκεμβρίου 1716, ὅτι αὐτὸς ἀλλαχὺ μαχόμενος
ἐπληρώθη ὑπὸ ἐχθρικῆς βολῆς εἰς τὸν βραχίονα.

σίας τήν τε πόλιν καὶ τὰ φρούρια. Ἀλλ' ὁ Δαμόστος δι' ἀλαζονικῆς
καὶ ἀπειλητικῆς ἐπιστολῆς του ἀπήντα τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ὅτι ταῦτά
εἰσιν ἔτοιμοι νὰ ὑπερασπισθῶσι γενναιότατα διὰ πυρὸς καὶ αἵματος
οἱ ὑπήκοοι τοῦ ἰσχυροῦ λέοντος, ὅστις θὰ καταπνίξῃ αὐτοὺς ἐπιμέ-
νοντας.

Ἐν προχωρημένη δὲ ὥρᾳ τοῦ ἀπογεύματος τῆς αὐτῆς ἡμέρας (8
Ἰουλίου) εἰσέπλευσεν ἐντὸς τοῦ πορθμοῦ ὁ ὑπὸ τὸν Κορνάρον στόλος, ὁ-
στις διερχόμενος τὸν εἰς Κασσιώπην ναὸν τῆς Υ. Θ., ἔρριπεν, ὡς
ἦτο ἔθιμον, τοὺς πρὸς τιμὴν τῆς εἰκόνης κανονοβολισμούς. Ὁ τουρκι-
κὸς στόλος ὅστις ἐπεβόηθη εἰς τὴν ἀπόβασιν, ἐννοήσας τὴν ἄφιξιν τοῦ
Ἑνετικοῦ ἐκ τῶν κανονοβολισμῶν, ἀνέστειλε τὴν ἀπόβασιν. Προχωρή-
σας δὲ εἰς τὸ μέρος τὸ ὁποῖον διήρχετο ὁ Ἑνετικὸς στόλος ἀπώθησε τοῦτον.
Καὶ τὰ μὲν ἐλαφρὰ τουρκικὰ πλοῖα κατηυθύνθησαν πρὸς τὸν κόλπον
τοῦ Βουθρωτοῦ, ὅπως παραπλεύρως ἐπιτεθῶσι τῶν Ἑνετικῶν, αἱ δὲ
Σουλτάναι παρετάχθησαν πρὸς τὸ ὑψηλότερον μέρος τοῦ λιμένος, ὅπως
κατὰ μέτωπον ἀντιτασσόμεναι, ἀποκλείσωσι τὴν ἐκ τοῦ πορθμοῦ διά-
βασιν. Μὴ ἐκτελεσθεῖσάν ὅμως τῶν δοθεισῶν διαταγῶν καὶ ἀνέμευ
βοηθητικοῦ εἰς τὰ ἐνετικά πλοῖα πνεύσαντος, ταῦτα προφθάντα διήλ-
θον τὸν πορθμὸν ἔνθα, ἔνεκα τοῦ πλησιασμοῦ ἀμφοτέρων τῶν στόλων,
συνήβη ναυμαχία ἧς τὸ σύνθημα ἔδωκεν ἡ πρώτη συμπλακείσα καὶ
ὑπὸ τὸν Ἑνετὸν Φλαγγίνην διοικουμένη ναῦς, ἧτις περιεκυκλώθη ὑπὸ
πέντε ἐχθρικῶν πλοίων. Τρομερῶς, τὰ ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν Διέδου καὶ
Κωνσταντῆ κυβερνώμενα πλοῖα, ἐκεραυνοβόλουν τὰ τουρκικὰ, ἅτινα
ἐπίσης ζωηρῶς ἀντεπυροβόλουν. Ἐπὶ δύο ὥρας διήρκεσεν ἡ ναυμαχία
καθ' ἣν ἀλλεπαλλήλως προσήρχοντο νέα πλοῖα. Αἱ σφαῖραι τῶν Ἑνετι-
κῶν πλοίων, τῶν ἐπάλλεων καὶ ὀχυρωμάτων διασταυρούμεναι μετὰ τῶν
ἐχθρικῶν καθίστανον πεισματωδεστέραν τὴν μάχην κλίνουσιν ὑπὲρ
τῶν Τούρκων. Ἀλλ' ὅτε οἱ τῶν μεγαλητέρων πλοίων κυβερνήται Δολ-
φινὲς καὶ Κορνάρου προχωρήσαντες ἐτίθησαν μεταξύ τοῦ πλοίου τοῦ

Φλαγγίνη καὶ τῶν περικυκλωσάντων αὐτὸ 5 τουρκικῶν καὶ ἤρχισαν διὰ ζωηροτάτου πυρὸς νὰ προσβάλλωσι τὰ ἐχθρικά, ἡ νίκη ἐστράφη μᾶλλον ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν, ἐξ ὧν ἐφονεύθησαν μὲν 60, ἐπληρώθησαν δὲ 130, ἐπαισθητάς ὑποσάντων ζημίας καὶ τῶν Τούρκων. Οἱ Βενετοὶ ἀφαιρέσαντες ἐκ τῶν Ὀθωμανῶν τὴν κυριότητα τοῦ καναλίου καὶ διευκολύναντες οὕτω τὴν εἰς αὐτὸ διάβασιν τῶν πλοίων αὐτῶν, ἔκτοτε ἠδύναντο ν' ἀποβιβάσωσι στρατὸν καὶ πᾶν ὅ,τι ἦν αὐτοῖς ἀναγκαῖον. Ἡ ἐπιτυχία αὕτη ἐνεψύχωσεν ἀρκετὰ μὲν τὴν ἀποδειλιάσασαν φρουρὰν, ὑπὲρ τὸ δέον δὲ τοὺς κατ'ἀρχάς, οὐχὶ παραδόξως ἴσως, τρομάξαντας Κερκυραίους, ἐκ τῶν ὁποίων 2,000 ὡς ἐγγιστα γνωστοί, (καὶ τοσοῦτοι οἱ μέχρι τοῦδε ἐξευρεθέντες, πλὴν τῶν ἐμμίσθως ὑπηρετούντων εἰς τὸν στρατὸν καὶ τὸν στόλον ἀγνώστων) ἔκτοτε λαβόντες εἰς χεῖρας τὰ ὅπλα καὶ μολονότι ἐλλειπεῖς ἄρτου, ὕδατος καὶ τῶν ἄλλων ἀναγκαίων, μετὰ παραδειγματικῆς γενναιότητος καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς πολιορκίας πολεμήσαντες, ἄνευ οὐδεμιᾶς δαπάνης τῆς Ἑνετικῆς Κυβερνήσεως, διεκρίθησαν, ὡς ὁμολογοῦσι τὰ πιστοποιητικὰ ἄτινα πάντες οἱ Ἑνετοὶ ἀρχηγοὶ καὶ ἀνώτεροι ἀξιωματικοί, μὴ ἐξαιρουμένου καὶ τοῦ Στρατάρχου, ἀπάφινον εἰς τοὺς διακριθέντας. Οἱ Τούρκοι ἀπὸ τῆς 9 Ἰουλίου, ἡμέραν καθ' ἣν ἐπανελάθον ἐν πρωῒ τὴν εἰς Ὑψον διακοπεῖσαν ἀπόβασίν των, ἐν μέγρι τῆς 18 καθ' ἣν ἐξηκολούθουν ἀποβιβαζόμενοι, οὐδὲν ἐπεχείρησαν πολεμικὸν ἔργον κατὰ τῆς νήσου, ἀλλ' ὑψώσαντες ἐκεῖ προχώματα, καὶ στήσαντες πυροβόλα προσέβαλον πλοῖον Ἑνετικὸν ὅπερ ἐκεῖ ἠγκυροβολημένον ἐζημίου αὐτοὺς, διευκολύνοντες οὕτω τὴν μετακόμισιν τοῦ ὕλικου των. Ὁφελούμενος δὲ ὁ Στρατάρχης ἐκ τῆς χρονοτριβῆς τῶν Τούρκων, ἀσχολουμένων περὶ τὴν ἀποβίbasιν τοῦ στρατοῦ, κατεσκεύαζε προχώματα καὶ ὁρμητήρια καὶ εἰς ἄλλα κατεγίνετο ἀναγκαῖα ἔργα, κατακλείων τὰς ἀνοικτάς ἄκρας τῆς Περγέτους διὰ βαρελίων χώματος καὶ ἐπιμελούμενος τὸ νέον φρούριον. Μολονότι δὲ ὁ συνταγματάρχης Στρατάρχης λέγει ἐν τῇ ἐκθέσει του,

ὅτι ἐκ τῶν ἐγγωρίων, μόνον οἱ Ἑβραῖοι συνέδραμον εἰς τὴν μετακόμισιν τοῦ ὕλικου κτλ. τῶν λοιπῶν Κερκυραίων ἀρνηθέντων τὴν συνδρομήν των εἰς τὰς ἀγχαρείας ταύτας, ὅτε Στρατάρχης ὁμοῦ καὶ οἱ λοιποὶ ἀνώτεροι Ἑνετοὶ ἀξιωματικοί, ὁμολογοῦσι διὰ τῶν πιστοποιήσεών των τὰ ἀντίθετα.

Ἐν τούτοις ἡ φρουρὰ Κερκύρας ἐνισχύθη διὰ 1,000 στρατιωτῶν ἀπὸ 3 μηνῶν συλλεγέντων καὶ τῇ 18 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἀφικθέντων διὰ τοῦ ὑπὸ τὸν Βελμαράνην διοικουμένου πλοίου, ὅπερ παρηκολούθουν δύο ἑτέρα πλοῖα μετὰ διπύρου (μπισκότου) καὶ χρημάτων. Ἀπὸ δὲ τῆς ἡμέρας ταύτης, καθ' ἣν εἶχον ἀποβιβασθῇ 2,000 περίπου Τούρκοι, ἐξακολουθοῦσης τῆς ἀποβιβάσεως, ἕως τῆς 30 Ἰουλίου, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν Ὑψῳ καὶ Γουβίοις Τούρκων εἶχε φθάσει τοὺς 30,000, ἐξ ὧν 3,000 ἱππεῖς. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸ Γουβίον καὶ ὁ Ὑψος καθίσταντο τευρκικὸν στρατόπεδον καὶ κέντρον ἐνεργείας ὅπερ ἐκεῖθεν μετεφέρθη εἰς Ποταμόν. Τὴν 19 Ἰουλίου αἱ τοῦ τουρκικοῦ στρατοπέδου προφυλακαὶ ἐφθασαν ὑπὸ τὰ ὑψώματα τοῦ Ἀβραμίου καὶ τοῦ Σωτήρος, ἀφοῦ προχωροῦσαι καὶ με φρουρὰς διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης φυλάττουσαι τὰς μετὰ τοῦ Γουβίου καὶ τοῦ Ὑψου συγκοινωνίας των, ἔφερον εἰς Ὑψον, Γουβίον, Ποταμόν καὶ εἰς τινὰ μέρη τοῦ Γύρου καταστροφὴν, ἐνεκα τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι τῶν μερῶν τούτων, ἐλλειπεῖς τῶν μέσων τῆς ἀμύνης, κατέφυγον εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τὸ παρὰ τῇ Παλαιοκαστριτίσῃ φρούριον τοῦ Ἀγίου Ἀγγέλου. Πλὴν τινὲς τῶν ἐγγωρίων, οἱ θαρραλωτέρου, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ Ἑβραῖοι (1), ἀντιμετωπίσαντες τοὺς ἐχθροὺς, μετὰ συνεχεῖς συμπλοκάς, τινὰς μὲν ἐφόνευσαν ἄλλους δ' ἐπλήγωσαν.

(1) Θὰ φανῇ ἴσως παράδοξον ὅτι κατόκουν τότε εἰς Ποταμόν ὁλίγοι Ἑβραῖοι. Μάλιστα δὲ ὑπῆρχεν ἐκεῖ ἑκαταλαι, συνοικία ὁνομαζομένη καὶ Ἑβραϊκὴ, ἣν βλέπομεν ἀναγερομένην εἰς τινα συμβολαία τῆς ἐκείνου ἐκείνης ἐποχῆς.

Ὁ Στρατάρχης ἀπέστειλε τότε 400 Ἕλληνας μετὰ λόχου Σκλαβούνων οἵτινες καίπερ γενναίως ἀντισταθέντες, ἐν τέλει ἀπεκρούσθησαν παρὰ 200 ἰππέων.

Τὴν 20 Ἰουλίου οἱ Τούρκοι ἱδρυσαν πυροβολοστάσια ἐπὶ τοῦ λόφου τῶν Ἑλαιῶνων (Ὀλιβέτου), ἄνωθεν τοῦ Μανδουκίου. Τὴν 21 κατελήφθη ὑπὸ τῶν ἐχθρικῶν προφυλακῶν, ἐκτὸς τοῦ εἰς Μανδούκιον ἄνω-τέρω λόφου, καὶ ἡ Γαρίτζα, μετ' ἐπανειλημμένους πυροβολισμούς ἀνταλλασσομένους πρὸς τοὺς τῶν ἡμετέρων. Πλοῖα δὲ τινὰ τοῦ Ἐνετι-κοῦ στόλου περηνώχλουν αὐτάς (1). Ἐν τέλει ὁ Σερασκιέρης στρατοπε-δεύσας εἰς Ποταμόν καὶ τὴν παράλληλον τῶν προφυλακῶν αὐτοῦ ἐκ-τείνας ἕως εἰς Κεφαλομάνδουκον, ἐστήσεν ἐκεῖ 5 μεγάλα πυροβόλα, τῶν ὁποίων αἱ βολαὶ ἐπαισθητῶς παρέβλαπτον μὲν τὸν ἡγχυροβολημένον μεταξὺ νέου φρουρίου καὶ Βίδου Ἐνετικὸν στόλον, ἀναγκασθέντα ἐν τέλει ν' ἀποσυρθῇ, προσέβαλον δὲ καιρίως τὴν πόλιν, τὴν δεξιὰν πτέρυ-γα τοῦ νέου φρουρίου μετὰ τοῦ παραλίου αὐτοῦ περιφράγματος, τὴν Κορακοφωλεάν, τὴν Πούνταν Περπέτουαν καὶ τὸν Σκάρπωνα, οὕτως ὥστε εἰς ἅπαντα τὰ μέρη ταῦτα σπουδαῖαι ἐπηνέγκοντο βλάβαι. Τὴν 29 Ἰουλίου οἱ πολέμιοι εἰσβαλόντες εἰς τὸ προάστειον Μανδουκίου ἐ-

(1) Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἔφθασεν ὁ συμμαχικὸς στόλος τῆς Μελίτης ἀποτελούμενος ἀπὸ 4 ρῆας (ναυὶ)· μετὰ δὲ παρέλουντι δύο ἡμερῶν ἀφίχθησαν τέσσαρες ρῆες καὶ τέσσαρες γαλέαι Παπι-καὶ, 2 πλοῖα τῆς Γενόβας, τρία τῆς Τοσκάνης καὶ μοῖρα ἐκ πέντε κατέρρων τοῦ Ἰσπανικοῦ στόλου, ὅστις ἐν συνόλῳ συνέκειτο ἐξ ἑν-δεκα μεγάλων κατέρρων, τῶν λοιπῶν ἐξ αὐτῶν φθασάντων ὁμοῦ μὲ τὰ Πορτογαλλικὰ πλοῖα κατὰ τὸ τέλος τῆς πολιορκίας. Συνέλα-βον δὲ κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας οἱ Τούρκοι καὶ Ἐνετικὸν πλοῖον ὅπερ ἐκόμιζεν ὅπλα, πολεμικοὺς, 200 στρατιώτας καὶ ἄλλα χρειώ-δη τοῦ πολέμου.

βιάσθησαν ὑπὸ τῶν Ἐνετῶν νὰ ἐξέλθωσιν. Ἄλλ' ἐκείνους ἐπανερχο-μένους μετὰ περισσοτέρας δυνάμεως πεζῶν καὶ ἰππέων καὶ διατρέχον-τας τὴν ὑπὸ τὸν βουνὸν Ἀδράμη κοιλιάδα, συνήντησε καὶ καρτερῶς ἀν-ἀντέκρουσε σῶμα ἐμπροσθοφυλακῆς ἐξ ἐγχωρίων, ὑποστηριζόμενον παρὰ 400 Σκλαβούνων ὑπὸ τὸν Συνταγματάρχην Σάλαν. Ἐπιπεσόντων δὲ κατ' αὐτῶν μετ' ἀλαλαγμῶν καὶ ὁρμῆς ἀπάντων τούτων, τέλος ἐξε-διώχθησαν παντελῶς τραπέντες εἰς φυγὴν. Καὶ Τούρκοι μὲν ἐφονεύθησαν πολλοί, ἐκ δὲ τῶν Σκλαβούνων καὶ ἐγχωρίων ἐξ ἑως ἐπτὰ. Ὁ Στρα-τάρχης Σχούλεμβουργ ἐπεμψε τότε τὰς προφυλακὰς του, ἐπὶ τῶν δύο θέσεων Ἀδραμίου καὶ Σωτήρος (1) καὶ εἰσέλας τέσσαρα μὲν τηλε-βόλα εἰς τὴν μίαν, δύο δὲ εἰς τὴν ἄλλην, καὶ τὰς ἀναβάσεις τῶν βου-νῶν περιφράξας, ἐθήκεν εἰς τὰς ὑπονόμους (μίνας), βομβίδας καὶ ἄλλα ἐμπρηστικά. Καταλαβὼν δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ προαστείου Σαρόρό-κου καὶ ταύτην ὀχυρώσας μὲ 2 μεγάλα πυροβόλα, ὅπως καλλίτερον ὑποστηρίξων τὰ δύο ἐκεῖνα ὑψώματα, ἐξασφαλίσῃ τοὺς πρόποδας αὐ-τῶν, κατάρθρωσε νὰ σχηματίσῃ παράλληλον ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μέρους τῆς θαλάσσης ἕως τοῦ ἄλλου, ἀπέναντι τῶν ἐξωτερικῶν ἔργων τῆς πό-λεως. Καὶ ταῦτα μέχρι τῆς 1 καὶ 2 Αὐγούστου ἔ. π. ὅτε οἱ Τούρκοι φανέντες περιχαρακωμένοι κατὰ τὸ Κεφαλομάνδουκον καὶ τοὺς πλη-σίον καὶ περίξ λόφους, καὶ προφυλακτικῶς κατελθόντες εἰς τὰ πε-δινὰ μέρη, προσεπάθουν ἐν καιρῷ νυκτός νὰ ἐπεκτείνωσι τὴν παράλ-ληλον καὶ τὰς ἄλλας αὐτῶν ὁφιοειδεῖς γραμμάς, ὅπως πλησιάζ-ζοντες τοὺς δύο βουνούς ἐφορμήσωσι κατ' αὐτῶν. Τέλος ἐκτείναντες τὴν παράλληλόν των ἀπὸ τοῦ ἄκρου τοῦ Μανδουκίου ἕως τοῦ πρὸς τὰς ἀλυκὰς ἄκρου τῆς Γαρίτζης, τρεῖς ἐφόρμησαν κατὰ τῶν βουνῶν,

(1) Δηλαδή, τὸ τοῦ Πατοκράτορος, ἢ ἄλλως τοῦ Σωτήρος, ὑψη-λὸν μέρος ἐπὶ τοῦ ἑσπέρου ὑπάρχοντι αἱ σωφρονιστικαὶ φυλακαὶ καὶ τὸ **ΠΑΤΟΚΡΑΤΕΙΟΝ**
 τὸ **ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ**
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΟΥ

τοῦ Ἀβραμίου ἀμυνομένου ὑπὸ 300 Ἰταλῶν, Γερμανῶν καὶ Σκλαβούων, τοῦ Σωτῆρος ὑποστηριζομένου ἐκ 200, καὶ τοῦ εἰς Σαρρόκον ὑψώματος ἀμυνομένου ὑπὸ 100, πλὴν ἐπικουρικοῦ τινος σώματος ἐκ 250 Γρανατιέρων, ὅπισθεν τοῦ Ἀβραμίου ὑπὸ τοῦ Στρατάρχου τοποθετηθέντος, ἀπάντων δὲ σπανιζόντων τροφῶν. Ἐν τούτοις οἱ Τοῦρκοι θέσαντες κανονοστοιχίαν εἰς τὸ πλησίον τοῦ βουνοῦ Ἀβραμίου ὑψώμα, σφοδρότερον παρέδραπτον τὰ ὑπὸ τοῦ ἐνετικοῦ στρατοῦ κατεχόμενα μέρη καὶ ἰδίως τὴν σφῆνα τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου, εἰς τρόπον ὥστε ἐπικρατήσαντες τῶν Ἑνετῶν, ἠνάγκασαν τούτους ν' ἀποσυρῶσιν εἰσχωρήσαντες εἰς τὰ πλείω μέρη τοῦ Μανδουκίου. Μολονότι δὲ ὁ Στρατάρχης ἔστησεν ἐπὶ τοῦ ὄρους Σωτῆρος 2 τηλεβόλα, καὶ ἐκ τῶν ἐνόντων προσπαθῶν ν' ἀναπληρώσῃ τὴν ἑλλειψιν τῶν στρατιωτῶν διὰ τε τῶν ἐγγχωρίων καὶ τῶν πληρωμάτων τοῦ στόλου ἀπεβίβασεν εἰς τὴν ξηρὰν καὶ 300, οὓς πολλαχοῦ ἐτοποθέτησε, πέμψας καὶ εἰς τὸν Σαρρόκον ἐπικουρίαν ἐκ 200 ἀνδρῶν, δὲν ἡδυνήθη νὰ ἐκδιώξῃ τοὺς ἐχθροὺς ὧν τὰς συνεχεῖς ἐπιθέσεις γενναιότατα ἀντέκρουε, καὶ οὔτινες τὴν 3 Αὐγούστου κατέλαβον τὴν Γαρίτζαν, τὸν Σαρρόκον καὶ τὸ Μανδούκιον.

Κατ' αὐτὴν ταύτην τὴν ἡμέραν 12,000 Γιανίτζαροι καὶ Σπαχίδες μετὰ κραυγῶν καὶ μεγάλῃς ὀρμῇς ἐπιπεσόντες κατὰ τῆς ἀδυνατοῦ ἐνετικῆς στρατιᾶς, μετὰ σφοδρὰν καὶ μανιώδη πάλην, ἥτις διήρκεσεν ἐφ' ἡμίσειαν ὥραν, ἐξεδίωξαν αὐτὴν ἐκ τοῦ ὄρους Ἀβράμη καὶ τοῦ ὄρους τοῦ Σωτῆρος ὅπου οἱ φρουροῦντες Γερμανοὶ δειλῶς ἐγκατέλειψαν φυγόντες. Εἰς τὴν πάλην ταύτην ἐφονεύθησαν μὲν 60 ἐκ τοῦ ἡρωϊκώτατος ἀντισταθέντος στρατοῦ τῆς Ἑνετίας, μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ ὁ ἀνδρεῖος Συνταγματάρχης Μαΐνας, ὅστις μετὰ τοῦ Κομπάτη καὶ 300 εὐόπλων ἀνδρῶν, εἶχεν ἀποβιβάσθῃ ἐκ τῶν πλοίων, ἐπληρώθησαν δὲ πλείστοι. Σπουδαιότατος ζημίας ὑπέστησαν οἱ Τοῦρκοι ἐκ τοῦ συνεχοῦς καὶ ζωηροῦ πυρός τῶν ἀντιθέτων καὶ ἰδίως ἐκ

τῆς ἀναφλέξεως μερικῶν ὑπονόμων τὰς ὁποίας οὗτοι φεύγοντες ἤναψαν. Πλείστοι δὲ ἐγγχωριοὶ λαβόντες μέρος εἰς τὴν ἀντίκρουσιν τῶν τριῶν ἀρχικῶν τῶν ἐχθρῶν ἐφορμήσεων καὶ τῆς τελευταίας ταύτης, διεκρίθησαν (1). Μεταξὺ αὐτῶν διάφορα πιστοποιητικὰ τῶν ἀρχηγῶν τοῦ ἐνετικοῦ στρατοῦ καὶ στόλου, Λορεδάνου, Δα-Ρίβα, Δαμόσου, Πιζάνη, Ἀλδερμαν, Κομπάτη, Σόρα καὶ αὐτοῦ ἐτι τοῦ Στρατάρχου, ἀναφέρουσι τοὺς ἀδελφοὺς Γεώργιον καὶ Ἰωάννην Σκορδύλας μὲ ἀρετὴν ἀκολουθίαν ἀνδρῶν ἰδίοις ἀναλώμασιν ὁπλισθέντων καὶ συντηρηθέντων, Κόμ. Βίκτορα Καποδίστριαν (ἐκ τοῦ κλάδου τῆς οἰκογ. τοῦ Κυβερνήτου) μὲ ἀκολουθίαν 50 ἀνδρῶν, Φραγκίσκον Καποδίστριαν, Χριστόδουλον Λουκάνην μὲ ἀκολουθίαν ἱκανὴν (ὅστις ἐπληρώθη κατὰ τὸ μέτωπον), Συμεῶνα Μπούαν καὶ Σπυρίδωνα υἱὸν του, Ἀλοΐσιον Μπενεβίτην (μὲ ἀκολουθίαν 200 ἀνδρῶν), ὅστις εἶχε διασώσει ἐν ἔτει 1657 τὴν Πάργαν ἧς ἦτο πολιτικός καὶ στρατιωτικός Διοικητὴς καὶ Πέτρον Μιχαήλ (μετὰ τοῦ υἱοῦ του, τοῦ ἀνεψιοῦ του πληρωθέντος καὶ τοῦ ἐξαδέλφου του φονευθέντος).

Οἱ Τοῦρκοι, διαρκούντος τοῦ πυρός τῶν ἀντιθέτων, τὰς μὲν κυριευθεῖσας θέσεις ὀχυρώσαντες, τὴν δὲ παράλληλον αὐτῶν διπλὴν ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἕως τοῦ ἄλλου βουνοῦ σχηματίσαντες, προητοιμαζόντο εἰς τὴν κυρίαν κατὰ τῶν ἐξωτερικῶν προτειχισμάτων τοῦ Νέου φρουρίου ἐπιθέσιν. Διὸ ὁ Στρατάρχης ἐξησφάλισεν ὅλας τὰς περὶ τὴν τὰφρον γωνίας καὶ τὰς ἄκρας τῆς πόρτας Ῥαϊμόνδου, δι' ὅπλων, λίθων, καὶ στρατοῦ, διασκέψας ὑπονόμους καὶ λακώματα συγκοινωνοῦντα μὲ τοὺς ἐξω διαδρόμους. Ἐνίσχυσε μὲ 200 ἐκλεκτοὺς Κερκυραίους τὸν Σκάρπωνα, ἀφοῦ ὥπλισε καὶ διώρισε νὰ ὑφωθῶσι περικύρματα (tagliate) ὅπως προφυλάττηται ἡ ἐφοδος καὶ διέταξε τὸν ὑποταγματάρχην τοῦ πυροβολικοῦ Σόραν, ὅπως παρασκευάσῃ καὶ ἔχῃ ἐτοιματὰ χρειώδη, πυροτεχνήματα, πεφυρακτωμένας σφαίρας, γρανάτας κλπ.

Δὲν προέβαινον ἤδη οἱ Τούρκοι εἰς γενικὴν ἔφοδον, ἀλλὰ προσέβαλλον διὰ πυροβολισμῶν ἀπαύστων τὰ τείχη καὶ ἰδίως τὸν Σκάρπωνα, παρηνώχλουν τὴν Τάφρον καὶ πρὸς ταῦτα ἐπλησίαζον τὴν νέαν αὐτῶν διπλὴν παράλληλον, τὴν ὁποίαν ἐπέξετεινον ἀπὸ τοῦ ἐνὸς τῆς θαλάσσης μέρους ἕως τοῦ ἄλλου, προσπαθοῦντες νὰ παραβλάπτωσι, διὰ τῶν τηλεβόλων τῶν βουνῶν, τὰ εἰς Μανδούκιον φρουροῦντα καὶ ἀπαύστως παρενοχλοῦντα τοὺς βουνούς δύο ἐνετικὰ κάτεργα. Ἐν τούτοις ὁ Στρατάρχης τοποθετήσας στρατιωτικούς τινας σταθμούς καὶ σκοπούς, ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς ὑποταγματάρχας Γέγγερ καὶ Σάλαν τὴν ἐπ' αὐτῶν ἐπαγρύπνησιν, αὐτὸς συνεχῶς ἐποφθαλμιῶν τὰ γενόμενα ὑπὸ τὸ διαρκές ἐχθρικὸν πῦρ, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον σταθμὸν ποιήσας τότε τὴν Βασιλικὴν Πύλιν.

Τῇ 4 Αὐγούστου ἔ. π. ὁ Ἐνετικὸς στόλος ἀπεπειράθη νὰ προσβάλῃ τὸν Τουρκικὸν ἄλλ' ἠμποδίσθη ὑπὸ τοῦ σφοδρῶς πνέοντος ἐναντίου ἀνέμου. Αἱ κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας (4-5 Αὐγούστου) ἀφίχθῃσαι εἰς τὸ ἐνετικὸν στρατόπεδον νάει ἐκ 1,500 στρατιωτῶν (ἐξ ὧν οἱ 300 ἀσθενεῖς), καὶ 50 Παργίων ἐπικουρίαι, ἐνεθάρρουν ἐπὶ τοσοῦτον τὸν Στρατάρχην Σχούλεμβουργ, ὥστε ἀπεφάσισε γενικὴν νὰ ἐπιχειρήσῃ ἔφοδον κατὰ τῶν πολεμίων. Ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ (τῇ 5 Αὐγούστου) ὁ Σερασκιέρης ἀπέστειλε διὰ τινος τῶν ἑαυτοῦ διερμηνέων ἐπιστολὴν πρὸς τὸν ἐνετὸν Γενικὸν προβλεπτὴν Ἀντώνιον Λορεδάνον, δι' ἧς παρεκίνει αὐτὸν νὰ τῷ παραδώσῃ τὰ φρούρια. Ληθθεῖσης τῆς ἐπιστολῆς, κατάλληλον ἐκρίθη, ὅπως δοθῇ τῷ ἐπιστείλαντι ἡ ἀρμόζουσα ἀπάντησις προφορικῶς, ὡς καὶ ἐγένετο, ἐπιταγέντος ἐνὸς τῶν ὑπασπιστῶν τοῦ Γενικοῦ Προβλεπτοῦ, ἀκολουθουμένου ὑπὸ τινος διερμηνέως, νὰ γνωστοποιήσῃ εἰς τὸν Σερασκιέρην Καρᾶ Μουσταφᾶν, ὅτι Φρούρια ὡς τὰ Κερκυραϊκὰ δὲν παραδίδονται μὲ ἀπειλὰς, καὶ ὅτι ὀφείλουσιν οἱ Χριστιανοὶ νὰ κυλισθῶσιν εἰς τὸ αἷμα πρὶν ἢ τὰ παραδώσωσιν. «Ἐκ δὲ τῶν ὁμολογιῶν τοῦ διερμηνέως πρὸς τοὺς Ἐνετοὺς

ἀρχηγούς, ἔμαθον οὗτοι, ὅτι τὸ εἰς τὴν κοιλάδα τῶν βουνῶν τοῦ Ἀβράμη καὶ τοῦ Σωτῆρος Τουρκικὸν στρατόπεδον, ἀπετελείτο ἐκ 1000 ἰππέων καὶ 20,000 πεζῶν. Ἦδη οἱ Τούρκοι καταβάντες ἐκ τῶν βουνῶν τοῦ Ἀβράμη καὶ τοῦ Σωτῆρος καὶ ὀπίσω αὐτῶν ἀφῆσαντες τὸ τῆς Ἀγίας Ἰουστίνης νοσοκομεῖον, καὶ νέαν σχηματίσαντες παράλληλον περιχαρὰ κώματος γραμμὴν, κατέλαβον ἅπαντα τὰ πρὸς τὴν Βασιλικὴν πύλιν καὶ τὴν πύλιν Ῥαϊμόνδου οἰκήματα, ἅτινα διαταγῇ τοῦ Στρατάρχου οἱ ἡμέτεροι ἔκαιον, κλείσαντες καὶ τὰ ἄκρα τοῦ Φρουρίου. Ἐπιτιθέμενοι δὲ καὶ ῥίπτοντες γρανάτας — αἵτινες ἦσαν δύο ἐνετικὰς ὑπονόμους ἐκτιναξάσας κατ' αὐτῶν βροχὴν λίθων — ἔφθασαν ἐκ τοῦ ἐνὸς μὲν μέρους ἕως τῆς Κορακοφωλεᾶς, ἐκ τοῦ ἐτέρου δὲ ἕως κάτωθεν τοῦ Σκάρπωνος καὶ τοῦ κατὰ τὸν Ἅγιον Ἀντώνιον κέρατος. Συγκρούσεως δ' ἐπελθούσης τότε μεταξύ Τούρκων καὶ Χριστιανῶν, ἐφονεύθησαν ἐκ τῶν τελευταίων τούτων 42. Ταύτης δ' ἐν καιρῷ νυκτὸς ἐπαναληφθεῖσης μετὰ μείζονος ἐπιτάσεως, ἀπωλέσθησαν ἐκ τῶν Χριστιανῶν 500 καὶ 30 ἀνδρεῖοι ἀξιωματικοί. Καὶ τοιαῦτα τὰ ἀπὸ τῆς 5 ἕως τῆς 7.ης Αὐγούστου συμβάντα. Ὅθεν ὁ Στρατάρχης λαβὼν πάντα τὰ πρὸς τὴν μελετωμένην κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐξοδὸν τοῦ ἀρμόζοντα μέτρα, ἀνέμενε τὴν κατάλληλον εὐκαιρίαν.

Μικν ὥραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον τῆς 7.ης πρὸς τὴν 8.ην Αὐγούστου ἔ. π. ἐξελθόντες ἐκ μὲν τῆς θύρας τοῦ Σκάρπωνος 200 Γερμανοὶ καὶ 200 Σκλαβοῦνοι, ἐκ δὲ τῆς Βασιλικῆς Πύλης καὶ τῆς Πύλης Ῥαϊμόνδου ἕτεροι 400, (τὴν ἐνίσχυσιν ἔχοντες καὶ ἄλλων ἔτι 200) ἐν ὧν 800 (πλὴν τῆς ἐνίσχύσεως) καὶ μετ' ἀπεριγράφτου γενναϊότητος ἐφορμήσαντες κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ἀπώθησαν αὐτοὺς ἐκ τῶν οἰκείων περιχαρὰ κώματων, ἕως εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Ἀβράμη, καὶ κατέλαβον τὰ παρ' αὐτῶν κατεχόμενα μέρη. Ἐφορμούντων δὲ τούτων, ἀδιάκοπον καὶ ζωηρότατον πῦρ ἔβαλλον ἅπασαι αἱ κανονοσοχίαι τοῦ Νέου Φακιοβατιέρος, τὰ πυροβόλα τῶν ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων ἐκον-

σίως προσδραμόντων καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς δημοσίας δαπάνης πολεμούντων ἐγχωρίων, καὶ δύο σειρῶν κατέργων, τῆς μὲν ἡγυροβολημένης εἰς Μανδουκίον, τῆς δὲ πρὸς τὴν Γαρίτζαν. Τὴν γενικὴν χαρὰν, διὰ τὴν νίκην ἣτις ἐπεφυλάσσετο εἰς τὰ Χριστιανικὰ ὄπλα, μετέβαλεν αἴφνης εἰς ὑπερβολικὴν θλίψιν, ἀπείσιον συμβᾶν ὅπερ ἠκολούθησε τότε. Οἱ Γερμανοὶ, οἵτινες κατόπιν τῶν Σκλαβούνων ἤρχοντο ὡς ἐπικουρικὸν σῶμα, ἔνεκα τοῦ σκότους τῆς νυκτός, τοῦ θάμβους τοῦ καπνοῦ καὶ τοῦ γενικοῦ ἀλαλαγμοῦ, ἀπατηθέντες ἐξέλαβον τοὺς τελευταίους τούτους ἀντὶ τῶν ἐχθρῶν καὶ ἐξ αὐτῶν, οὓς προσέβαλον ἐκ τῶν πλευρῶν, ἐθανάτωσαν 200 ἐκτὸς ἄλλων 60 στρατιωτῶν φονευθέντων κατὰ τὴν ἐμφύρμησιν. Ἡ ἐξοδος αὕτη ὀλιγώτερον τῶν Ἑνετῶν ζημιώσασα τοὺς Τούρκους, παρεκίνησε τοὺς νὰ ἐπιχειρήσωσι νέας πεισματωδεστεράς ἐχθροπραξίας. Διὸ ἐτοιμαζόμενοι εἰς γενικὴν τινὰ καὶ ἀποφασιστικωτέραν, οὕτως εἰπεῖν, ἔφοδον, καὶ ἕτερον ἀπεβίβασαν στρατὸν, βέβαιοι ὄντες, ὅτι καίριον ἦθελον ἐπενέγκει κατὰ τῆς Χριστιανωσύνης τραῦμα. Περὶ τὸ λυκαυγὲς λοιπὸν τῆς 8 Αὐγούστου ἔ. π. (19 ἰδίου ἔ. ν.) οἱ Τούρκοι λυσσώδως ἀλαλάζοντες, μετὰ τὸσαύτης ὁρμῆς ἐπέπεσον κατὰ τῶν ἐξωτερικῶν ἔργων τῶν Φρουρίων, ὥστε μ' ὅλον τὸ ἀδιάκοπον καὶ ζωηρὸν πῦρ τῶν Χριστιανῶν ἐξ ὅλων τῶν μερῶν, τρέψαντες εἰς φυγὴν τοὺς φυγομάχους καὶ ἀδεξίους Γερμανοὺς ἐκ τῶν πρώτων ἀμυντικῶν θέσεών των, καὶ ἀπωθήσαντες ἐκ τῆς Περεπέτουας, τῆς Κορακοφωλεᾶς καὶ τοῦ Σκάρπωνος τοὺς Ἑνετοὺς καὶ τοὺς Σκλαβούνους ἀποσυρθέντας τῶν ὀχυρωμάτων τῆς πόλεως καὶ τοῦ νέου Φρουρίου μέχρι Σπηλαιάς, κατέστρεψαν τὰ δρύφακτα καὶ μὲ τὰς σημητάρας, τὰ γιγατᾶνια καὶ τοὺς πελέκει, διαβάντες τὴν τάφρον, ἐκυρίευσαν τὸ ἐμπροσθεν ἀμυντήριον τοῦ κυρτοῦ ὀχυρώματος τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου. Ὑποχωρητικῶς μὲν, ἀλλὰ γενναίως οἱ Ἑνετοὶ, μετὰ τῶν τὰ ὑποσηρίγματα ἀμυνομένων ἐγχωρίων, ἀντέκρουσαν τοὺς ἐχθροὺς ὑπερβαίνοντας αὐτοὺς κατὰ χιλιάδας. Οἱ Τούρκοι ἀναβάντες εἰς τὸν Σκάρπωνα, ἐστήσαν ἐπ' αὐ-

τοῦ ἐπέκεινα τῶν 50 σημαίων καὶ ἐσπευδον ὁρμητικώτατα ν' ἀναβῶσιν ἐκείθεν μὲ κλίμακας, σχοινία καὶ μηχανάς διὰ τῶν χαμηλῶν γωνιῶν εἰς τὸ Νέον Φρούριον, ὅπερ, ἔνεκα τῆς στρατιωτικῆς λειψανδρίας μεῖναν τότε μὲ μόνους 60 φρουροὺς, ἐδέησε νὰ ἐνισχυθῇ διὰ τῆς ἀποστολῆς τῶν πληρωμάτων τοῦ στόλου καὶ πλείστων Κερκυραίων. Γενναίως δὲ ὑπερήσπισαν τοῦτο οἱ ἐκεῖ ἀποσταλέντες μετὰ τῶν ὑπ' αὐτοὺς πληρωμάτων τῶν σχετικῶν πλοίων, Λούκιος Δα-Ρίβας Ἑνετὸς καὶ Κόμης Γεώργιος Θεοτόκης, ἀρχηγὸς ἀκολουθίας ἐξ ἐπέκεινα τῶν 200 ἀνδρῶν, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ ἡμίσεις ἦσαν ἐκ τοῦ ἰδιωτικοῦ κατέργου του καὶ πρ' αὐτοῦ συνετηροῦντο, οἱ δὲ λοιποὶ ἐκ τοῦ κατέργου τῆς Κερκυραϊκῆς Κοινοτήτος τὸ ὅποιον αὐτὸς οὗτος ἐκυβέρνηα. Ἐδραμον δ' ἐκεῖ τότε καὶ πολεμήσαντες διεκρίθησαν ἐπίσης, οἱ Ἀντώνιος Ἰωάννης Γοέμης ἀντισυνταγματάρχης τῶν ὑπερθαλασσίων, Βίκτωρ καὶ Δημήτριος αὐτάδελφοι Χαλικιόπουλοι, Ματθαῖος Ἀργαλιᾶς ἐκατόνταρχος Γαστουρίου, καὶ ἄλλοι οὐκ ὀλίγοι. Οὐδέποτε εὐρέθησαν τὰ Χριστιανικὰ ὄπλα εἰς μεγαλύτερον κίνδυνον ἀπέναντι τῶν Ὀθωμανῶν. Οἱ ἀλαλαγμοὶ τῶν ἐφορμησάντων Μωαμεθανῶν, ὧν ὁ ἀριθμὸς ὑπερέβαινε βεβαίως τοὺς 12000 ἄνδρας ἐξ ὧν καὶ πολλοὶ ἵπποι, οἱ τυμπανισμοὶ καὶ τὰ σαλπίσματα, οἱ θόρυβοι τῶν ἵππων, οἱ κρότοι τῶν ἐκπυρσοκροτούντων ὄπλων, τηλεβόλων καὶ βομβίδων, οἱ κτύποι τῶν πελέκειν οἵτινες κατεσύντριβον δρύφακτα καὶ θύρας, καθίσανον φρικτὸν καὶ ἀλγεινὸν τὸ θέαμα καὶ ἐπέφερον ἀπελπισίαν καὶ τρόμον. Ἱερεῖς καὶ λαῖκοι, Εὐγενεῖς καὶ ἄστοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, πάντες σπεύδουσιν ἵνα συνδράμωσι τὴν κινδυνεύουσαν πατρίδα. Καὶ αὐτοὶ οἱ Ἰσραηλῖται ἔρριπτον κατὰ τῶν ἐφορμούντων ἐχθρῶν ζέον ἔλαιον. Ἐξ ἀπάντων δὲ τούτων ἄλλοι μὲν συνέδραμον διὰ τῶν ὄπλων, ἄλλοι δὲ μεταφέροντες καὶ περιποιούμενοι τοὺς πληγωμένους, καὶ ἄλλοι μετακομίζοντες ὄπλα, πολεμοφόδια, ἐμπρηστικὰς ὕλας καὶ τροφὰς εἰς τοὺς μαχομένους. Εἰς τοσοῦτον κίνδυνον, θαρραλέως ῥίπτονται ὅτε Στρατάρχης καὶ οἱ λοιποὶ Ἑνετοὶ στρατιῶται, ἑκείνοι οὐκ ἐπὶ ἰσχυματικοί, ἐμψυχώνοντες τὰ ἀκολουθοῦντα

αὐτοὺς πλήθη. Ἐπιταγὴ τοῦ Στρατάρχου, νέα στρατιωτικὰ σώματα ἐξ ἄλλων τοῦ φρουρίου μερῶν ἄτινα ἕως τότε διέμενον ἀπρόσβλητα, ἐνίσχυσαντα τοὺς ἀμυνομένους, μάτην ἐπιπίπτουσι κατὰ τῶν ἐχθρῶν, στίφη τῶν ὁποίων ἀτρομήτως καὶ πάλιν ῥιφθέντα ἐπὶ 600 χριστιανῶν μαχομένων ἐπὶ τῆς Σκεπαστῆς ὁδοῦ, ἔτρεψαν τούτους εἰς φυγὴν. Οὗτοι δὲ φεύγοντες ἤναψαν τὰς ὑπονόμους, αἵτινες πολυτρόπως ἔβλαψαν τοὺς ἐπιτιθεμένους Τούρκους, καὶ ἐσώθησαν εἰς τὴν κυρίαν Τάφρον.

Ἐν τούτοις, οἱ Τούρκοι προχωροῦντες κυριεύουσιν ὅλην τὴν ὄφρυν τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου καὶ ἀναβαίνουνσι τὸν ἑξωτερικὸν περιβολὸν, ὅπως εἰσέλθωσιν εἰς τὰς ἐνδοτέρας συγκοινωνίας. Ἐμάχοντο δὲ γενναϊότατα ἐκ τοῦ ἀντιχαρᾶκώματος οἱ χριστιανοὶ κατὰ τῶν ἐχθρῶν, οἵτινες εἶχον φθάσει εἰς τὰ ὑποπόδια αὐτοῦ. Ὁ Στρατάρχης Σχούλεμβουργ, ὅπως ἀνακτῇ ὁ Σκάρπων, διατάσσει τὴν ἄμεσον καὶ ταχεῖαν ἐνίσχυσιν τῆς διεφραγμένης τάφρου κατὰ τὸν ἐξ ἐγγυρίων φρουροῦμενον προμαχῶνα Σαραντάρη. Ἐνταῦθα, τρεῖς ἐφορμήσαντες οἱ Τούρκοι, ἀπεκρούσθησαν καρτερικώτατα μεγάλας ὑποστάντες ζημίας. Κατὰ δὲ τὰς ἐφορμῆσεις ταύτας, ἐκ τῶν πολεμούντων εἰς τὰ τεῖχη τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, εἰς τὸν προμαχῶνα Σαραντάρη καὶ τὰς ἐπάλξεις εἰς Τρία Πηγὰδια ἐγγυρίων, διεκρίθησαν, οἱ Ἀλοῖσιος Μπενεβίτης, Ἀναστάσιος, Μάστρακας, Πέτρος Μιχαήλ, Ἱερεὺς Σταματέλος Τζουκιᾶς ἐκ Λευκίμμης, μετὰ τῶν ἀδελφῶν του καὶ πλήθους ἀνδρῶν καὶ ἄλλοι πολλοὶ, τὰς ὑπηρεσίας ἐκάστου τῶν ὁποίων ἀναφέρονται εἰς τὸν ἐν τέλει τῆς διηγήσεώς μας ἐπισυνημμένον κατάλογον.

Βλέπων ὁ Στρατάρχης, ὅτι ἡ πάλη αὕτη πλέον τῶν ἐξ ὠρῶν παραιτινομένη, ἡδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ πλήρη καταστροφὴν εἰς τοὺς ὑπ' αὐτὸν ὀλίγους καὶ ἐκ τῶν κόπων καὶ τῆς νηστείας ἤδη ἐξηντημένους στρατιώτας, (διότι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐσπάνιζον καὶ αἱ τροφαί), προπαρεσκευάζετο εἰς τὴν ἐκ τοῦ Σκάρπωνος ἀποδιώξιν τῶν ἐχθρῶν. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον συνήρῳσε τὰς διασκορπισθείσας εἰς τὴν

κυρίαν Τάφρον καὶ τὰς εἰς φυγὴν ἀλλαχοῦ τραπέσας λοιπὰς φρουράς. Διέταξε τὸν μὲν συνταγματάρχην Πάκμορ, ὄν μετὰ τοῦ Δα-Ψίβα, Θεοτόκη καὶ ἄλλων εἶχε πέμψει πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ Νέου Φρουρίου, νὰ ὑποδοθῇ αὐτὸν ἐκεῖθεν εἰς τὴν προτιθεμένην κατὰ τοῦ Σκάρπωνος ἐπίθεσίν του, ῥίπτων σφαίρας, βομβίδας καὶ ἄλλας ἐμπρηστικὰς ὕλας ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν, τοὺς δὲ μηχανικοὺς του, ἵνα διαπεράσῃ τὴν τάφρον μὲ σειρὰν βυτίων, δοκῶν κτλ. ἀπὸ τοῦ προμαχῶνος Σαραντάρη ἕως τοῦ κρυπφύτου Γριμάνη, πρὸς πρόληψιν ἐνδεχομένου κινδύνου καθ' ὃν, ἀπωθούμενου αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, οὗτοι ἤθελον καταβῇ ἵνα προφυλαχθῶσιν εἰς τὴν τάφρον. Ἐκέλευσε τὴν ἐξ ἐγγυρίων φρουρὰν τοῦ προμαχῶνος Σαραντάρη — ἥτις διὰ τοῦ εὐσταθοῦς καὶ ζωηροτάτου πυρὸς αὐτῆς, εἶχεν ἐμποδίσῃ τοὺς ἤδη ἀναβάντας εἰς τὸν Σκάρπωνα Τούρκους, νὰ καταβῶσιν εἰς τὴν τάφρον — ἵνα ὑποστηρίξωσιν αὐτὸν διαρκούσης τῆς πάλης. Ἀφοῦ δὲ ταῦτα πάντα ἐντειλόμενος ὁ Στρατάρχης, ἐπρομηθεύθη ἐκ τῆς πόλεως ἀρκετὰς κλίμακας, προέβη ἕως τοῦ βράχου ἐφ' οὗ κεῖται ὁ Σκάρπων ἀκολουθούμενος ὑπὸ πολυχρίθμου σώματος στρατιωτῶν καὶ πολιτῶν, ὧν προηγεῖτο Ἱερεὺς βασιτάζων σταυρὸν καὶ ἐνθουσιῶν τὰ πλήθη. Ἦδη ἀποπειρώμενος τὴν ἀνάβασιν καὶ ἐπανειλημμένως ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἀποκρουόμενος ἐπανελάμβανε ταύτην, ἕως οὗ ὑποδοθηθεὶς ὑπὸ τοῦ διαρκοῦς καὶ πεισμάτων πυρὸς τῶν Ἑνετικῶν ὀχυρωμάτων καὶ προμαχῶνων καὶ ιδίως τῶν σφαιρῶν τῶν τηλεβόλων, καὶ βομβίδων καὶ τῶν ἐμπρηστικῶν ὕλων τοῦ Νέου Φρουρίου καὶ ὠφελθεὶς ἐκ τῆς πυκνότητος τοῦ καπνοῦ, ἀνέβη τὸν Σκάρπωνα καὶ κατετρόπωσε τοὺς ἐχθροὺς ἐξ ὧν ἄλλοι μὲν κατεκερματίσθησαν ὑπὸ τοῦ πυρὸς καὶ τῶν μαχαίρῶν τῶν Χριστιανῶν, ἄλλοι δὲ κάτω τοῦ Σκάρπωνος ῥιφθέντες ἔμεινον ἢ νεκροὶ ἢ ἡμιθανεῖς, ἢ ἡκρωτηριασμένοι. Κατέστησαν δὲ οἱ Χριστιανοὶ κύριοι πλήθους ὀπλοῦν, ὀπλῶν, πολεμικῶν σκευῶν καὶ ἄλλων ἐφοδίων. Ἡ ἡττα αὕτη τῶν Τούρκων ἐνθάρρυνασε τοὺς Ἑνετοὺς φρουροὺς τῶν λοιπῶν

όχυρωμάτων και προμαχώνων, ένίσχυτε τήν άμυναν αὐτῶν τούτων τῶν μερῶν και ιδίως τῶν δεξιῶν τειχῶν τοῦ Νέου φρουρίου ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐντὸς ὀλίγων ὥρῶν, διεσώθησαν τὸ άμυντήριον τεῖχος τοῦ Ἀγίου Ἀντωνίου (Revellino), ὁ Ἀντίκρημος και αἱ Σκεπασταὶ κρύπτραι (Caponere), αἰσχυρῶς και μετὰ μεγάλης ζημίας άποδιωχθέντων τῶν Τούρκων και ἐξ αὐτοῦ ἔτι τοῦ ὀρμητηρίου (Piazza d'armi) Σαρρόκου και τοῦ ὀρμητηρίου τῶν δύο άμυντηρίων Κορνάρου και Γριμάνη. Ἐκ τῶν λαβόντων μέρος εἰς τὰς αἱματηρὰς συμπλοκάς ταύτας Τούρκων, 4,850 έφονεύθησαν και πλείονες τῶν 5,000 έπληγώθησαν. Χριστιανοὶ έφονεύθησαν μὲν 500, έπληγώθησαν δὲ οὐκ ὀλίγοι.

Μετὰ ταῦτα οἱ Τούρκοι περιχαρακωθέντες, ἤρχισαν πάλιν ἐκ τῶν περιχαρακωμάτων των νὰ κτυπῶσι και παρενοχλῶσι διὰ σφοδρότατου πυρὸς τὰ φρούρια και ιδίως τὸν προμαχῶνα Ἀγίου Ἀθανασίου μετὰ τοῦ άμυντηρίου του και τήν Πύλην Ραϊμόνδου, οὕτως ὥστε έφάνετο, ὅτι προετίθεντο νὰ έπιχειρήσῃσι νέαν κανονικωτέραν έφοδον. Διὸ εἷς τε τὰ άμυντικὰ και τὰ έπιθετικὰ μέσα προπαρασκευασθεῖς ὁ Στρατάρχης, περιέμενεν ἔκτοτε τήν έχθρικὴν έπίθεσιν.

Τὴν νύκτα τῆς 8.ης πρὸς τήν 9.ην Αὐγούστου οἱ έχθροὶ παρατηρήθησαν κινούμενοι πλέον τοῦ συνήθους, εἰς τὸ μέρος τῆς Γαρίτζης· δὲν έφαινόντο ὅμως, ὡς πρότερον, εἰς τὰ περιχαρακώματα και τὰς τάφρους των. Ἀλλὰ τῇ 9 (ἐν ἡμέρᾳ) έφάνησαν πάλιν προχωροῦντες περιχαρακωμένοι και έπιμελούμενοι τῶν κανονοστοιχιῶν των. Ἐνῶ οἱ Τούρκοι έπραττον ταῦτα, τήν ἡμέραν ταύτην (9 Αὐγ.) καθ' ἣν γαλήνιος διηύγαζεν ὁ οὐρανὸς τῆς Κερκύρας, αἴφνης περὶ τήν μεσημβρίαν, σκοτεινὰ νέφη έγείρονται εἰς τὸν ὀρίζοντα με ὀρμητικὸν και φοικαλέον άνεμον, ραγδαισάτῃ βροχῇ μετὰ βροντῶν, άστραπῶν και κεραυνῶν καταπλημμυρεῖ τὰ πάντα και τρομερὰ καὶ λαψ κατασυντρίβει τὰς σκηνὰς και τὰς άποθήκας των. Ἐκ τῶν Τούρκων οἱ μὲν εἰς τὸ ὑπαιθρον έυρεθέντες και μὴ δυνηθέντες νὰ προφυλαχθῶσιν ἀλλήλοῦ, κατέ-

φυγον εἰς τε τοὺς χάνδακκας και τὰ χαρακώματά των πληρωθέντα ὑδάτων, οἱ δὲ πλησίον τῆς θαλάσσης έυρεθέντες και βιαίως σπεύσαντες ἵνα σωθῶσιν εἰς τὰ πλοῖά των, κατεπνίγησαν.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς κακοκρίας, ἐνῶ ὁ Στρατάρχης έφρόντιζε νὰ έξασφαλίσῃ τήν φρουρὰν διὰ τῶν αναγκάων, οἱ πολιορκοῦντες ἤρχισαν τοὺς πυροβολισμοὺς οἵτινες διασταυροῦμενοι μετ' ἐκείνων τῶν πολιορκουμένων, έξηκολούθησαν μέχρι νυκτός.

Τὴν 10 Αὐγούστου ὁ Στρατάρχης και ὅλοι οἱ Ἐνετοὶ άνώτεροι άξιωματικοὶ μένοντες εἰς τήν κυρίαν τάφρον και οἱ στρατιῶται και πολῖται έτοιμοὶ εἰς τὰς θέσεις των, περιέμενον άνυπομόνως τήν στιγμὴν τῆς έχθρικῆς έπιθέσεως. Πλὴν, παρὰ τήν κοινὴν προσδοκίαν, οἱ έχθροὶ έπεχείρησαν νέους πυροβολισμοὺς οἵτινες παύσαντες ἐπὶ τινα χρόνον και πάλιν έπαναληφθέντες, διήρκεσαν ἐφ' ὀλόκληρον σχεδὸν τήν ἡμέραν τῆς 11 μετὰ τὸ πῦρ τῶν ἐναντίων ανταποκρινόμενοι. Ὁ Στρατάρχης μὴ δυνάμενος νὰ έννοήσῃ τί συμβαίνει εἰς τὸ Τουρκικὸν στρατόπεδον, εἰς πλήρη δὲ άνησυχίαν διατελῶν τούτου ένεκα, στέλλει δύο οὐλαμοὺς μετ' άξιωματικῶν πρὸς κατασκόπευσιν. Καὶ ἕνα μὲν ἐξ αὐτῶν έπεμψεν εἰς τὰ έχθρικὰ περιχαρακώματα και τὰς τάφρους, τὸν δὲ ἄλλον ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων. Ὁ τελευταῖος οὗτος οὐλαμὸς προφυλακτικῶς παρατηρήσας πανταχοῦ, δὲν έυρεν εἰμὴ τινὰς Τούρκους κοιμωμένους, οἵτινες έδοκίμασαν νὰ ὑπερασπισθῶσιν έγκαταλειφθέντες παρὰ τῶν λοιπῶν συντρόφων των τραπέντων αἰφνηδίνως εἰς φυγὴν και οἵτινες δὲν έγίνωσκον οὐδ' αὐτοὶ τήν αἰτίαν τῆς αἰφνηδίνης ταύτης φυγῆς τῶν τὸ ὅλον στρατόπεδον άποτελούντων συστρωμάτων των. Ἐξ αἱμαλώτων Τούρκων, τοὺς ὁποίους έφερε τὸ άσπασμα τοῦτο και ἐκ χωρικῶν μετ' ὀλίγον ἐλθόντων εἰς τήν πόλιν, **ἐκκαταβὰ τριῶν** ἦσαν ἡ μεγάλη ταραχὴ και ἡ σύγχυσις μετὰ τὰς ὁποίας οἱ Τούρκοι επεβιάζοντο εἰς τὰ πλοῖά των, ὥστε μεταξύ των έφονεύοντο ὅπως προφθάσῃσι ταχέως τήν ἐκ Κασώπης, Γουβίου

καὶ Ἰψὺν ἐπιβίβασιν ἥτις κατέπνιξεν οὐκ ὀλίγους ἐξ αὐτῶν. Ἐλέγετο δὲ τότε παρ' ἀπάντων, ὡς αἰτία τῆς φυγῆς τῶν Τούρκων καὶ παρ' αὐτῶν τούτων φευγόντων ὁμολογουμένη. ΚΑΛΟΓΗΡΟΣ ὅστις τὴν νύκτα πρὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν εἶχον ἀποφασίσει οὗτοι γενικὴν ἐφοδον, ἐφάνη ἐν νεφέλαις κρατῶν κηρίον καϊόμενον διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς καὶ σταυρὸν διὰ τῆς ἄλλης καὶ ἐπὶ κεφαλῇ ἀναριθμήτων ἀγγέλικων λεγεῶνων, κατεδίδωκεν αὐτοὺς ὁργίλως. Ταύτην δ' ἀναγράφει καὶ ὁ ἐν Κερκύρᾳ διαρκούσης τῆς πολιορκίας εὐρεθεὶς ἀνώνυμος περιηγητής, εἰς τὴν πρὸς τὸν ἀνώνυμον φίλον του ἐπιστολιμαίαν ἔκθεσίν του περὶ τῆς ὑποίας ἐγένετο ἡδὴ λόγος ἐν τοῖς πρόσθεν (1).

Ὁ Στρατάρχης ἀνήγγειλεν εἰς τὸν Γενικὸν Προβλεπτὴν καὶ τοὺς λοιποὺς Ἐνετοὺς Ἀρχηγούς, τὸ αἷσιον τῆς φυγῆς τῶν Τούρκων συμβάν· οὗτοι δὲ ἀμέσως περευθέντες μετὰ πλήθους λαοῦ πάσης, τᾶξως εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θαυματουργοῦ Λειψάνου τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος — οὗτινος ἀντιλήψαι ἐσώθη ἡ νῆσος ἐκ τοῦ ἀπειλοῦντος αὐτὴν κινδύνου — ἠὺχαρίστησαν τὸν Ἅγιον δοξάζοντες τὸν Θεόν. Οἱ Τούρκοι φυγόντες ἐγκατέλειψαν εἰς τὴν νῆσον μέγα μέρος τῆς ἀποσκευῆς των, ἅπειρα πολεμοφόδια, ἵππους καὶ φορτηγὰ ζῶα, πρὸς δὲ τούτοις 72 πεδινὰ καὶ ὀρεινὰ πυροβόλα χάλκινα συμπεριλαμβανομένων ἐξ ὅλων μετὰ τῶν σκευῶν των (2).

(1) Ἐρῶ δὲ ἐφευγεν ὁ Τουρκικὸς στόλος ἐφθαρεν ἡδὴ τὸ λοιπὸν μέρος τοῦ Ἰσπανικοῦ συμμαχικοῦ στόλου, δηλ. 6 μεγάλα κάτεργα, καὶ πολὺ ἀργότερα ὁ Πορτογαλικὸς, ὡς διηγεῖται ὁ ἀνώνυμος περιηγητής. Ὁ δὲ Στρατηγὸς λέγει ὅτι ἐφθασεν οὗτος μετὰ τὴν φυγὴν τῶν Τούρκων ἐκ τοῦ λιμένος.

(2) Πολλὴν ἔφερεν ἄφ' ἐτέρου εἰς τὴν Σερρασκιέρην καὶ τοὺς Τούρκους ταραχὴν, ματαιώσασαν πᾶν περαιτέρω διάδημα αὐτῶν κατὰ τῆς Κερκύρας, ἢ εἰς ἐκείνους ἀφίχθαι ἀπελπιστικῇ εἰδησίᾳ.

Ὁ καὶ τὴν ἀρχηγίαν τῶν κατὰ ξηρὰν ἐνετικῶν δυνάμεων ἔχων τότε Στόλαρχος Ἀνδρέας Πιζάνης, προσήνεγκεν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀγίου μεγάλην ἀργυρὰν λαμπάδα ἀνάθημα τοῦ στόλου. Ἑτεραί δὲ δύο τοιαῦται κανδῆλαι προσηνέχθησαν εἰς τὸν Ἅγιον, μία μὲν ἀνάθημα τῆς Ἐνετικῆς Γερουσίας διὰ τὴν συναρωγὴν αὐτοῦ ἀπαλλαγὴν τῆς νήσου ἐκ τῆς τουρκικῆς ἐπιδρομῆς, ἡ δὲ ἄλλη τῆς Κερκυραϊκῆς Συγκλήτου.

Τεσσαράκοντα ὁκτὼ ἡμέρας ἔμεινον οἱ Τούρκοι εἰς τὴν νῆσον ἐπὶ τῆς μεγάλης καταστροφῆς ἣν ὑπέστη ὁ Ἀλῆ Κουμβουργῆς κατὰ τὴν μάχην τῆς 25 Ἰουλίου 1716 ἔ. π. 5 Αὐγούστου ἔ. ρ. εἰς Πετερ-
baradîr, πόλιν τῆς Οὐγγαρίας ἐπὶ τοῦ Δουναβέως. Εἰς τὴν μάχην ταύτην, ἥτο ἐπὶ κεφαλῇ τοῦ Ἀυστριακοῦ στρατοῦ, ὁ Πρίγκιψ τῆς Σαβόριας Γαριμάρου Εὐγένιος, ὅστις πολεμήσας τότε ἐν ἄρτιον 150 χιλιάδων Τούρκων, (κατ' ἄλλους δὲ 190 χιλιάδ.) κατερίκνησεν αὐτοὺς φορεύσας 20 ἕως 30 χιλιάδας, τὸν Μέγαρ Βεζύρην Ἀλῆ Κουμβουργῆ καὶ τὸν Ἀγᾶ τῶν Γιαννιτζῶων καὶ κυριεύσας 180 χάλκινα πυροβόλα, 50 χιλιάδας σκηνῶν, 2 χιλιάδας καμήλους, τὸ στρατιωτικὸν ταμεῖον καὶ τὴν Γραμματεῖαν (*Cantù Stor. Universale. Τόμ. 17. Ἐκδοσ. Ταυρίνου σελ. 519 καὶ Nuovo Dizionario. Storico, ovvero, Storia in Compendio. Napoli 1792. Τόμ. 10, εἰς λέξιν «Εὐγένιος Σαβαυδίας»*).

Τὴν εἰδησίην τῆς καταστροφῆς ταύτης, ἔμαθον οἱ ἐν Κερκύρᾳ Τούρκοι μικρὸν πρὸ τῆς γενικῆς αὐτῶν ἐφόδου τῆς 19 Αὐγούστου 1716 ἔ. ρ. (δηλ. 8 Αὐγούστου ἔ. π.) ἢ ὀλίγον ἔπειτα. Εἰς δὲ τοὺς Ἐρετοὺς ἀνήγγειλε ταύτην, κατὰ τὸ χειρόγραφον τοῦ ἀνωνύμου περιηγητοῦ (σελ. 108α) κομίζονσα ἐπίσημα ἔγγραφο τῆς Ἐνετικῆς ἀρχιεπισκοπῆς ἐπὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐπὶ τῆς νήσου ὀφθαλμοῦτος (Ὁτταρτορ) προερχομένη καὶ ἐνταῦθα ἀφίχθαισα τῇ πρώτῃ τῆς 11 Αὐγούστου ἔ. π.

δὲ 22 ἡμέρας κατεπολέμησαν τὴν πόλιν καὶ τὰ φρούρια, καὶ ἀπωλέσθησαν ἐκ τε τῶν ἐν τῷ στρατόπέδῳ αὐτῶν ἐνσηψχσῶν ἐπιδημικῶν νόσων καὶ τοῦ πολέμου 15,000. Λέγεται ὅτι μεταξύ τούτων ἦτο καὶ ὁ πάππος τοῦ Ἀλῆ Τεμπελέν Πασσᾶ τῶν Ἰωαννίνων, Μουκτάρ, ὃν τινὲς ὀνομάζοντες Μοῦτζο Χούσαν, θεωροῦσι θεῖον τοῦ αὐτοῦ Πασσᾶ. Χριστιανοὶ δὲ ἀπωλέσθησαν ἐν συνόλῳ 3,000, μεταξύ ξένων στρατιωτῶν, ἐγγυρίων καὶ ἄλλων νησιωτῶν. Οἱ ὑπὸ τὰς σημαίας τῆς Ἑνετικῆς δημοκρατίας τότε πολεμήσαντες στρατιῶται καὶ νικῶνται, δὲν ὑπερέβησαν τὰς 10,000. Διὸ ἡ τότε ἀπολύτρωσις τῆς νήσου, ἦτο ὄντως ἔργον Θείας προνοίας ὁμολογηθὲν παρ' αὐτῶν ἐκείνων τῶν Ἑνετῶν στρατηγῶν καὶ ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῆς φρουρᾶς καὶ τῶν Κερκυραίων ἀπάντων, δραμόντων εἰς τὰ ὅπλα.

Μετὰ τὴν λύσιν τῆς πολιορκίας, ἡ Ἑνετικὴ Γερουσία ἵνα τιμῇ τὸν Σχούλεμβουργ, ἐνετείλατο εἰς τὸν τότε δόκιμον γλύπτην Ἀντώνιον Κορραδίνην ἐξ Ἑσθης—μαθητὴν τοῦ Τέρσια, ἀποδιδῶσαν τὸ 1752 εἰς τὸν ἐν Νεαπόλει οἶκον τοῦ πρίγκηπος Σανσεβερίνου ἔνθα εἰργάζετο—τὴν κατασκευὴν ἀνδριάντος τοῦ περιβοήτου Στρατάρχου ἐκ μαρμάρου Καρράρας. Κατασκευασθεὶς δ' ἐπὶ ἐνεπιγράφου στυλοβάτου ὁ κολοσσαῖος οὗτος ἀνδριᾶς καὶ στηθεὶς τότε ἐντὸς τοῦ παλ. φρουρίου, μετηνέχθη, ἐπὶ τῆς Ἀρμοστείας Νούγεντ, εἰς τὴν δεινρόφυτον πλατεῖαν, παρὰ τῇ ἐξωτερικῇ θύρᾳ τοῦ αὐτοῦ φρουρίου ἔνθα νῦν εὐρίσκεται. Ὁ ἐν λόγῳ ἀνδριᾶς, εἶνε, κατὰ τὰς ἐμολογίας τῶν ἀρμοδίων, ἔργον παραβλητέον πρὸς τοὺς καλλιτέρους τύπους τῆς τέχνης. Παριστάνει δὲ τὸν Στρατάρχην ἐν ἐπιτακτικῇ στάσει, ὄρθιον, ἐστεμμένον τὴν κεφαλὴν διὰ στεφάνου δάφνης, περιβεβλημένον τὴν ποδῆρην Ῥωμαϊκὴν χλαμύδα καὶ θώρακα καὶ διὰ μέν τῆς φρεσίνος βραστάζοντα τὴν στραταρχικὴν ῥάβδον τῆς ἐξουσίας, διὰ δὲ τῆς ἐτέρας στήριζοντα τὴν χλαμύδα του. Ἐπὶ τῆς μιᾶς τοῦ στυλοβάτου πλευρᾶς ὑπάρχουσι γεγλυμμένα λατινιστὶ, τὰ ἑξῆς: ΙΩΑΝΝΗ ΜΑΤΘΙΑ ΚΟΜΗΤΙ ΣΧΟΥΡ.

ΛΕΜΒΟΥΡΓ ΣΤΡΑΤΑΡΧΗ ΤΗΣ ΕΝ ΤΗ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΚΕΡΚΥΡΑΣ ΚΑΤΑ ΓΗΝ ΣΤΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΓΕΝΝΑΙΩ ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΤΗ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ, ΖΩΝΤΙ, Η ΕΝΕΤΙΚΗ ΓΕΡΟΥΣΙΑ—ΤΗ ΙΒ'. ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1716. Πλὴν τούτου, ἡ Γερουσία ἅμα τῇ ἀποδίδωσει τοῦ Στρατάρχου (1747) ἐνετείλατο εἰς τὸν περιώνυμον γλύπτην Ἰωάννην Μαρίαν Μορλάιτερ καὶ τὴν ἐκ μαρμάρου κατασκευὴν τῆς προτομῆς αὐτοῦ, ἥτις εὐρίσκεται ἔτι τοποθετημένη ἐν τοῖς προπυλαίοις τοῦ ἐν Ἑνετῇ περιφῆμου Ναυπηγείου (Arsenale). Ὁ στυλοβάτης τῆς προτομῆς ταύτης φέρει γεγλυμμένα τὰ ἑξῆς, IOHANNI MATHIÆ S. R. I. C. DE SCHULEMBURG SUMMO TERRESTRIVM COPIARVM PRÆFECTO SENATUS PRIDIE IDVS MARTII (14 Μαρτίου) MDCCXLVII (1747). Ἀντημέφθη ὁ Στρατάρχης ὑπὸ τῆς Γερουσίας εὐθὺς μετὰ τὴν λύσιν τῆς πολιορκίας, μὲ ἰσόβιον ἐτήσιαν σύνταξιν ἐκ 5,000 δουκάτων, λαβὼν παρ' αὐτῆς δῶρον καὶ ἀδαμαντοκόλλητον σπάθην. Ἀντήμειψε δὲ ἡ Γερουσία δεόντως καὶ πάντας τοὺς εἰς τὴν διάσωσιν τῆς Κερκύρας συντελέσαντας Ἑνετοὺς στρατιωτικοὺς καὶ λοιποὺς αὐτῆς ὑπηκόους.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ
ΤΩΝ ΕΝ ΤΗ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ
ΔΙΑΚΡΙΘΕΝΤΩΝ ΚΕΡΚΥΡΑΙΩΝ,

Συρταχθείς

τῇ βάσει τῶν εἰς αὐτοὺς τούτους ἀπαρθεόντων πιστοποιητι-
κῶν καὶ ἄλλων ἐγγράφων, ὑπὸ τοῦ Στρατάρχου Σχούλεμ-
βουργ καὶ τῶν κατὰ τὴν πολιορκίαν Ἀρχηγῶν καὶ ἄλλων
ἀξιωματικῶν τοῦ Ἑρετικοῦ στρατοῦ καὶ στόλου, Πιζάνη,
Λορεδάου, Κορνέρ, Δά-Μόστου, Δά-Ρίβα, Ἐρίτζου, Ἀλ-
δεριμαρ, Κομπάτη, Σάλα, Σόρα κτλ.

Συλλεγόντων

ἐκ τε τοῦ Δημ. Ἀρχείου καὶ τῶν ἰδιωτικῶν ἀρχείων
διαφόρων Κερκυραϊκῶν οἰκογενειῶν.

Α

1 (α) Ἀργαλιᾶς Ματθαῖος Ἐκατόν-ταρχος Γασουρίου. Οὗτος, κατὰ
τάς πιστοποιήσεις τῶν Στολάρχου Πιζάνη ἀπὸ 21 Δεκεμ. 1716, Δα-
Μόστου 11 Μαΐου 1717 καὶ Δαρίβα 11 Μαΐου 1717, σωζομένης εἰς
τὸ Δ. Ἀρχεῖον (ἐν τῇ Συλλογῇ Βενεδ. Τριβώλη) διαρκούσης τῆς πο-
λιορκίας ἐκουσίως προσδραμῶν εἰς τὰ ὀχυρώματα τοῦ Νέου φρουρίου,
ἔδωκε δείγματα μεγάλης καρτερίας, μάλιστα δὲ κατὰ τὴν γενικὴν ἐ-
πιθεσιν.

(α) Προσθετέοι εἰς γενικὸν ἄθροισμα, κατ' αὐξοῦσαν τάξιν, πάν-
τες οἱ περιγραφόμενοι μετὰ τῶν ἀνδρῶν τῆς ἀκολουθίας ἐνὸς ἐκά-
στου, ἂν τευχὸν ἔχη τοιαύτην ὁ περιγραφόμενος.

Ἀρόπουλος Παραγιώτης ὃν διόρθου εἰς Μανόπουλον καὶ ἰδὲ εἰς
τὸ ὄνομα Γαϊτάνης.

2 Ἀρκούδιος Βικέντιος π. Ἰωάννου. Τελευταῖος ἐπίτιος τῆς εὐ-
γενοῦς οἰκογενείας Ἀρκούδη οὗτος, συμμετέσχε τῆς ἐν τῷ πορθμῷ
Κερκύρας ναυμαχίας τῆς 8 Ἰουλίου 1716 εὐρισκόμενος εἰς τὸν στό-
λον, ἐνθα ὑπηρετῶν ὡς Ἱατροχειρουργὸς μικρὸν μετὰ τὴν πολιορκίαν
ἀπέθανεν. (Ἐκ σημ. ληφθείσης ἐκ τοῦ Vol. 56 Arg. Diversi ἀπὸ
1757-58 Filz. 20).

3 Ἀρμένης Φραγκῆσκος π. Στάμου προνομιούχος Ποταμοῦ, διε-
κρίθη πολεμῶν νυχθημερόν ἐν τῷ Ν. Φρουρίῳ (Πιστοποιήσεις Δά-Ρίβα
29 Αὐγούστου 1716).

4 Ἀρμένης Ἰερώνυμος προεσὼς Ποταμοῦ, προσέδραμε μὲ ἀκολου-
θίαν ἐξ ἀρκετῶν ἀνδρῶν ἐκ Ποταμοῦ καὶ τῶν πλησίον χωρίων, εἰς διά-
φορα μέρη καὶ διεκρίθη ἐπὶ τοῦ προμαχώνος καὶ τοῦ μεσοτείχου (Cor-
tina) τῆς Πύλης Ραϊμόνδοι γενναίως πολεμῶν. (Πιστοπ. Λορεδάου
6 Ὀκτωβ. 1716) (Ἰδὲ Μουρμούρακη).

5 Ἀρμένης Ἰάκωβος ἐκ Ποταμοῦ, ἐπὶ κεφαλῆς ἄλλων ἀνδρῶν, ἤ-
το διοικητὴς θέσεως ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν τειχῶν τοῦ Νέου Φρουρίου
καὶ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως «Μουράγια». (Ἰδὲ Καρτάνον Νικόλαον).

Β

7 Βούλγαρις Κόμ. Νικόλαος καὶ Κόμ. Βικτωρ Ἱερεὺς καὶ ἐφημέριος
τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος. Κατὰ 13-15 πιστοποιήσεις ὧν
τῶν Προβλεπτῶν καὶ ἀξιωματικῶν μὴ ἐξαίρουμένων καὶ τῶν Σχούλεμ-
βουργ καὶ Πιζάνη, σωζομένης παρὰ τῇ οἰκογεν. Ἱερ. Κ. Βουλγάρως καὶ
ἐκδοθείσας εἰς τὸ βιβλίον, Per la famiglia Bulgari κτλ. Al Taglio
ὁ μὲν πρῶτος μὲ ἀκολουθίαν ἐξ ἀρκετῶν ἐγχωρίων ἡρωικώτατα πολεμῶν,
διεκρίθη εἰς τὸν πόλεμον καὶ ὡς ἄλλων κατὰ τὴν ἀπόβασιν τῶν ἐχθρῶν, καὶ πάλιν

εἰς τὰ ὀχυρώματα Τριῶν πηγαδίων, Σαραντάρη, Σκάρπωνος καὶ Νέου Φρουρίου, ὁ δὲ δεύτερος εἰς τὰ τείχη τῆς πόλεως, ἐμψυχῶν τοὺς πολεμοῦντας. Οὗτος σπουδαίᾳ παρέσχε συνδρομὰς εἰς τὴν μετακόμισιν τοῦ ἀναγκαίου διὰ τὰ ὀχυρωτικά ἔργα ὑλικοῦ καὶ πρὸ τῆς πολιορκίας καὶ διαρκούσης ταύτης, εἰς προφανεῖς κινδύνους ἐκτιθέμενος.

8 *Βουλγαρὸς Κόμ. Πέτρος Σύνδικος*. Ἐκτιθέμενος εἰς τὰ ἐπικινδυνωδέστερα μέρη ἐνεψύχωνε τοὺς πολεμοῦντας ἐγγχωρίους. (Ἰδὲ ἄνω ἐγγράφῃ).

11 *Βλατᾶς Νικόλαος Ἀντισυνταγματάρχης*, ὀπλίσας ἰδίοις ἀνκλώμασι καὶ συντηρήσας καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς πολιορκίας δύο ἄνδρας, ὑπηρετήσε μετ' αὐτῶν εἰς τὸ ἐξ Ἑλλήνων λεβεντῶν καὶ Ἰταλῶν τάγμα τοῦ Ζακυνθίου Συνταγμ. Κό. Φραγγίσκου Ῥώμα, ὅπερ ἐπέβη τῆς νηὸς «Θρίαμβος» κυβερνωμένης ὑπὸ τοῦ Μαρκαντωνίου Διέδου καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην διακριθείσης εἰς τὴν ναυμαχίαν τῆς 8 Ἰουλίου. (Πιστοπ. Διέδου 20 Αὐγούστου 1716—Πιζάνη 12 Ἰανουαρ. 1716, Κορνέρ 20 9βρίου 1716, Λορεδάνου 27 Αὐγ. 1717) (παρὰ οἰκογ. Βλατᾶ).

14 *Βασιλᾶς Ἰερὺς Ἀνδρουτζος* μετὰ τῶν υἱῶν τοῦ Ἱερέως Βεραμόντε καὶ Ἀρσενίου. Οὗτοι ἐκτιθέμενοι διαρκούσης τῆς πολιορκίας εἰς τὰς ἐπικινδυνωδέστερας θέσεις, διεκρίθησαν πολεμοῦντες καὶ ἄλλας σπουδαίας ἐκδουλεύσεις παρέχοντες. Ἐνεκα τούτων ἡ Ἑνετικὴ Γερουσία παρεχώρησεν εἰς αὐτοὺς δικαιώματα ἐπὶ τινῶν γαιῶν εἰς Πέλεα (Δίπλωμα Δουκικὸν καὶ Πιστοποιήσις Σχούλεμβουργ πρωτότυπος 20 Αὐγούστου 1718, σωζόμενα παρὰ Σπ. Βασιλᾶ).

17 *Βαρούχα αὐτάδελφοι Ἰωάννης Ἀντώνιος, καὶ Φραγκῆσκος καὶ Γεώργιος* ἀνεψίος τῶν (νεώτατος) μετ' ἀκολουθίας ἐξ οὐκ ὀλίγων ἄνδρῶν παρ' αὐτῶν ὀπλισθέντων καὶ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς πολιορκίας συντηρηθέντων, διεκρίθησαν γενναίως πολεμοῦντες ἀπ' ἀρχῆς ἕως τέλους αὐτῆς ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν τειχῶν τῶν φρουρίων. (Πιστοποιήσις

Σχούλεμβ. 10 7βρίου 1716 καὶ Λορεδάνου 20 8βρίου 1716 ἐν Τόμ. 57 Arg. Diversi. Δέσμ. 21).

Γ

20 *Γερηματᾶς Ἰάκωβος, Σπυρίδων καὶ Ἀναστάσιος* διεκρίθησαν πολεμοῦντες ἐπὶ τῶν πλοίων. (Ἰδὲ Ἐπιστολὴν Νκυάρχου καὶ Γεν. Καπετ. Πιζάνη 7 Μαΐου 1717 πρὸς τὸν Μοίραρχον (Almirante) Λουδ. Φλαγγίνην καὶ πιστοποιήσιν Πέτρου Βουλγάρεως εἰς Βιβλίον «Per la famiglia Bulgari al Taglio».

30 *Γαϊτάρης Γεωργάκης* διεκρίθη ὁμοῦ μετὰ τοὺς ἐξῆς (ἕκαστος τῶν ὁποίων ἠκολουθεῖτο ὑπὸ πολλῶν ἀνδρῶν) Νικόλαον Καρτάνον πτ. Γεωργίου, Ἀνδρέαν Γιαννιώτην, Φραγκίσκον Τζιγάλαν, Σπυρ. Κονδὸν, Βενέδ. Νόκαν, Παναγιώτην Μινόπουλον καὶ Δημήτριον, Στάμον καὶ Ἰωάννην Καίσαρη, οἵτινες πρῶτοι ἔδραμον, πρὶν ἢ εἰσπλεύσῃ ὁ ἐχθρικός στόλος ἐντὸς τοῦ λιμένος, ὅπως προσφέρωσι τὴν συνδρομὴν τῶν εἰς τὴν πόλιν. Οὗτοι μετὰ τῆς ἀκολουθίας τῶν, συντηρηθείσης καὶ ὀπλισθείσης ἄνευ ἰημοσίας δαπάνης, ἀναδεχθέντες νὰ φυλάξωσι τὴν Πόρταν Ῥαῦμόνδου, ὑπερησπίσθησαν αὐτὴν γενναϊότατα, φονευθέντες ἐκ σφίρας ἐχθρικοῦ τηλεβόλου τοῦ Γιαννιώτου. (Πιστοποιήσις Λορεδάν 20 7βρίου 1716, παρὰ οἰκογ. Μάρκ. Θεοτόκη).

31 *Γιονστινιάρης Κό. Παραγιώτης*. Οὗτος μετὰ ἀκολουθίαν ἐκ πολλῶν χωρικῶν ἔτρεξε πρῶτον εἰς Μπενίτζις διὰ τὴν φρουρήσιν τῶν δεξαμενῶν καὶ Ὑδρομύλων, τὰ ὁποῖα οἱ Τοῦρκοι μάτην προσεπαθούν νὰ καταλάβωσι. Κατόπιν προσδραμὼν εἰς τὰς ἐνετικὰς προφυλακὰς ἡγωνίσθη εἰς ἀπόκρουσιν τῶν τριῶν ἐχθρικῶν ἐφόδων καὶ τέλος εἰς τὰ ἀμυντήρια (Rivellini) καὶ τὴν Περπέτουαν ἔνθα ἐπληρώθη ἐπικινδυνῶς ὑπὸ τηλεβόλου. (Πιστοποιήσις Σχούλεμβουργ 1 10βρίου 1716—Λορεδάν 1 Μαρτ. 1717 παρὰ οἰκογ. Μαντζάρου).

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΛΟΓΗΤΗΣ

ΜΟΥΣΕΙΟΝ

32 Γονέμης 'Ιωάννης 'Αρτάνιος 'Αρτισυνταγμ. ὑπὸ τὸν Συνταγμ. 'Ρεγγίνην ἐπεβιάσθη μετὰ τοῦ ἐξ 'Ελλήνων (ἐν οἷς καὶ Κερκυραῖοι) τάγματός του εἰς τὸ πλοῖον «Λέων Θριαμβεύων» καὶ ἀκολουθήσας ὅλα τὰ κινήματα τοῦ στόλου, μετέσχε τῆς ναυμαχίας τῆς 8.ης 'Ιουλίου, διακριθεὶς ἔτι καὶ ὅτε τὸ πλήρωμα τῆς νῆος ἦς ἐπέβαινε, διατάχθη νὰ ἐνισχύσῃ τὸ Νέον Φρούριον. (Πιστοπ. Πιζάνη 13 Αὐγ. 1716 καὶ 22 Μαΐου 1718 ἐν τε τῷ 'Αρχ. καὶ τοῖς ἐγγρ. οἰκογ. Γονέμης).

33 Γονέμης Δημήτριος ἀδελφὸς τοῦ ἄνω, ἠγωνίσθη ἐκτιθέμενος εἰς τὰ ἐπικινδυνωδέστερα μέρη τοῦ Ν. Φρουρίου. (Οἰκογενειακὰ ἐγγραφα. Εἰς αἴτησιν 'Ιερ. 'Ιακώβου Γονέμη τῇ Γερουσίᾳ, ὅπως διευκολυνθῇ εἰς τὴν ἀνέγερσιν τοῦ εἰς Κονδυλονῆσι ναοῦ).

34 Γουλιέλμος Χριστόδουλος πτ. Νικολάου 'Επιλοχίας, ἤνωσεν ἀριθμὸν ἐγγωρίων καὶ μετὰ τούτων ἀναλώμασιν αὐτοῦ συντηρηθέντων, ἐπιβάς τῆς ὑπὸ τὸν Βῆλθην διοικουμένης γαλέρας, ἔλαβε μέρος εἰς τὴν ναυμαχίαν κατόπιν διατάχθη μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν, νὰ μεταβῇ πρὸς φύλαξιν τῶν ἐν Βενιτζαῖς δεξαμενῶν καὶ ὑδρομύλων, καὶ ἐκεῖ πολλάκις συγκρουσθεὶς μετὰ τῶν τὴν κατάληψιν αὐτῶν πειρωμένων ἐχθρῶν, διεκρίθη ἀποκρούων τούτους. (Πιστοποιήσεις Πιζάνη 26 Αὐγούστου 1716 καὶ 21 'Ιουλίου 1717. 'Αρχεῖον Συλλογὴ Τριβώλη).

35 Δετζόρτζης Λεονάρδος κατὰ πιστοποιήσιν Βίκτορος Δα-Μόστου 20 8βρίου 1717 παρὰ τῇ κληρονομ. τοῦ ἀρτίως ἀποβιώσαντος ὁμω-νύμου ἀπογόνου του εὐρίσκαμένην, ἔκτεθες εἰς ἅπαντας τοὺς διαρκού-σης τῆς πολιορκίας κινδύνους διεκρίθη. Ὡς ὑπογραμματεὺς ἐν τῷ γρα-φεῖῳ τοῦ Γενικοῦ Προβλεπτοῦ ἀν καὶ διαρκῶς κατεγγείνετο εἰς ἐπείγουσας ἔνεκα τῶν περιστάσεων ἐκτάκτους ὑπηρεσίας, ἐξ ἐπλήρου ταύτας ἀμει-σθως. Κατεγγείνετο δὲ εἰς τὴν περιποίησιν τῶν πληγωμένων καὶ τὴν

ταχεῖαν ἀντικατάστασιν νέων ἀνδρῶν εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ καὶ εἰς τὰ πλοῖα.

36 Θεοτόκης 'Αρτάνιος πτ. 'Οκταβιανοῦ εἰς πάντας τοὺς διαρκού-σης τῆς πολιορκίας κινδύνους ὑποβαλὼν ἑαυτὸν προσήνεγκε τῇ ὑ-πηρεσίαν του. ('Εγγρ. Φρ. Κορέρ Γεν. Προβλ. 31 8βρίου 1726 δι' οὗ ἐπετράπη τούτῳ ἡ διὰ τὴν θέσιν Φρουράρχου 'Αγγελοκάστρου ὑποψη-φιότης. Τόμ. 37. Δέσμ. 1 σελ. 53 Arg. Diversi).

39 Θεοτόκαι (Σκλημπούνη) 'Αλέξανδρος, Ἀγροστίτης καὶ 'Ιω-άννης αὐτάδελφοι. Οὗτοι ἀπ' ἀρχῆς ἕως τέλους τῆς πολιορκίας ἐν ἡμέρᾳ καὶ νυκτὶ πανταχοῦ εἰς τοὺς μεγαλητέρους κινδύνους ἐκτιθέμε-νοι καὶ εἰς τὰς πρὸ τῆς κυρίως πολιορκίας τῶν φρουρίων ἐφορμήσεις, καὶ κατόπιν εἰς τὰ τεῖχη Τενέδου διεκρίθησαν. Ἐνταῦθα δ' ἐπληρώθη ἐξ ἐχθρικῆς βολῆς ὁ 'Ιωάννης εἰς τὸν δεξιὸν πόδα. (Πιστοποιήσεις Λο-ρεδᾶν 6 8βρίου 1716 παρὰ Θεοτόκη Μ.).

270 Θεοτόκης Κό. Γεώργιος. Οὗτος μὲ τὸ ἐξ 100 καὶ ἐπέκεινα ἀν-δρῶν πλήρωμα τοῦ Κερκυραϊκοῦ κατέργου, οὕτινος ἦν Κυβερνήτης, μὲ τὸ ἐξ ἰσαριθμῶν ἀνδρῶν πλήρες πλήρωμα τοῦ ἰδίας δαπάναις ὀπλι-σθέντος καὶ συντηρηθέντος κατέργου του, πρὸς δὲ τούτοις μὲ ἀκολουθίαν ἐτέρων 30 ἀνδρῶν ὑπ' αὐτοῦ ὀπλισθέντων καὶ συντηρηθέντων, ἀφ' οὗ διεκρίθη λαβὼν μέρος εἰς τὴν ναυμαχίαν, διαταχθεὶς ἔδραμεν, ἐπὶ κε-φαλῆς ὧν τῶν ἀνδρῶν τούτων, εἰς τὸ Νέον φρούριον ἐνθα ἐνησχολήθη μετ' αὐτῶν εἰς τὸν χειρισμὸν τῶν τηλεβόλων. Μαχόμενος δὲ καὶ ἐν-θαρρύνων λόγῳ καὶ ἔργῳ τοὺς συμπολεμοῦντας, ἤμοιβε διὰ χρηματι-κῶν δώρων τὰς ἀποτελεσματικὰς πυροβολάς. Σφόδρα διεκρίθη κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐκ τοῦ Σκάρπωνος ἀποδιώξεως τῶν ἐχθρῶν, ὅτε μα-χόμενος καὶ ἐπληρώθη εἰς τὴν κεφαλὴν. Πλὴν τοῦ ἰδιωτικοῦ κατέρ-γου του, συνετήρησεν ἀνευ δημοσίας δαπάνης καὶ ἐμισθοδότησε καὶ

τὸ πλήρωμα τῆς Κερκυραϊκῆς τριήρεως, προμηθεύσας ἐτι εἰς τὰ πληρώματα ὅλου τοῦ Ἑνετικοῦ στόλου 500 βαρέλας οἴνου, 15,000 ἐνετικὰς λίτρας ἑλαιῶν, 15,000 λίτρας τυροῦ, 80 βώδια, 48,000 σκόροδα, 40 δέσμας ἀλιστῶν (Μπακαλάου), 30 βαρέλια σαρδινῶν ἐν ἄλατι, ζυμαρικά, διάφορα ἄλλα κρέατα, ἔλαιον, αὐγὰ ἀπειρα, 1 βυτίον οἶνοπνεύματος (ράκῆς), 7 βαρέλια χαρίγγων (ρέγκαις), ἔξους βυτίον ἐν. (Περὶ τούτων Πιστοπ. 2 Δεκ-Ρίβη 8 Ἰουλίου, καὶ 24 Αὐγ. 1716). Μετὰ τὴν λίσιν τῆς πολιορκίας ἠκολούθησε μετὰ τῶν δύο πλοίων του, ὡς ἐβελοντῆς, τοὺς Πιζάνην καὶ Σχούλεμβουργ πορευθέντας πρὸς ἀνάκτησιν τῆς Λευκάδος. Ἐπιμήθη μόνος οὗτος ὑπὸ τῆς Ἑνετικῆς Γερουσίας μὲ ἀριστεῖον. (Ἐκ 10—12 πιστοποιήσεων ὅλων τῶν ἀρχηγῶν καὶ τοῦ Στρατάρχου καὶ ἐπιστολῶν καὶ ἄλλων διαφόρων ἐγγράφων παρὰ Μάρκω Θεοτόκῃ σωζ. ἰδὲ καὶ Α'. Τόμ. ἡμετέρ. Βιογρ. Σχεδ. σελ. 106 καὶ ἐφεξ.)

271 Θεοτόκης Κόμ. Μάρκος ἀδελφὸς τοῦ Γεωργίου. Οὗτος Κυβερνήτης ὢν τοῦ κατέργου τοῦ ἀδελφοῦ του, διεκρίθη ἐνασχοληθεὶς εἰς τὴν ἐκ Βενιτζῆς εἰς τὸ Ν. Φρούριον μεταφορὰν τοῦ ἐλλείποντος ὕδατος, ἐκ τοῦ μέσου τῶν πυρῶν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου διερχόμενος. Τοῦτο δὲ πράττων ἐνίοτε καὶ διὰ ξηρᾶς καὶ εἰς τὰ συνεχῆ πυρὰ τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ ἐκτιθέμενος, κατῴρωνε νὰ μεταφέρῃ 50 βαρέλας ὕδατος ἀνὰ ἐκάστην ἡμέραν. (Πιστοπ. Δεκ-Ρίβη 26 Αὐγούστου 1716).

272 Θεοτόκης Γεώργιος τοῦ Κωνσταντίνου (Τζαμάρκος) διεκρίθη πολεμῶν εἰς τὰς κινδυνωδεστέρους θέσεις τοῦ Νέου Φρουρίου καὶ εἰς τὸν Σκάρπωνα κατὰ τὴν ἐκ τούτου ἀποδιώξιν τῶν ἐχθρῶν. (Πιστοπ. Δεκεμβριῶν 4 8βρίου 1716 παρὰ Μ. Θεοτόκῃ).

273 Θεοτόκης Κόμ. Νικόλαος Ἀνδρονεικῆς, ὁ γενναῖος μαχητῆς τῆς Κρήτης καὶ τῆς Ναυπάκτου, εἰς τὴν ἐβελοντῆς προσέδραμε μὲ ἀκολουθίαν ἐκ 200 Κερκυραίων δαπάνῃ αὐτοῦ ὀπλισθέντων καὶ συντηρηθέντων. Οὗτος ἂν καὶ προβεβηκῶς κατὰ τὴν ἡλικίαν, τῷ 1716 ἡ-

γωνίσθη ἐπὶ δὲ τοῦ πλοίου τοῦ Κόμ. Γ. Θεοτόκῃ. (Ἀπόσπασμα ἐπιστολῆς Πιζάνῃ, 13 Δεκεμβρίου 1716, πρὸς τὴν Γερουσίαν. Ἰδὲ Α'. Τόμ. ἡμετέρ. Βιογρ. Σχεδ. σελ. 135).

I

Ἰσραηλιτικὴ Κοινότης. Δύο πιστοποιήσεις, ἡ μὲν τοῦ Στρατάρχου Σχουλεμβούργου 15 7βρίου 1716, ἡ δὲ τοῦ τότε Λατινισκόπου Αὐγούστου Ζάκκου 8 7βρίου 1717, μαρτυροῦσι τὰς ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν Χριστιανῶν συνδρομὰς πολλῶν τῆς Κοινότητος ταύτης μελῶν, ἅτινα διεκρίθησαν οὐ μόνον εἰς τὴν μετακόμισιν τοῦ ὑλικοῦ πρὸς ὀχύρωσιν τῶν φρουρίων πρὸ τῆς πολιορκίας καὶ διαρκούσης ταύτης, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ὀχυρωμάτων θαρραλέως πολεμοῦντα καθ' ἡμέραν καὶ νύκτα καὶ ὑποβαλλόμενα εἰς παντα κίνδυνον πρὸς κοινὴν σωτηρίαν. (Ἰσραηλιτικὰ Χρονικὰ Ἰανουαρίου 1862 σελ. 87 καὶ Ἀρχ. τῆς Κοινότητος).

K

Κερκυραϊκὴ Κοινότης. Αὕτη, ἅμα τῷ κηρύγματι τοῦ κατὰ τῆς Ἑνετίας πολέμου, προσήνεγκε (Φεβρουάριος 1716) εἰς τὸ ταμεῖον τῆς Ἑνετικῆς Κυβερνήσεως, ὅπως ἀνακουφιζομένη πως αὕτη ἐκ τῶν πολλῶν δαπανῶν, ἐτοιμασθῇ πρὸς ἄμυναν τῆς νήσου ἐκ τυχούσης ἐπιδρομῆς, δυνάμει 15,000 πρὸς Λίτρο. 6 ἑκάστον (*). Ἐτέρως δὲ 15,000 προσέφερεν

(*) Ἀνεξαρτήτως τῶν προσφορῶν τούτων ἡ Κοινότης δι' ἐράων τῶν Κερκυραίων προσήνεγκε καὶ ἐν ἄλλαις περιστάσεσιν ἑτέρα ποσὰ χρηματικὰ εἰς τὸ Κράτος. Ὁ Ἀγγελοῦς Ἔμος ἐν τῷ Ἰστορικῷ Χρονικῷ αὐτοῦ τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ πολέμων, ἀναφέρει τρεῖς ἀλλοιῶν Κερκυραίων, ὡς Ἀντώνιος Πετρετιῶρ, Ἀρσένιος Παλατιάνος καὶ Γεώργιος Μιχέλης προσεγεγκότες κατὰ τινα δι' ἐράων

αὕτη κατὰ τὴν πολιορκίαν. Διὰ Δουκικοῦ γράμματος τῆς 7 Μαρτίου 1716 ἡ Γερουσία ἐξέφραζε τὰς πρὸς τὴν Ἐγγύριον Διοίκησιν Κερκύρας εὐχαριστίας αὐτῆς διὰ τὴν α'. προσφοράν. Δι' ἐτέρου δὲ ὁμοίου τῆς 7 Μαρτίου 1717 γράμματος καὶ πάλιν διὰ τὴν β'. προσφοράν τὰς εὐγνωμοσύνας αὐτῆς ἐκφράζουσα πρὸς τὴν Κέρκυραν, ἔδιδεν ἐντολὴν εἰς τὸν Πιζάνην, ἵνα ἀναγινώσκων οὗτος ἐν ἐπισήμῳ συνεδριάσει τῆς Κερκυραϊκῆς Βουλῆς τὸ Δουκικὸν γράμμα, ἐκφράσῃ ἐτι καὶ διὰ ζώσης φωνῆς τὴν πλήρη εὐαρέσκειαν καὶ εὐγνωμοσύνην τῆς Δημοκρατίας διὰ τὴν πρὸς αὐτὴν πιστοτάτην τῶν κατοίκων τῆς νήσου ἀφοσίωσιν. (Stampa della Fedelissima Città di Corfù σελ. 233 καὶ 34).

274 *Κασφίκης Σπυρίδωρ ἐκ Γαστουρίου*. Οὗτος διαταγῇ τοῦ Πιζάνη ἀντικατέστησε τὸν παυθέντα ἀξιωματικὸν τῆς πολιτοφυλακῆς Γαστουρίου Θεόδωρον Κονδόν, διότι μεθ' ἐτοιμότητος συνέδραμε τὴν πολιορκουμένην πόλιν ἐκτεθεὶς εἰς διαφόρους κινδύνους. (Ἐπιταγὴ Γεν. Καπιτ. Πιζάνη 21 8βρίου 1716 ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ).

Κονδὸς Σπυρίδωρ πτ. Καπ. Μίχου ἐκ τῆς πόλεως. (Ἰδὲ Γαῖτάνην).

Καίσαρης Στάμος, Ἰωάννης καὶ Δημήτριος. (Ἰδὲ Γαῖτάνην Γεώργιον).

275 *Καλογεράς Λαυρέντιος*. Οὗτος, κατὰ τὰς μαρτυρίας τοῦ ἀπὸ 12 Αὐγούστου 1716 πιστοποιητικοῦ Δα-Ρίβα (σωζ. παρὰ Μαρ. Θεοτόκη), διεκρίθη πολεμῶν ἐν τῷ Ν. Φρουρίῳ καὶ ἐπὶ τοῦ Σκάρπωνος κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων κυρίευσιν αὐτοῦ.

276 *Καμαράτος Παραγιώτης Ἀρχηγὸς συντεχνίας* μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν, παρέσχε τὰς ἀρεστοτέρας ὑπηρεσίας διορισθεὶς εἰς τὸν χειρισμὸν τῶν πυροβόλων καὶ ἐπιβλέπων ἀκριβῶς τοὺς εἰς τὰ διάφορα

προσφορὰν τῆς Κοινότητος 10,000 δουκάτα. (Ἰδὲ Χιότου Ἰστορίας. Τόμ. Γ'. σελ. 116).

μέρη συντρόφους του (Πιστοπ. Λορεδάνου 14 9βρίου 1716 παρὰ Μ. Θεοτόκη).

277 *Καρύδης Ἀναστάσιος πτ. Ἀλεξίου ἐκ Ψωραρῶν* (ἐπιλεγόμενος Καπετάνος) ὑποδηματοποιὸς καὶ κάτοικος ἐν τῇ πόλει. Οὗτος μετ' ἀκολουθίας ἐκ 10 ἀτόμων ἰδίοις ἀναλώμασιν ὀπλισθέντων καὶ συντηρηθέντων, ἐπιβὰς τοῦ πλοίου «Ἐνετικὸς Τρόμος» καὶ συμμετασχὼν τῆς ναυμαχίας τῆς 8 Ἰουλίου 1716 διεκρίθη. Διεκρίθη δ' ἐπίσης παρασχὼν καὶ ἄλλας ὠφελίμους ὑπηρεσίας διαρκούσης τῆς πολιορκίας καὶ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς πολιορκίας. Ἀπεβίωσε τῇ 1 Ἰουλίου 1735 καὶ ἐτάφη ἐντὸς τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἀγίου Βασιλείου καὶ Στεφάνου. (Πιστοποίησις Φρ. Κορὲρ ἀρχηγοῦ μοίρας 8 Δεκεμβρ. 1716 παρὰ Μ. Θεοτόκη καὶ Δέσμην 31. σελ. 1 τοῦ Τόμ. 57 τῶν «Διαφόρων ἀντικειμένων τῆς Κοινότητος» ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ).

338 *Καποδίστριας Κόμ. Βικτωρ πτ. Ἀρτωρίου* (ἐκ τῶν προγόνων τοῦ Κυβερνήτου) μετ' ἀκολουθίαν ἐκ 50 ἀνδρῶν ἀναλώμασιν αὐτοῦ ὀπλισθέντων καὶ συντηρηθέντων, προσδραμὼν εἰς τὰ ὄχυράματα πρὸ τῶν ἐχθρικῶν ἐπιθέσεων καὶ διαμείνας ἐκεῖ καθ' ὅλας τὰς ἐχθρικὰς ἐξόδους, παρέσχεν ὠφελιμωτάτας ὑπηρεσίας. (Πιστοποίησις Σχούλεμβουργ 15 Δεκεμβρ. 1722 παρὰ τῷ Ἀρχεῖῳ σωζομένη, ἐν τῇ Συλλογῇ πιστοποιήσεων Τριβώλη).

339 *Καποδίστριας Φραγκῖσκος* δραμὼν κατ' ἀρχὰς εἰς τὰ κινδυνωδέστερα τοῦ Ν. Φρουρίου μέρη, παρέσχεν ὠφελίμους ὑπηρεσίας. Κατόπιν μετ' ἀκολουθίαν ἐξ ἀρκετῶν ἀνδρῶν δαπάνη αὐτοῦ ὀπλισθέντων καὶ συντηρηθέντων πορευθεὶς εἰς Μπενίτζαις, ἐφρούρει τὰς δεξαμενάς καὶ τοὺς μύλους. (Πιστοποίησις Λορεδάν 4 Φεβρουαρίου 1717. (Ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ Συλλ. Τριβώλη).

340 *Κοτζιλιάνος (ἢ Βοηλᾶς λεγόμεν. Κοτζιλιάνος) Νικόλαος πτ. Ἰακώβ Κτερίδης* τῶν ψιλῶν Κατέργων. Προέδραμεν ἀπ' ἀρχῆς τῆς πολιορκίας τῶν Τούρκων εἰς Ὑψον, ἔνθα ὑποχωρούντων τῶν

ἐγγχωρίων εἰς τὰς διαφόρους ἀψιμαχίας καὶ ἐγκαταλειψάντων 2 φορτηγὰ ζῶα πλήρη σφαιρῶν καὶ πυρίτιδος, διασώσας ταῦτα ἐκόμισεν εἰς τὴν πόλιν. Εἶτα ἐδραμεν εἰς τὸ βουνὸν Ἀβράμη, εἰς τὰς Ἀλυκὰς καὶ εἰς ἄλλους προμαχῶνας καὶ ἀμυντήρια, ἐνθα πολέμων διαρκῶς, ἐπληρώθη εἰς τὸν βραχίονα. Ἐν τέλει δὲ καὶ εἰς τὸν Σκάρποννα παραστάς καὶ πανταχοῦ ὠφελιμώτατος ἀποβὰς, διεκρίθη. (Πιστοποιήσεις Δα-Μόστου 31 10βρίου 1716 καὶ Ἰωάν. Γαλεάτζα Προβλεπτοῦ τῶν ἀρμάτων τῆς πόλεως 31 Αὐγούστου 1716 (Παρά τῷ Ἀρχ. ἐν βιβλίῳ Συλλογῆς Τριβώλη).

342 *Καλικιόπουλος Βίκτωρ καὶ Δῆμος υἱὸς του* προσέδραμον εἰς τὰ πλέον ἐκτεθειμένα εἰς τὰς ἐχθρικὰς προσβολὰς μέρη καὶ ἐνασχοληθέντες εἰς τὸν χειρισμὸν τῶν τηλεβόλων, ἐφάνησαν χρησιμώτατοι καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς πολιορκίας, ἰδίως δὲ πολεμήσαντες γενναίως ὑπὸ τὸν Δα-Ρίβαν ἐπὶ τοῦ Σκάρποννα, ἐνθα ἐπληρώθη ὁ Δῆμος ὑπὸ σφαίρας ἐχθρικοῦ πυροβόλου. (Πιστοποιήσεις Δα-Ρίβα 20 7βρίου 1716. Ἀρχεῖον. Συλλογὴ Τριβώλη).

746 *Καλικιόπουλος Στυλιανὸς κάτοχος τοῦ Τιμαρίου Γρίτζας* μετὰ τῶν υἱῶν του Ἀνδρέου, Ἀρσερίου καὶ Αὐγουστίνου. Οὗτοι σταλέντες παρὰ τῶν Ἑνετῶν Ἀρχηγῶν εἰς Λευκιμμήν ὅπως διὰ τῆς ἐπιροῆς των καταπίεσωσι τοὺς Λευκιμμαίους, ἀρνούμενους ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως τῶν μέσων καὶ τῆς γενικῆς ἀπελπισίας νὰ λάβωσι κατ' ἀρχὰς τὰ ὅπλα καὶ νὰ προσέλθωσιν εἰς ἄμυναν τῆς πόλεως, κατῴρθωσαν νὰ φέρωσι μεθ' ἑαυτῶν εἰς τὴν πόλιν πλείονας τῶν 400 ἀνδρείων Λευκιμμαίων. Ἐρχόμενοι δὲ οὗτοι εἰς τὴν πόλιν ἐπὶ κεφαλῇ τῶν 4 ἐκείνων, συνεκρούσθησαν ἐν Γαρίτζῃ μὲ Τουρκικὸν σῶμα ἱππικοῦ περικυκλῶσαν αὐτοὺς καὶ γενναίως ἀντικρούσαντες τοῦτο, ἐφόνευσαν 8 καὶ ἤχμαλῶτευσαν ἕνα μετ' αἱματηρὰν συμπλοκήν. Κατόπιν ἀνεδέχθησαν τὴν διαρκούσης τῆς πολιορκίας φύλαξιν, ἀντὶ δημοσίας δαπάνης, τοῦ προμαχῶνος τῆς Πόρτας Ραϊμόνδου ὅπου μετ' ἄλλων πολιτῶν, προα-

στειωτῶν καὶ Στραδιωτῶν πολεμοῦντες, διεκρίθησαν. (Πιστοποιήσεις Ἀντ. Λορεδάν 12 Νοεμβρ. 1716. Βιβλ. Τριβώλη).

749 *Κουρῖνος Δομένικος πτ. Μινότου*. Οὗτος μετὰ τῶν συγγενῶν του Ἀντωνίου καὶ Ἰωάννου Κουρίνων, διεκρίθη ἐκτεθείς εἰς τοὺς μεγαλητέρους διαρκούσης τῆς πολιορκίας κινδύνους. (Πρωτότυπος Πιστοπ. Σχούλεμβουργ 8 7βρίου 1716 ἡμῖν δωρηθεῖσα παρὰ Ἀναστ. Λέσση).

750 *Κυριάκης Στυλιανὸς τοῦ Θεοδώρου*. Ἐκ πιστοποιήσεων τοῦ Ἀρσενίου Χαλκιοπούλου διοικητοῦ θέσεων εἰς Πόρταν Ραϊμόνδου καὶ Νικολάου Κορινθίου διοικητοῦ τοῦ μεταπυργίου (Cortina) Ἀγίου Ἀθανασίου μαρτυρεῖται, ὅτι ὁ Κυριάκης οὗτος διεκρίθη παρέχων ἑαυτὸν ὠφελιμώτατον εἰς τὰς εἰρημινὰς θέσεις. (Ἰδὲ πιστοπ. Δα-Μόστου 1 Σεπτεμβρ. 1716. Συλλ. Τριβώλη).

754 *Καρτάνος Νικόλαος π. Γεωργίου*. (Ἰδὲ Γαϊτάνην Γεωργάκην). Οὗτος, ἐπιταγῇ τῶν ἀρμοδίων, τοποθετηθεὶς μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν καὶ τῶν ὑπὸ τοὺς συντρόφους του τεταγμένων ἀνδρῶν, (ὧν ἄγνωστος ὁ ἀριθμὸς) ὡς διοικητὴς θέσεως εἰς τοὺς προμαχῶνας τοῦ Νέου Φρουρίου καὶ τὰ τείχη τῆς πόλεως (Mura), διεκρίθη διὰ τὰς καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς πολιορκίας ἐκδουλεύσεις του. (Ἐξ Ἀποφάσεως τοῦ Διοικητοῦ Κερκύρας 28 Ἰουλίου 1716, δι' ἧς εἰς τοὺς πολεμοῦντας ἐν ταῖς θέσεσι ταύταις, παραχωρεῖ ἡ Κοινότης Κερκύρας 190 μῶδια σίτου, σπανίζοντος τοῦ ἄρτου, σώζεται αὕτη παρὰ Μ. Θεοτόκη). Παρευρίσκειτο δὲ οὗτος μετὰ τῶν ἐξῆς, ἕκαστος τῶν ὁποίων διοικητὴς ἦν θέσεως, Ἰωάννου Πιέρη πτ. Στεφάνου, Ἱερωνύμου Λίμα πτ. Νικολάου, Λαυρεντίου Μαντζίνη, Ἰωάννου Λουπινᾶ, Ἀλοῖσιου Μπενεβίτη, Κωνστ. Σαχλίκη, Ἀρσενίου καὶ Αὐγουστίνου Καλκιοπούλων, Δημ. Καίσαρη, Ἀνδρέου Γιανιότη. (Πιστοποιήσεις Λορεδάν 20 7βρίου 1716. Προστίθεμεν 4 μόνον ἐκ τούτων, τῶν ἄλλων προστεθέντων ἐν ταῖς οἰκείαις θέσεσι).

755 *Καρτάνοι Γεώργιος καὶ Ἀρτῶριος ἀδελφοί, τοῦ Λουκά*. Οὗτοι, ὡς ἐξάγεται ἐκ τινος πράξεως ὑπαρχούσης εἰς τὸν 47 Τόμ. τῶν

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Διαφ. ἀντικειμ. τῆς Κοινότητος (Δέσμ. 9) διεκρίθησαν προσενεγκόντες καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς πολιορκίας σπουδαίας ἐκδουλεύσεις.

757 *Κουβαρῆς Νικόλαος Συμβολαιογράφος τῆς πόλεως*, διεκρίθη πολέμων ἀπ' ἀρχῆς ἕως τέλους τῆς πολιορκίας εἰς τὰ ὄχυράματα τοῦ Ν. Φρουρίου ἔνθα ἔχασε τὸν βραχίονά του προσβληθέντα ἐκ βολῆς τουρκικοῦ πυροβόλου. (Πιστοποιήσεις Δα-Ρίβα 31 Αὐγούστου 1716 Ἀρχιεποφ.) Εἰς τὰ ἐγγρ. Θεοτόκη οὗτος ἀναγράφεται Γουναρᾶς.

Λ

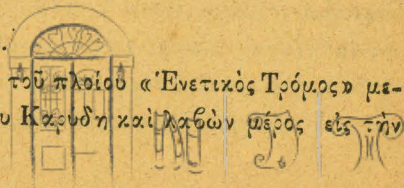
Λίμας Ἱερώνυμος πτ. Νικολάου. Τούτου μνημονεύουσι καὶ αἱ εἰς τὸν Νικόλαον Κόμ. Βούλγαριν ἀφορῶσαι πιστοποιήσεις Λορεδᾶν καὶ Σχούλεμβουργ. (Ἰδὲ Καρτάνον Νικόλαον).

758 *Λουκάρης Χριστόδουλος* μετ' ἀκολουθίαν ἐξ ἀρετῶν ἀνδρῶν δι' ἐξόδων του ὀπλισθέντων καὶ συντηρηθέντων, λαβὼν ἐνεργότατον μέρος εἰς τὴν πολιορκίαν, διεκρίθη διὰ τὴν γενναϊότητα μεθ' ἧς ἐφόρμα κατὰ τῶν ἐχθρῶν εἰς τὰς ἐφόδους πρὶν ἢ, ἤθελον προχωρεῖ οὗτοι. Καρτερικώτατος ἐπίσης ἐδείχθη πολέμων εἰς τὸν προμαχώνα Ἀγίου Ἀθανασίου καὶ εἰς τὸν Σκάρποννα ἔνθα ἐπληρώθη εἰς τὴν κεφαλὴν. (Πιστοποιήσεις Ἀντ. Σόρκα ἀνωτέρου Ἀξιωματικοῦ ἀπὸ 11 76ρίου 1716. Ἀλδερμαν ἀπὸ 20 86ρίου 1716, Δα-Μόστου ἀπὸ 2 76ρίου 1716. Φρ. Κορὲρ ἀπὸ 16 96ρίου 1726 καὶ Σχούλεμβουργ ἀπὸ 12 86ρίου 1716 σωζόμεναι εἰς τὸ Ἀρχεῖον ἐν τῇ Συλλ. Τριβύλῃ).

Μ

Μανόπουλος Π. (Ἰδὲ Γαϊτάνης).

Μπάκος Νικόλαος ἐπιβιβασθεὶς τοῦ πλοίου «Ἐνετικὸς Τρόμος» μετὰ τῆς ἀκολουθίας τοῦ Ἀναστασίου Καρῶδη καὶ λαβὼν μέρος εἰς τὴν

ναυμαχίαν τῇ 8 Ἰουλίου ἐφονεύθη (Ἰδὲ πιστοποιήσιν ἀφορῶσαν Ἀν. Καρῶδη).

959 *Μπερεδίτης Ἀλοΐσιος* ὁ γνωστὸς Γενικὸς Προβλεπτῆς καὶ Καπετάνος Πάργας ὅστις ὀλιγίστην ἔχων φρουρὰν καὶ ἑλλιπῆ τῶν μέσων πρὸς πόλεμον, κατῴρθωσε διὰ τε τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς ὀξυδερκείας του ν' ἀποκρούσῃ τοὺς Τούρκους καρτερικώτατα, διασώζων τὸ Φρούριον τῆς Πάργας (1657). Ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῆς πατρίδος του, ἀκολουθοῦμενος ὑπὸ 200 ἐγχωρίων ἀναλώμασιν αὐτοῦ ὀπλισθέντων καὶ συντηρηθέντων, καὶ εἰς πάντα κίνδυνον ἐκτιθέμενος ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ παρέσχε πολυτιμῆτους συνδρομὰς. Διεκρίθη ἰδίως ὅτε σταλεῖς ὑπὸ τοῦ Στρατάρχου μετὰ τῶν ὑπ' αὐτοῖς ἀνδρῶν εἰς τε τὸν προμαχώνα καὶ τὸ μεταπύργιον Ἀγίου Ἀθανασίου, ἐνησχολήθη εἰς τὸν χειρισμὸν τῶν πυροβόλων, καθ' ᾧ μαρτυροῦσι 2 πιστοποιήσεις ἢ μὲν τοῦ Σχούλεμβουργ τῆς 11 76ρίου 1716, ἢ δὲ τοῦ Γεν. Προβλεπτοῦ Λορεδᾶν τῆς 8 86ρίου 1716 σωζόμεναι εἰς τὸ Ἀρχ. καὶ εἰς τὰ ἐγγρ. Μ. Θεοτόκη.

960 *Μόρδος Μορδοχαῖος* τοῦ Ἀβραὰμ λεγόμενος *Μπαρμπανέγγρας*. Πιστοποιήσεις Ἀντ. Λορεδᾶν τῆς 1 Ὀκτωβρ. 1716, μαρτυρεῖ ὅτι ὁ Ἰσραηλῆτης οὗτος, ὅχι μόνον ἔδραμε πρῶτος μετὰ τῶν ἄλλων Ἰσραηλιτῶν ἐπὶ τῶν ὀχυρωμάτων, ἀλλὰ νύκτα καὶ ἡμέραν εἰς τὰς ἀγγάριας ἐνασχοληθεὶς καὶ εἰς ἅπαντας τοὺς κινδύνους ὑποβλήθη, προσήνεγκεν ὠφελίμους ἐκδουλεύσεις καὶ διεκρίθη.

961 *Μαμουρᾶς Κόμ. Γάσπαρος* πλείστας ὑπηρεσίας κατὰ τὴν πολιορκίαν παρασχὼν διεκρίθη, ὡς μαρτυρεῖται εἰς διάταγμα ἀφορῶν τὸν προδιβασμὸν τινὸς τῶν ἀπογόνων του εἰς τὸν βαθμὸν Συνταγματάρχου ἐν τῇ στρατῷ τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας. (Ἀντίγρ. σχετ. διατάγματος παρ' ἡμῖν).

988 *Μιχαὴλ Πέτρος* (Συνήγορος) ἐκ τῆς πόλεως μετὰ τοῦ υἱοῦ του καὶ τοῦ ἐξαδέλφου του, ἦτο ἀρχηγὸς σώματος πολλῶν ἐγχωρίων, οἱ ἅνθρωποι οὗτοι ἐπὶ τῇ πόλει καὶ συνετήρησε δι' ἐξόδων του καθ'

ὅλον τὸ διάστημα τῆς πολιορκίας. Ἄμα οἱ Τοῦρκοι ἀποβιβασθέντες εἰς Ὑψον καὶ Γουβίον προεχώρουν ζημιούντες τὰ ἐνδότερα τῆς νήσου, οὗτος μετὰ τῆς ἀκολουθίας του ἔδραμεν εἰς τὸ πλησίον τῆς Παλαιοκαστρίτζης Ἀγγελόκαστρον (ἐνθα πολλὰ τῆς ἐξοχῆς οἰκογένειαι εἶχον καταφύγει) πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτοῦ. Ἐκεῖ δὲ που οἱ ὑπ' αὐτὸν, συγκρουθέντες μετὰ τουρκικοῦ σώματος ἐφόνευσαν 7 Τούρκους. Εἰς ἄλλην δὲ πλησίον τῶν Ἀλυκῶν (Ποταμοῦ) σύγκρουσιν, ἡχμαλώτευσαν ἓνα Σπαχίδην. Καὶ εἰς νέαν παρὰ τὸ Κεφαλομάνδουκον σύγκρουσιν ἔχασεν ὁ Πέτρος τὸν ἐξαδελφόν του. Ὅτε δὲ οἱ Τοῦρκοι ἀναβάντες τὸν Σκάρπονὰ προσεπάθουν νὰ κυριεύσωσι τὸ Ν. Φρούριον, πάντες οὗτοι ἐκεῖ δραμόντες, καρτερικῶς ἐπολέμουν. Συνεισέφερε δὲ ὁ Πέτρος εἰς μὲν τὸ Δημόσιον Ταμεῖον τζεκίνια 20, εἰς δὲ τοὺς ἀγωνιζομένους (ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὄντας νήστες) ἀρκετὰς ποσότητας ἐλαιῶν, τυροῦ καὶ οἶνου. (Πιστοποιήσις Λορεδάν Γεν. Προβλεπτοῦ τῶν νήσων 15 76ρίου 1716 Συλλογὴ Τριβώλη),

Martζίνης Αὐρέντιος (Ἰδὲ Καρτάνον Νικόλαον).

989 *Μαζαράκης Νικόλαος, Κερκυραῖος*. Διεκρίθη κατὰ τὴν πολιορκίαν παρασχῶν πολλὰς ἐκδουλεύσεις ἀναφερομένας ἐν τινὶ ἀπὸ 7 Ἰουνίου 1726 ἐγγράφῳ τοῦ Γενικοῦ Προβλ. Φρ. Κορέρ, ὧν ἕνεκα ἐχορηγήθη κατ' αἰτήσιν του ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τὸ δικαίωμα ὑποψηφιότητος διὰ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἀγγελόκαστρου (Vol. 37 Arg. Diversi 1725-26 Δέσμ. 1 σελ. 34).

990 *Μάστρακας Ἀναστάσιος, Δικαστής*. Ἐκ πιστοποιήσεων Δαμόσου ἀπὸ 10 Νοεμβρίου 1716 καὶ Λορεδάν ἀπὸ 8 86ρίου 1716 (παρὰ Μ. Θεοτόκη) ἐξακριβοῦνται, ὅτι οὗτος προσήνεγκεν ὑπηρεσίας εἰς τὴν κατασκευὴν διορυγμάτων καὶ δρυφάκτων, προθύμως τρέχων ὅπουδῆποτε ἦτο ἀνάγκη. Ἐξ ἐτέρας δὲ πιστοποιήσεως 28 Αὐγούστου 1716 τοῦ Σχούλεμβουργ (Vol. 32 Arg. Div. dal 1715-16 Filz. 4 σελ. 4) μανθάνομεν, ὅτι πρῶτος ἐκ τῶν προσφερθέντων νὰ ὑπηρετήσῃ κατὰ

τὴν πολιορκίαν ἦτο ὁ Μάστρακας οὗτος, ἀκολουθούμενος παρ' ἀρκετῶν ἀνδρῶν. Ὅτι σταλείς μετὰ τούτων εἰς τὴν φύλαξιν τῶν ὀχυρωμάτων εἰς Τρία πηγάδια, διεκρίθη, καὶ ὅτι ἐκουσίως ἔδραμεν εἰς τὸν Σκάρπονὰ ὅτε οἱ ἐπ' αὐτοῦ ἀναβάντες Τοῦρκοι ἀπεδιώκοντο.

992 *Μουρμουράκης Ἀρτῶριος πτ. Παλλῆ καὶ Μουχ. Χαρίτης Ἀναστάσιος*, ἀμφότεροι προεστῶτες Ποταμοῦ (ὁμοῦ μὲ Ἰερώνυμον Ἀρμένην). Οἱ δύο οὗτοι ἀκολουθούμενοι ὑπὸ πολλῶν ἀνδρῶν ἐκ Ποταμοῦ καὶ τῶν πέριξ χωρίων, συντηρουμένων καὶ ὀπλισθέντων ἄνευ δημοσίας δαπάνης, ἀντέστησαν πρῶτοι εἰς τοὺς Τούρκους, γενναίως πολεμήσαντες αὐτοὺς ὅτε οὗτοι καταλαβόντες τὰ πέριξ τοῦ Ποταμοῦ μέρη, ἡνάγκαζον τοὺς κατοικοῦντας αὐτὰ νὰ παραδοθῶσιν. Ὅτε δὲ οἱ Τοῦρκοι περιεκύκλωσαν τὰ ὀχυρώματα τῆς πόλεως, οὗτοι δραμόντες εἰς τὸν προμαχῶνα Ῥαῦμόνδου καὶ εἰς τὸ μεσότοιχον αὐτοῦ καὶ ὑποβλήθοντες εἰς πολλοὺς κόπους καὶ ἀγρυπνίας, ἐπολέμησαν καρτερικώτατα. (Πιστοποιήσις Λορεδάν 6 86ρίου 1716 παρὰ Μ. Θεοτόκη).

994 *Μπόθας Συμεὼν καὶ Σπυρίδων υἱὸς του καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς αἱματηρᾶς πολιορκίας εἰς τὰ κινδυνωδέστερα μέρη προθύμως δραμόντες, διεκρίθησαν ἰδίως δὲ διεκρίθησαν κατὰ τὴν ἀποφασιστικὴν ἐπίθεσιν τῶν Ἑνετῶν κατὰ τῶν ἐχθρῶν.* (Πιστοποιήσις Σχούλεμβουργ 6 Φεβρ. 1717 ἐν τῷ Ἀρχείῳ).

N

1069 *Ναῦται*. — Μικρὸν πρὸ τῆς πολιορκίας καὶ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ τουρκικοῦ στόλου ἐν τῷ πορθμῷ, ἐπιταγῇ τοῦ Γενικοῦ Καπετάνου Ἀνδρέου Πιζάνη, καταναγκαστικῆς ναυτολογίας γενομένης ὑπὸ τοῦ 3.ου Προβλεπτοῦ Δα-Μόστου πρὸς συμπλήρωσιν τῶν πληρωμάτων τοῦ Ἑνετικοῦ στόλου, προσελήφθησαν 24 ἐκ Γαρίτζης, 21 ἐκ Μανδουκίου καὶ 30 ἐκ Ποταμοῦ καὶ τῶν πέριξ, ἧτοι ἐν ὅλῳ 75 πλὴν τῶν προὔπη-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ρετούντων εἰς τὸν ἐνετικὸν στόλον Κερκυραίων ναυτῶν. Τούτους ὡς πολεμήσαντας εἰς τὴν ναυμαχίαν καὶ ἀλλαχοῦ, προσαριθμοῦμεν τοῖς λοιποῖς (Ἰδὲ ἐγγραφον ἐπιταγὴν καὶ ὀνομαστικὸν κατάλογον τῶν περὶ οὗ ὁ λόγος ναυτῶν εἰς τὸ οἰκογενειακὸν Ἀρχεῖον Θεοτόκη).

Νόκας Βενέδικτος (Ἰδὲ Γαῖτάνην).

II

Πιέρης Ἰωάννης πτ. Στεφάνου. Ἐκ τῆς ἀνεκδότου διηγήσεως τῶν κατὰ τὴν πολιορκίαν συμβάντων τοῦ ἀνωρύμου ἀλλοδαποῦ περιηγητοῦ, λαμβάνομεν ἀφορμὴν νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ὁ Πιέρης οὗτος σπουδαίως συνειργάσθη μετὰ τοῦ Στυλιανοῦ Καλικοπούλου, εἰς τὸ νὰ καταπίσῃ τοὺς Λευκιμμάιους νὰ ἔλθωσιν εἰς ὑπεράσπισιν τῆς πόλεως. (Ἰδὲ Καρτάνον Νικόλαον).

1471 *Πανδῆς Νικόλαος πτ. Πολυμέρου ἐξ Ἀργυράδων.* "Ὅτε ὁ Γενικός Καπετάνος τῆς νήσου Πιζάνης, δι' ἐγγράφου τοῦ ἀπὸ 8 Ἰουλίου 1716 προσεκάλει τοὺς ἐγχωρίους νὰ προσέλθωσιν εἰς ὑπεράσπισιν τῆς πόλεως, ὁ Νικόλαος Πανδῆς, ἔχων τὴν συνδρομὴν τοῦ υἱοῦ τοῦ Γεωργίου, συνάξας 400 ἀνδρείους ἐκ Λευκίμνης καὶ ἄλλων χωρίων δι' ἐξόδων τοῦ ὀπλισθέντος καὶ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς πολιορκίας συντηρηθέντας, ἀνεδέχθη μετὰ τούτων τὴν φύλαξιν καὶ ὑπεράσπισιν τοῦ εἰς Πόρταν Ραῦμούνδου προμαχῶνος «Κονταρίνου», ὅστις ζωηρότατα προσεβάλλετο ὑπὸ τοῦ ἐχθρικοῦ πυρός. Κατόπιν ἐνωθεὶς μὲ ἄλλο σῶμα Λευκιμμάιων, ἀνεδέχθη τὴν φρούρησιν τῆς κώμης Σταυροῦ καὶ τῶν περὶ τῶν δεξαμενῶν καὶ μύλων τῆς Μπενίτζης μερῶν, ἅτινα παντὶ σθένει προσεπάθουν οἱ Τοῦρκοι νὰ καταλάβωσι. Κατὰ δὲ τὴν ἀπὸ 19 10βρίου 1716 πιστοποιήσιν Βίκτορος Δχ-Μόστου Γ'. Προβλεπτοῦ (σωζομένην παρὰ Μ. Θεοτόκη) ὁ Πανδῆς ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν τοῦ ἀκολουθούμενος, πολλὰς ἐποίησεν ἐκδρομὰς εἰς χωρία ἅτινα εἶχον καταλάβει

οἱ Τοῦρκοι ὅπου καὶ συγκρουσθεὶς μετ' αὐτῶν ἐφόνευσεν οὐκ ὀλίγους· καὶ ταῦτα ἕως τέλους τῆς πολιορκίας. (Ἀρχεῖον. Ἐν τῇ Συλλογῇ Τριβώλη).

1573 *Πετρεττίρης Ἀλέξανδρος καὶ Νικόλαος υἱὸς του.* Ὁ μὲν Ἀλέξανδρος ἀκολουθούμενος ὑπὸ 40, ὁ δὲ Νικόλαος ὑπὸ 60 Κερκυραίων οὓς οἱ δύο οὗτοι δι' ἐξόδων τῶν ὤπλισαν καὶ συνετήρησαν καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς πολιορκίας, ἐνωθέντες μὲ τοὺς ἐπιλέκτους (Τζέρνιδες) ἐπορεύθησαν εἰς Ὑψον καὶ Γουβίον κατὰ τὴν Τουρκικὴν ἀπόδασιν καὶ παρενοχλοῦντες τοὺς ἐχθροὺς προχωροῦντας εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς νήσου, ἐπεμψαν πρῶτοι εἰς τὴν πόλιν τὴν πρώτην ἐχθρικήν κεφαλὴν. (Πιστοποιήσις Λορεδᾶν εἰς Vol. Arg. Diversi 52. Filz. 26).

1578 *Προσαλέρτης Σπυρίδων μετὰ τῶν υἱῶν του Ἱππολύτου, Βασιλείου, Ἰακώβου καὶ Ὀλιβιέρου.* Πιστοποιήσις τοῦ Σχούλεμβουργ τῆς 15 7βρίου 1716 σωζομένη εἰς τὸν 52 Τόμον τῶν Διαφόρων τῆς Κοινότητος Ἀντικειμένων ἀπὸ 1749-50. Δέσμ. 18) ὁμολογεῖ αὐτολεξεῖ, ὅτι «οἱ 5 οὗτοι καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς αἰματηρᾶς καὶ δυσκόλου πολιορκίας, εἰς ὅλας τὰς κινδυνωδεστέρας περιστάσεις καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν τελευταίαν ἀποφασιστικὴν κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐπίθεσιν, κρατερῶς πολεμήσαντες διέπρεψαν.

1579 *Προσαλέρτης Ἱππ. Κόμ. Θεόδωρος (Σύνδικος).* Πιστοποιήσις τοῦ Στρατάρχου Σχούλεμβουργ τῆς 24 9βρίου 1716, ἧς ἡ πρωτότυπος σώζεται παρὰ τῷ Ἰατρῷ κ. Ποϊάγῳ, τοῦ Γεν. Καπ. Πιζάνη 26 10βρίου 1716 (σωζ. ἐν ἀντιγράφῳ ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ) καὶ τοῦ Γεν. Προβλ. Λορεδᾶν (σωζ. παρὰ Μ. Θεοτόκη) ὁμολογοῦσιν, ὅτι ὁ ζῆλος καὶ τὸ θάρρος μετ' ὧν ὑποβαλλόμενος οὗτος ἐν παντὶ κινδύνῳ προσέφερε παντοιοτρόπως τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἀπ' ἀρχῆς τῆς πολιορκίας καὶ πρὸ αὐτῆς ἀκόμη, ἐχρησίμευσαν εἰς πάντας ὡς παράδειγμα. Εὐρεθέντος τοῦ στόλου ἐλλιποῦς οἴνου, κατώρθωσε δι' ἐράνου νὰ συνενώσῃ 200 βαρέλας ἄς, ὡς Σύνδικος, ἔδωκε τῷ στόλῳ ἄνευ δημοσίας δαπάνης.

Συντάχθη ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

χανῶν, πολεμοφοδίων καὶ ἄλλων, χρησίμων εἰς τὴν κατασκευὴν διο-
ρυγμάτων καὶ δρυφάκτων ἐκτιθέμενος εἰς προφανεῖς κινδύνους. Ἐπελ-
θούσης μεγίστης ἀνάγκης βυτίων (βουτζιών), κατώρθωσε διὰ τῆς δρα-
στηριότητός του νὰ προμηθεύσῃ ταῦτα εἰς τοὺς πολεμοῦντας ἄνευ οὐ-
δεμιᾶς ἐπιβαρύνσεως τοῦ Δημοσίου. Ὅσακις δ' ἔλειπον εἰς αὐτοὺς αἱ
τροφαί, οὗτος ἐπιμελούμενος ἐπρομήθευεν ἐγκαίρως ταύτας. Τῇ προτά-
σει αὐτοῦ Συνδίκου ὄντος, ἐπρομηθεύθησάν ποτε οἱ ἐν τῷ Ν. Φρουρίῳ
πολεμοῦντες ἐγγύριοι, κατόπιν αἰτήσεώς των, 190 μόδια σίτου ἐκ
τῶν δημοσίων σιταποθηκῶν. Διέθηκε τρεῖς ἐκ τῶν οἰκιῶν του, πρὸς
στρατωνισμόν στρατιωτῶν καὶ ἀξιωματικῶν. Δὲν ἔλειψε δὲ τοῦ νὰ
παρίσταται εἰς τε τὰ τείχη καὶ τοὺς προμαχῶνας κατὰ τὰς αἰματη-
ρὰς συγκρούσεις καὶ ἐπιθέσεις. Ἐξ ἄλλων ἐγγράφων. (Ἰδέα Ἀρχιεφ. Κερ-
κύρας) ὑπὸ Βουλγάρους σελ. 14-15) ἐξάγεται, ὅτι προνοίᾳ αὐτοῦ διεσω-
θῇ τὸ Ἀρχιεπισκοπικὸν ἐκ τῆς ὑπὸ τῶν Γερμανῶν στρατιωτῶν λεηλα-
σίας, οἵτινες, καθ' ἃ ἀλλαχοῦ ἱστορεῖται, ἐπολέμουν ῥίπτοντες ἀσφαί-
ρους βολὰς καὶ ὁσαύκις ἔβλεπον σφαῖρας πιπτούσας εἰς τὰς ἐλαιαπο-
θήκας τῆς πόλεως, ἔδραμον ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς συνδρομῆς, καὶ βιά-
ζοντες τὰς θύρας τῶν ἀποθηκῶν, ἔκλεπτον τὸ ἐλαιόλαδον ὅπερ ἐπώ-
λουν ἀντὶ εὐτελεσμάτων τιμῶν εἰς τὴν ἀγοράν. Τῇ προτάσει καὶ προνοίᾳ
τούτου, ἡ πόλις τῆς Κερκύρας ἐξ ἰδιαιτέρων ἐράνων προσήνεγκε τῷ τα-
μείῳ τῆς Κυβερνήσεως, διαρκούσης τῆς πολιορκίας, 15,000 δουκάτα.

P

1580 *Περὶ τῆς Φραγκίσκος, Συνταγματάρχης*. Οὗτος προσφε-
ρεῖς συνεκρότησε τάγμα ἐξ ἐγγυρίων Ἑλλήνων μὲ τὸ ὁποῖον πληρώ-
σας, διαταγῇ τοῦ Πιζάνη τὰς ἐνετικὰς νῆας (νάβι) «Valor Incoro-
nato» καὶ Pietro Apostolo, ὧν ἡ κυβέρνησις ἐπέτρᾳπῃ εἰς αὐτὸν,
ἔλαβε μέρος καὶ διεκρίθη διὰ τὰς ἀποτελεσματικὰς ἐνεργείας του εἰς τὴν
ναυμαχίαν τῆς 8 Ἰουλίου 1716. Ἐγνωσθὲν δὲ εἰς τὰ παρά τοις ὕδασι

τῆς νήσου Ἰμβρου, παρὰ τῷ Ἀγίῳ ὄρει καὶ τῇ Παγανιᾷ δοθείσαις
ναυμαχίαις τῇ 23 καὶ 27 Ἰουνίου καὶ 19 Ἰουλίου 1717, καὶ εἰς τὴν
μετὰ τὴν πολιορκίαν Κερκύρας ἀνάκτησιν τῆς Λευκάδος ὑπὸ τῶν Πι-
ζάνη καὶ Σχούλεμβουργ ἀπὸ Κερκύρας καταδιωξάντων τὸν Τουρκικὸν
στόλον. (Πιστοποιήσις Πιζάνη ἀπὸ 30 Ἰοβρίου 1717. Ἐν τῷ Ἀρχείῳ).

1581 *Περὶ λέτης Ἰωάννης τοῦ Νικολάου*. Δύο πιστοποιήσεις ἡ
μὲν τοῦ Γενικοῦ Προβλεπτοῦ Λορεδᾶν ἀπὸ 7 8βρίου 1716 (παρὰ Μ.
Θεοτόκῃ σωζομένη), ἡ δὲ τοῦ Β'. Γενικοῦ κατὰ θάλασσαν Προβλεπτοῦ
Ἐρίτζου ἀπὸ 8 Ἀπριλίου 1733 (εἰς τὸν ἐν τῷ Δ. Ἀρχιεπισκοπικῷ
τηρούμενον Τόμ. 41 Arg. Diversi. Δέσμ. 25 σελ. 862 σωζομένη),
μαρτυροῦσιν, ὅτι οὗτος καίπερ βεβαρυμένος ἐκ τῶν δεινῶν περιπετειῶν
τοῦ ἐν τῷ Μωρέᾳ πολέμου ἔνθα εἶχεν αἰχμαλωτευθῇ, συμμετέσχεν ἀ-
πάντων τῶν κινδύνων τῆς πολιορκίας Κερκύρας.

1583 *Ροδίτης Γεώργιος πτ. Θεοφίλου*. Οὗτος, ὡς ἀριδῆλως ἐ-
ξάγεται ἐκ πιστοποιητικοῦ ἐγγράφου 3 Ἀπριλίου 1720 τοῦ Γεν.
Προβλ. Μαρκαντ. Διέδου (Vol. 47. Arg. Diversi. Filza 20) σπου-
δαίως παρέσχεν ἐκδουλεύσεις κατὰ τὴν πολιορκίαν. Οὐχὶ δὲ ὀλιγωτέ-
ρας ἐκδουλεύσεις τούτου παρέσχεν ἔτι τότε καὶ τις τῶν πατρικῶν του
θείων, ὅστις αἰχμαλωτισθεὶς ἐγένετο θῦμα τῆς βαρβαρίας ὠμότητος
τῶν ἐχθρῶν.

1584 *Ροδόσταμος Κωνσταντῖνος (Σύνδικος)*. Συνέδραμε πολυ-
τρόπως καὶ ὡς ιδιώτης καὶ ὡς Σύνδικος τοὺς ἀγωνιζομένους φροντίζων
περὶ τῆς τροφοδοσίας των. Συνέλεξε, μετὰ τοῦ Προσαλένδου ἐνεργῶν,
διὰ τὸν στόλον ἐλλιπῆ ὄντα οἶνου, 200 βαρέλας, ἄνευ δημοσίας δα-
πάνης, πρῶτος συμμετασχὼν καὶ αὐτὸς τοῦ ἐράνου. Εἰς δὲ τὰς πρὸς
ὀχύρωσιν τῶν φρουρίων ἐργασίας τῶν Ἑνετῶν ἀρχηγῶν καὶ πρὸ τῆς
πολιορκίας καὶ διαρκούσης ταύτης, παρέσχε τὴν συνδρομὴν του ἰδίως εἰς
τὴν μετακόμισιν τοῦ ἀναγκαίου ὕλικου, ἐργασίαν εἰς ἣν ἐνησχολήθη-
σαν πλεῖστοι Κερκυραῖοι εἰς προφανεῖς κινδύνους ἐκτιθέμενοι. (Πιστο-

ΙΑΚΩΒΑΚΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ποίησις Ἀντ. Λορεδάνου ἀπὸ 24 Ὀβρίου 1717. Συλλογὴ Τριβώλη καὶ εἰς Vol. 32 Arg. Diversi. Δέσμ. 14. Πιστοποιήσις Ἰακ. Νάνη Γεν. Προβλεπτοῦ 18 Μαΐου 1739).

Σ

1585 *Σαργέδος Ἐμμανουήλ τοῦ Βικερτίου*. Κατὰ πιστοποίησιν Ἀντ. Λορεδάνου ἀπὸ 4 Νοεμβρ 1716 (παρὰ Μ. Θεοτόκη σωζομ.) οὗτος μετὰ θάρρους εἰς τὰ ἐξωτερικὰ τῆς πόλεως τείχη καὶ εἰς ἄλλα ἐπικίνδυνα μέρη δραμῶν προσήνεγκε τὴν ὑπηρεσίαν του.

1836 *Σαχλίκης Κωσταρτίος πτ. Φωτίου* μετὰ 250 ἐγγυρίων ἀναλώμασιν αὐτοῦ ὀπλισθέντων καὶ διαρκούσης ὅλης τῆς πολιορκίας συντηρηθέντων, διορισθεὶς εἰς τὸ ἐκτεθειμένον εἰς τὰς ἐχθρικὰς προσβολὰς μεταπύργιον (Cortina) Τενέδου, ἀγρύπνως ἐφρούρησε καὶ γενναίως ὑπερήσπισε τοῦτο. Τὸ δὲ ζωηρότατον καὶ διαρκέστατον πῦρ τῶν ὑπ' αὐτὸν ἀνδρῶν, κατὰ τὴν ὁμολογίαν τοῦ πιστοποιοῦντος, σπουδαίως συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀποδίωξιν τῶν Τούρκων ἐκ τοῦ Σκάρπωνος. Εἰς τὴν δραστηριότητα αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἀνδρῶν του ὀφείλεται ἡ κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν περίπτωσιν εἰς τὸ νέον φρούριον ταχεῖα προμήθεια βομβίδων ὧν ἐλλιπὲς ἐτύγγανε τοῦτο. (Πιστοποιήσις 26 7βρίου 1716 Λορεδάν παρὰ Μ. Θεοτόκη).

1837 *Σχορδίλης Γεώργιος* ἀξιωματικὸς τοῦ Ἑνετικοῦ στρατοῦ, ἐξασκηθεὶς ἐπὶ ἐπταετίαν ὡς ὑπασπιστὴς τοῦ ὑποταγματάρχου Κομπάτη καὶ ὡς ὑπαξιωματικὸς λαβὼν μέρος εἰς τὰς πολιορκίας Κερκύρας Πρεβέζης, Βονίτζης καὶ Δουλιχίου διέπρεψε πολέμων, διὸ καὶ ἔτυχε προβιδιασμοῦ. (Ἐγγράφον προβιδιασμοῦ πρωτότυπον Σχοῦλεμβουργ 24 Ἰουλίου 1732 παρὰ κληρονομία James W. Taylor.

1839 *Σχορδίλης (Παλατζόλ) Γεώργιος καὶ Ἰωάννης ἀντάδελφοι υἱοὶ Πέτρου* μετ' ἀκολουθίας ἐξ ἐγγυρίων (τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς ἄγνωστος). Οὗτοι, κατὰ τὰ διαλαμβανόμενα εἰς τὴν ἀπὸ 25 Αὐγούστου

1716 σωζομένην ἐν τῷ Ἀρχεῖφ πιστοποίησιν τοῦ Σχοῦλεμβουργ, συμμετασχόντες πασῶν τῶν κινδύνων τῆς πολιορκίας καὶ πρὶν ἢ οἱ Τούρκοι περικυκλώσωσι τὰ τείχη καὶ ὅτε ἀνέβησαν τὸν Σκάρπωνα, καὶ ὠφελίμους ἐκδουλεύσεις παρασχόντες, διεκρίθησαν.

1840 *Στρατηγὸς Δημήτριος, Συνταγματάρχης* εἰς τὸν στρατὸν τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατίας. Ὑπῆρξε διαρκούσης τῆς πολιορκίας Κερκύρας Γενικὸς Ὑπασπιστὴς τοῦ Στρατάρχου Σχοῦλεμβουργ καὶ δεξιὰ τοῦτου χεῖρ. Μετὰ παρέλευσιν 12 ἐτῶν ἀπὸ τῆς πολιορκίας, δηλαδὴ τῷ 1728, ἔγραψεν ἰταλιστὴ διήγησιν περὶ τῶν κατ' αὐτὴν συμβάντων ἐν εἴδει ἐπιστολῆς, σταλείσης δῆθεν πρὸς τὸν Ἱστορικὸν καὶ Γεωγραφικὴν τῆς Ἑνετίας Πέτρον Γαργάνην. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἐδημοσιεύθη τῷ 1846 εἰς σπουδαῖον ἐπιστημονικὸν περιοδικὸν ἰταλιστὴ ἐν Κερκύρᾳ ἐκδιδόμενον. Πλὴν οἱ τοῦ περιοδικοῦ τοῦτου διευθυνταί, μακρὰν τῆς διανοίας τοῦ γράψαντος στάντες, καὶ μὴ ἐνοήσαντες ὅτι ὁ Γαργάνης εἶναι ψευδώνυμον, (διότι ὁ διάσχυρος Ἑνετὸς Ἱστορικὸς καὶ Γεωγραφικὸς Γαρτζώνης Πέτρος εἶχεν ἀποβιώσει περὶ τὸ 1719-1720), μετέτρεψαν τὸ Gargani εἰς Γαρτζώνη. Εἰς τὴν ἐν λόγῳ διήγησιν του ὁ Στρατηγὸς, οὐδένα ἐκ τῶν λαβόντων ἐνεργὸν μέρος εἰς τὴν πολιορκίαν ταύτην Κερκυραίων ἀναφέρει. Εἰς πολλὰς δὲ περιπίπτει ἀντιφάσεις καὶ ὡς πρὸς ἐκείνους τοὺς ὁποίους ἐπαινῶν ἐννοεῖ νὰ ἐκθειάσῃ.

1841 *Σπίνουλας Σπυρίδων ἐκ Γαστουρίου*. Μαρτυροῦσι δύο πιστοποιήσεις ἡ μία τοῦ Στρατάρχου Σχοῦλεμβουργ ἀπὸ 1 Μαΐου 1717, καὶ ἡ ἑτέρα τοῦ Γενικοῦ Φρουράρχου τοῦ Νέου Φρουρίου Δά-Ρίβα, (Ἀρχεῖον. Ἐν τῇ Συλλογῇ Τριβώλη), ὅτι κατὰ τὴν πολιορκίαν ὁ Σπίνουλας οὗτος, ἀφοῦ διωρίσθη ἀντικαταστάτης τοῦ λοχίου τῆς πολιτοφυλακῆς Γαστουρίου Ἰωάννου Καψοκαβάδη, προσδραμῶν εἰς τὴν πόλιν καὶ τοποθετηθεὶς εἰς τὸν προμαχῶνα Ἀγίου Ἀθανασίου, κατεβασάρισεν ἐαυτὸν (καθ' ὃ αὐτολεξεῖ ἀναφέρει μία τῶν ῥηθειῶν πιστοποιήσεων) διαρκῶς ἐνταῦθα παραμείνας καὶ πολέμων μέχρι τῆς ἐπὶ τοῦ Σκάρ-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

πουνος ἀναβάσεως καὶ τῆς ἐξ αὐτοῦ ἀποδιώξεως τῶν ἐχθρῶν. Διό κατ' ἐπιταγὴν τοῦ Πιζάνη ἀπὸ 21 Ἰοβρίου 1717 (Συλλογὴ πιστοποιήσεων Τριβώλη) διορίσθη μόνιμος λοχίας τῆς αὐτῆς πολιτοφυλακῆς εἰς τὴν θέσιν τοῦ εἰρημένου Καψοκαβάδη παυθέντος.

Τ

1842 *Τριβώλης Βενέδικτος*. Πιστοποιήσις τῶν Συνδικῶν Θεοδ. Κόμ. Προσαλέντη, Ἀνδρέου Βενιέρ καὶ Πέτρου Κόμ. Βουλγάρως 20 7βρίου 1716, διομολογεῖ ὅτι, ὁ εἰρημένος Τριβώλης διὰ τῆς δραστηριότητός του συνέλεγε χρήματα μεθ' ὧν συνεπληρώθησαν ἕτερα ὑπὸ τῶν συνδικῶν συλλεγέντα ποσὰ καὶ διὰ τούτων ἡγοράσθη διὰ τὸν στόλον οἶνος, καὶ ὅτι μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς του συνέδραμε τοὺς Συνδικούς καταγινόμενους περὶ τὴν διάσωσιν τῶν ἐν τῷ Ἀρχεῖοφυλακείῳ συμβολαιογραφικῶν βιβλίων, εἰς ὃ διαρκῶς ἐπιπτον ἐχθρικά βολαὶ, ἀνακτῆσας διὰ τῶν χρημάτων του τὰ πλεῖστα ἐκ τῶν βιβλίων τούτων περιελθέντων εἰς χεῖρας διαφόρων. (Ἐγγραφα οἰκογενειακὰ Περ. Τριβώλη καὶ Βουλγάρως Ν. Τ. Περὶ Ἀρχεῖοφυλ. Κερκύρας).

1845 *Τζαγκαρόλος Γάσπαρος* μετ' ἄλλων 2 ἀνδρῶν δι' ἐξόδων του ὀπλισθέντων, διεκρίθη πολεμῶν οὐ μόνον εἰς τὰς ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν ἐξόδους, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ Σκάρπωνος ὅτε οἱ Τούρκοι ἐπ' αὐτοῦ ἐφορμήσαντες ἀπεκρούσθησαν μετὰ πολλῆς αὐτῶν βλάβης. Λυθείσης δὲ τῆς πολιορκίας ἐπέβη τῆς ὑπὸ τὸν Πέτρον Ἀγγελὸν Μάνιον σοπρά-κόμητον γαλέας, ἀποτελεσάσης μέρος τοῦ ἐν Παγανιᾷ ναυμαχῆσαντος στόλου, καὶ ἐνταῦθα πολεμήσας ἐπληρώθη εἰς τὴν κεφαλὴν. (Πιστοποιήσις Σχούλεμβουργ ἐν Documenti Onorifici della famiglia C Zancarol raccolti da A. Mustoxidi. Venezia. 1877).

1846 *Τζαγκαρόλος Πέτρος* πατὴρ τοῦ ἄνω. Διορισθεὶς οὗτος Καπιτάνος τῶν ἐπιλέκτων τῆς τε πόλεως καὶ ἐξοχῆς, κατὰ τὴν πολιορκίαν, διεκρίθη διὰ τὴν ἀκριβοῦς ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων του καὶ τὴν προ-

θυμίαν μὲ τὴν ὁποίαν ἐδραμεν εἰς πάντας τοὺς κινδύνους. (Μουστοξίδου ἐνθ' ἄνωτ.).

1848 *Τζερούλαι Ἀντώνιος καὶ Ἰωάννης* ἀντάδελφοι υἱοὶ Γεωργίου διεκρίθησαν ἀγωνισθέντες ἐν τῇ ναυμαχίᾳ τῆς 8 Ἰουλίου 1716, ὁ μὲν ὡς Κόμητος (ὑποκυβερνήτης) τοῦ παρὰ Μαρίνου Βαρθάρου διοικουμένου κατέργου, ὁ δὲ ὡς Κόμητος ἐν τῷ ὑπὸ τὸν Πασχαλῖγον κατέργω. Καὶ ἄλλας ἐκδουλεύσεις παρσχόντες οὗτοι τῇ Ἑνετικῇ Δημοκρατίᾳ, καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν εἰρήνῃ διατελούσῃ, μνημονεύονται εἰς τὰ ἔγγραφα αὐτῆς μετὰ τῶν ἐπιθέτων «ἀνδρείων καὶ μεγαλοδώρων» *Strenui e Magnifici*. (Ἐκ γενεθλιακοῦ δένδρου παρ' ἡμῖν καὶ ἐγγράφων παρὰ τοῖς τούτων ἀπογόνους ἀντισυνταγματάρχαις Νικ. καὶ Σπυρ. ἀδελφ. Τζερούλη).

Τζιγάλας Φραγκῖσκος (Ἰδὲ Γαῖτάνην).

1849 *Τζικόνιας Ἰωάννης* διεκρίθη οὐ μόνον λαθῶν μέρος εἰς τὴν ναυμαχίαν ὡς ἀρχιφροντιστῆς τῆς Γαλέας Βικεντίου Καπέλου, ἀλλὰ καὶ πολεμήσας εἰς τὸ νέον Φρούριον ἐνθα καὶ ἐπληρώθη εἰς τὸ σῆθος. (Πιστοποιήσις Πιζάνη 1 Ἰανουαρίου 1716. Ἐν τῇ Συλλογῇ Τριβώλη).

1853 *Τζουκιᾶς Ἰερεὺς Σταματέλος* πτ. Θεοδῶρου ἐκ Μελικίων Λευκίμμης. Οὗτος ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν του Στεφάνου Ἀλοῖσιου καὶ Γεωργίου καὶ πολυαριθμῶν συγχωρικῶν του ἀκολουθούμενος, ἀφοῦ μὲ τὴν ἐπιρροὴν του κατῴρθωτε νὰ στείλῃ τοὺς Ἱερεῖς τῆς Λευκίμμης ἐπὶ κεφαλῆς ἄλλων ἀνδρῶν εἰς φύλαξιν τῶν «Ἀγίων Δέκα» καὶ τοῦ «Σταυροῦ», ἐμποδίσας οὕτω τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων κατάληψιν αὐτῶν τούτων, ἐδραμε μετὰ τῆς ἀκολουθίας του εἰς τὸν προμαχῶνα Πόρτας Ῥαϋμόνδου ἐνθα ἐπολέμησε καρτερικῶς ἰδίως κατὰ τινα ἐξοδὸν τῶν ἡμετέρων. Ἐκ Λευκίμμης ἐρχόμενος μετὰ τῆς ἀκολουθίας του εἰς τὴν πόλιν συνηντήθη ὑπὸ Τουρκικοῦ σώματος, ὅπερ ἀπέκρουσεν αἰχμαλωτίσας Τούρκον. Ἐνεκα δὲ ἄλλων πρὸς τὴν Δημοκρατίαν ἐκδουλεύσεων τοῦ Ἱερέως Σταματέλου καὶ ἰδίως διὰ τὴν τῷ 1690 πρὸς τὸν Ἰερεῖν ἐκδοθέν 500 δουκάτων, ἐπιταγῇ δουρικῇ 12 Σεπτεμβ.

ΤΑΚΙΣΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

1717, ἡ οἰκογένεια Τζουκιᾶ ἐκ μελῶν 11 τότε συγκειμένη, ἐξηρέθη πασῶν τῶν προσωπικῶν ἀγγαριῶν. (Πιστοποιήσεις Λορεδᾶν 4 Σεπτεμβρ. 1717. Ἀρχεῖον. Ἐν τῇ Συλλογῇ Τριβώλη).

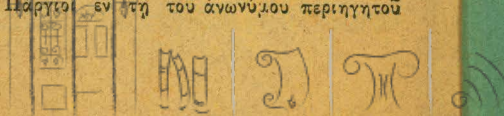
1854 Φουρογιάννης Αἰθίος τοῦ Πέτρου Ἀλοῦσιου ἐκ τῆς πόλεως ἀξιωματικὸς τῶν Ὑπερθαλασσίων. Οὗτος ἐξ ιδίων του ὀπλισθεὶς καὶ ἐπιβὰς τῆς ὑπὸ τὸν Μαρκαντώνιον Διέδον γαλέας «Θρίαμβος», ἔλαβεν ἐνεργὸν μέρος εἰς τὰς ἐξῆς 7 ναυμαχίας, εἰς τὴν ἐν Κερκύρᾳ τῆς 8 Ἰουλίου 1716, καὶ τὴν εἰς τὰ ὕδατα Ἰμβρου τῆς 12 Ἰουνίου 1717, εἰς τὰς ναυμαχίας τῆς 2 καὶ τῆς 16 Ἰουνίου 1717 μεταξὺ Ἀγίου Ὀρους καὶ Λήμνου καὶ τῶν εἰς τὸν κόλπον Παγαυιᾶς ναυμαχιῶν 20-21 καὶ 22 Ἰουλίου 1717. (Πιστοποιήσεις Μαρκαντ. Διέδου 27 Νοεμβρ. 1718 ἐν τῷ 68 Τόμ. Δέσμ. 44 «τῶν Διαφόρων τῆς Κοινότητος Ἀντικειμένων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1783-84». Ἐν τῷ Ἀρχαιοφυλακείῳ Κερκύρας).

Οὗτοι (κατὰ τὰς μέχρι τοῦδε ἐρευνάς μας) οἱ λαβόντες μέρος εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ 1716 ἔτους γνωστοὶ Κερκυραῖοι ἀνερχόμενοι ἐν συνόλῳ εἰς 1854. Εἰς δὲ τούτους ὑπολογιστέοι καὶ προσθετέοι ἕτεροι 1200, σύνολον τῶν ἐξ ἀγνώστου ἀριθμοῦ ἀκολουθιῶν 22 ἀνδρῶν, ἕκαστος τῶν ὁποίων δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχη ὑπ' αὐτὸν ὀλιγωτέρους τῶν 50 (*), κατὰ μέσον ὅρον, συνυπολογιζομένων καὶ 100 ἐκ τῆς Ἰσραηλῆτικῆς Κοινότητος, οἵτινες ὅπωςδὴποτε θὰ συνέδραμον τὴν κινδυνεύουσαν πατρίδα. Ὅθεν, ἐκ τῶν κατὰ τὴν πολιορκίαν ταύτην ἀγωνισθέντων Κερκυραίων, οἱ εἰς γνῶσιν ἡμῶν μέχρι τοῦδε ἐξ ἀναμφιλέκτων ἐγγράφων περιελθόντες, ἀνέρχονται ἐν γενικῷ συνόλῳ εἰς

3054.

ΤΕΛΟΣ.

(*) Τῶν Ἀρμένη—Μουμουράκη καὶ Μουχλιανίτη—ἀδελφῶν Βαρούχα — ἀδελφῶν Σκορδίη—Κόμ. Νικολ. Βουλγάρως—Κόμ. Γιουστινιάνη—Γουλειοῦ—Καμαράτου—Γαϊτάνη καὶ τῶν 9 συντρόφων του—Λουκάνη—Μάστραχα—Τζουκιᾶ—πλὴν τοῦ Τάγματος Ῥεγγίνη. Εἰς τοὺς 3054 Κερκυραίους, προσθετέοι πλὴν ἄλλων Ἑλλήνων 541 Ζακύνθιοι τοῦ Φ. Ῥώμα καὶ Καποκεφάλου, (κατὰ τὰς ἐν τῷ Γ'. Τόμῳ τῆς Ἱστορίας Χιώτου ἀναφερομένας πιστοποιήσεις) καὶ 50 Πάριοι ἐν τῇ τοῦ ἀνωτύμου περιηγητοῦ ἐπιστολῇ ἀναφερόμενοι.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΕΤΟΥΡΙΟΥ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

Α152Φ110007

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡΑΧΜΗΣ.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ